Fratris Didaci de Deça ordinis predicatorum vite regularis: Serenissimi ac magni Hispaniarum principis preceptoris. In defensiones sancti Thome ab impugnationibus magistri Nicholai magistrique Mathie propugnatoris sui. Ad Illustrissimum ac Reverendissimum dominum: dominum Petrum Mendoçe archipresulem Toletanum. Hispanie totius primatem. sancte Romane ecclesie cardinalem dignissimum. Epistola.

Illustrissimo ac Reverendissimo in cristo patri dño: domino Petro Mendoçe archipresuli Toletano. Hispaniarum primati: sancte Romane ecclesie cardinali dignissimo. Frater Didacus de Deça ordinis predicatorum vite regularis S. P. D. Non satis cõstat pater optime an veritas plures habeat sectatores an impugnatores. Et quidem ambiguũ non est quod a prima rerũ cõditione: vix traxerit veritas sine adversante morulam. ipsa teste veritate ubi de prima ac pulcherrima inquit creaturarum. Ille homicida erat ab initio et in veritate non stetit. Verum quod alii sola obsistunt ignorantia. Nam crebro: ut Seneca dicit. mendacium specie veritatis obducitur. Et sicut tristem frontem amicus et blandam adulator ostendit: sic verisimilitudine ut vel fallat vel surripiat: coloratur veritas. Hoc erroris exẽplo galate deprehensi sunt; quibus Apostolus ait. O in

sensati galate quis uos fascinauit ueritati nō obe-
dire? Alij vo inanis glorie cupiditate repugnāt
hij iuxta pphetam fastu quodam inflati sciētie
erecta aiunt ceruice. linguam nostrā magnifica-
bimus. labia nostra a nobis sunt. Nec bonum
studiuȝ est inquisitiōibus suis ueritatē assequi:
sed uictores uideri. Unde fit ut contentionū cer
tamina sponte suscipiant exquirantq̧ atq̧ ex p-
cis negocio: rixe inuentores exurgant. qui et eo
se maxime doctos arbitrati sunt: si doctioribus
ignorationem audacter obijciant. Ego certe ad-
miror ne dicam abominor quorundaȝ doctoruȝ
impudentiam quorum omne studium ꝛ cōmen
tatio in eo posita esse uidetur: ut maioribus con
tradicant. Audiant isti maledictionē dei p pro-
phetam dicentis. Ue qui sapientes estis in ocul'
uestris ꝛ coram uobis metipsis prudentes. Audi
ant ꝛ cōminationeȝ Apostoli in epistola ad Ro
manos. His inquit qui ex contentione sunt ꝛ q̄
non acquiescūt ueritati: ira ꝛ indignatio ꝛc. Sȝ
his plane longe deteriores sūnt qui quadā ani-
mi amaritudine inuidieq̧ cruciatibꝰ excitati ue
ritatem passim negant: premunt ac persequunt'
ut tantū aliorum acta lacerēt et extinguāt. Hos
uocat Apostolus scribens ad Thimotheū: ho-
mines corruptos: mente reprobos: semper discē
tes: ꝛ nunq̄ ad scientiam ueritatis peruenientes.
Horum erat iugis pugna perpetuumq̧ certamē
cum nostro diuo Hieronimo ut ipse deplorat.
quos ab indefesso latratu et rabie persecutiōis:
canes uocare consueuit. sed ꝛ scriptura eos par
uulos. idest minores non gratis appellat dicens

Uirum stultum interficit iracundia ⁊ paruulum
occidit inuidia. neq; enim possum⁹ inuidere: ni
si eis quos nobis in aliquo maiores esse puta-
mus. ipse quisq; sibi testimoniuȝ perhibet q̄ eo
minor sit: cuius inuidie liuore torquetur. Cur
enim hostis ille antiquus primo homini inuidē
do surripuit: nisi quia amissa beatitudine: mi-
norē se mortalitati illi⁹ agnouit? Cur ⁊ Saul Da
uid strēnuum populi sui ducem persequebatur?
nisi q̄ eum magnis quotidie uirtutuȝ augeri suc
cessibus sensit? Habet hoc nimirum inuidie esta
antis uirus: q̄ cūcta que inuenerit bene gesta ali
orum inficiat ac consumit. Hec cum ita sint: non
mirentur ignari. neq; irati hostes ut ita loquar
insultent si diui Thome aquinatis probatas sen
tētias fideles atq; ueritate plenas: morsibus ob
trectatorum patere intelligūt. siquidē meminis-
se eos oportet id usu omnibus fere scriptorib⁹:
alia atq; alia rōne ut deductuȝ est euenisse. quod
multorum exempla cunctis apta satis probant.
Sed hoc unum admirentur magis q̄ cernant
doctrinam eius probatissimā tam multorum nō
niti q; uulgarium iaculis propulsatā nō extingui.
non euerti. aut uel in modico unq̄ infringi potu
isse. quod certe needum ingenij sui maximi argu
mentum est non exile: uerum q̄ e celo uim mētis
scribendiq; munus fide integerrimuȝ nactus sit.
Illud itaq; sibimetipsis obiciant latratores: q̄d
sancti doctoris dogmata magno ac excellenti in
genio uiri ut ipsi aiunt impugnauere. nā id utiq;
nō fecissent: nisi ei⁹ apud omnes summū fuisset
iudicium ⁊ uirtutis opinio: ut tāto sibi inde ma

iorem compararent triumphũ: si ꝗ quod eos se fellit ꝯ fortissimũ pugilem postrauissent. ex eorũ tamen oppugnatoib⁹: celeberrimũ apud mortales qui modo ceci non sunt aut ingrati: diuus aquinas nomen assecutus est. Horũ nuper magister Nicholaus de lira ⁊ quidem uir doctissimus inuentus est. qui cum ueteris ac noue legis postillator sederet: nonnulla sancti Thome theoremata corrigenda annotauit. Cui cũ dñs Paulus Burgeñ. episcopus se sancti doctoris defensorẽ offerret: magister Mathias prouincie Saxonie minister: acerrimus Nicholai surrexit propugnator. ⁊ nunc rationibus eius ut ipse putat: uires accõmodando. nunc nouis quibusdã argutijs adinuentis: sententias sancti Thome labefactare ac prope expugnare conatus est. Ego uero non ꝙ me maiorem aliis aut doctiorem existimẽ ꝗ neqꝫ enim uires meas ignoro: sed quo militie mee disciplinam pro ueritate tuenda cui me deuoui utcũqꝫ adimpleam: ceptum pro scõ Thoma adiui certamen. Hunc tamen mihi dũtaxat placuit imposuisse terminũ. ut ⁊ aduersantiũ ratiotinationes inualidas penitus ac ineptas ostẽderim. ⁊ sancti doctoris dogmata incõcussa probauerim ueritate subsistere. Burgeñ. uero bene dicta ⁊ q̃ causam sancti Thome tangere uisa sũt: in sortem meã suscepi. cetera que ad rem nõ pertinent quecunqꝫ illa fuerint uera aut falsa: intacta reliqui. Accipiet igit̃ dominatio tua Reuerẽdissima opus hoc mee in illam fidei ac Reuerentie locuples testimoniũ. cui id iure optimo dedicaui. Certo sciens nõ parũ illi ex tue dignitatis

splendore: momenti & roboris prouenturũ. Nã ut pretereã tue familie illustris antiquitatẽ. opes immensas. singularẽ potentiã que tibi cum paucis sunt cõmunia: animi tui magnitudo. rara probitas. uirtutũ ornamenta & omnis sciẽtie decus: te omni obsequio dignũ. teq; iudicẽ omniũ litteratum efficiũt. Qđ si in editione mea hec q̃d incident qđ nõ ad unguẽ ut aiunt fuerit elimatũ: pro ingenio tuo mirabili primas clarissime: castigationi non parcas. at mihi non satis perito: pro solita humanitate indulgeas. Sin autẽ labor meus tua gratia ac laude dign⁹ fiat: fructũ hunc ac premiũ spero & opto. ut amplitudo tua munificentissima in Diui Aquinatis honorẽ: libellum istum q̃ multos iubeat fieri Eneis litteris. Uale felix pontifex.

Circa librum Genesis.
Capitulo primo.

In capitulo primo libri Genesis super illud. Dixit autem deus: fiant luminaria ⁊c. Cum postillator iuxta expositionem littere secundū tertiā opinionem vellet probabile ostendere ac defendere ꝙ corpus solis factum fuerit quarta die ex nube lucida. que secū dum tertiam opinionem fecerat tribus diebus precedentibus diem ⁊ noctem: Improbat quā dam sancti Thome argumētationem. Ex prima parte questione.lxvij.articulo ultimo.ad secū dum inquiens. Nec ualet quod contra hoc obicit frater Thomas prima parte summe sue dicēs. ꝙ non potest conuenienter dici ꝙ in prima rerū productione aliquid sit productū satis cito corrumpendum. Ex quo concludit inconuenienter dici: solem factum ex illa nubecula.quia sic: fuisset corrupta. Non enim corrumpuntur ꝓprie loquendo de corruptione secundum perfectam eius rationem: que transmutantur in melius. ut dicitur in libro de generatione.sicut non dicunt elementa proprie corrumpi: quādo ex eis fit corpus mixtum. quia corruptio proprio modo dicta: est uia ad defectum. hic uero ad perfectum. illa autem nubecula erat quid imperfectum respectu solis. Ipse etiā Thomas incidit in id qđ reprobat. quia in opere quinte diei: dixit ꝙ aues ⁊ pisces facte sunt ex quatuor elementis. licet in

textu solum nominetur aqua. quod non potuit fieri: nisi per corruptionem formarum elementarium modo predicto. Hec postillator in forma.
¶ Ad quorum primum respondet Burgeñ. quod postillator falso imposuerit illud sancto Thome. cum per eam argumentationem quam postillator induxit: non improbet sanctus Thomas opinionem que corpus solis dixit esse factum ex nube lucida: sed aliam que prima fuit scilicet quod nubes illa: facto sole in preiacentem materiam redijsset. ad quam sequebatur nubeculam illam vere et proprie corrupi cum in rem viliorem mutata fuisset: scilicet in preiacentem materiam. quod autem ex nube lucida non fuerit formatum corpus solis. que tertia opinio recitatur a sancto Thoma: destruit per aliud medium. quia scilicet materia solis non potuit prefuisse sub alia forma: si ponatur sol secundum naturam corpus incorruptibile. Unde satis constat quod postillator non bene aduertenit dicta sancti Thome. Hec Burgeñ. et bene. et ad intentionem sancti Thome. ¶ Uerum magister Mathias ordinis fratrum minorum Saxonie prouincie minister egre ferens hic et ubique defensionem sancti Thome: putat quadam sophistica circuitione improbationem postillatoris non rectam: rationabilem ostendere dicens. quod improbatio tertie opinionis secundum sanctum Thomam innititur eidem medio quo prima opinio secundum eum destruitur. Probat hoc. quia ex obiectione sancti Thome contra tertiam opinionem: duo sibi videtur sequi. Primum est quod ex illa luce sine sui corruptione: corpus solis fieri non potuit. quia materia sol

non potuit preextitisse sub alia forma: sine corru-
ptione prioris. cuius forme corruptio non erat
conueniens. quoniam nihil fuit in principio con-
ditum: cito post corrumpendum. quod dicit
postillatorem in uerbis sancti Thome itime
spexisse. ¶ Secundum quod sequi uidetur inquit il-
le ex dictis sancti Thome est quod nulla materia
istis sub forma priori: potest esse sub forma po-
steriori nisi priori corrupta. Et ideo reprobat
tertiam opinionem quia forma solis specifica
formam lucis genericam non compatitur. pro-
pter quod ex luce non potuit fieri sol: nisi for-
ma lucis corrumperetur. quod est inconueniens
propter medium per quod prima opinio secun-
dum sanctum Thomam fuerat improbata. Hec
magister Mathias. ¶ Sed certe mirabile est quod iste
magister tam multas sibi texuerit inuolutiones.
tanquam extraneum habuerit intellectum: ubi san-
ctus Thomas plane aperuit mentem suam. Un-
de uidetur magistri huius tota deductio: qua-
dam extorsione pro sola uoluntate conficta. Quod
enim primo dicit utriusque opinionis improba-
tionem secundum sanctum Thomam eodem
niti medio: falsum est. Cum ambas non una sed
duplici argumentatione ac diuersa destruxerit.
Et ad eius probationem dicitur quod ex obiectione
sancti Thome contra tertiam opinionem: non
aliud sequitur. quam quod sanctus Thomas expresse
scilicet quod corpus solis non potuit formari de
lucula. Ad quam conclusionem utitur ea ratio-
ne durapat: quia materia solis non potuit esse sub
alia forma si ponatur corpus solis incorrupti-

le ⁊ non ex quatuor elementis. Nam inde seque-
batur q materia solis esset intransmutabilis. et
ita q non fuit primo sub forma nubecule. ⁊ per
consequens q ex ea non fuerit formatus sol. qr
nihil aliud est aliquid ex altero composito fieri na-
turaliter: q materia vnius primo fuisse sub for-
ma alterius vt habetur ex primo de generatione.
¶ Et cum magister Mathias dicit q in dictis san-
cti Thome includitur ista: materia solis non potuit
fuisse sub alia forma sine corruptione prioris: ve-
rum est. Sed est falsum q talem corruptionem fu-
isse in prima rerum productione: sit illud inconueni-
ens ad quod tertiam opinionem pretendit. s. Thome du-
cere. Nec corruptio prioris forme nubecule: est
medium aut fundamentum sue argumentationis. sed con-
ditio apposita de incorruptibilitate solis. et qua
sequitur materiam solis numquam fuisse sub forma
nubecule. aut sub alia forma. Et per consequens
q ex nube non fuerit formatus sol. Unde ex illa
conditione apposita. s. si ponatur corpus solis
incorruptibile: aperte monstratur q non fuerit
mens sancti Thome tertiam opinionem impro-
bare. per hoc medium videlicet qr nihil in prima
rerum institutione productum est: cito post corrumpen-
dum prout arguens somniauit. Alias: frustra adie-
cta fuisset illa conditio. quoniam ea apposita vel
non apposita: non minus probaret tale medium.
Nam si corpus solis factum esset ex nube lucida
prout dicit tertia opinio: nominus sequeretur nubecu-
lam corrumpi. ac per hoc aliquid in prima rerum productione
esse conditum satis cito corrumpendum. siue corpus sol
ex ea formatum corruptibile est: siue incorruptibile

Nihil enim ad illud propositum confert corru-
ptibilitas solis aut incorruptibilitas. Unde liqui-
do cōstat q̄ sanctus Thomas nō eodem medio
tertiam improbet opinionem quo et primam.
neq̧ idem incōueniens ex utraq̧ obiectione pre
tendit. Sed medium argumentationis eius con
tra tertiam opinionem: sumitur sicut dictum est
ex conditione adiecta sc; si corpus solis pona-
tur incorruptibile: ⁊ inconueniens ad quod de-
ducit tertiam opinionem: est implicatio contra
dictionis. Nam tertia opinione concessa: sequi
tur materiam solis primo fuisse sub forma nube
cule ⁊. per consequens subiectum transmutatio
nis. alias: non fuisset transmutatio naturalis. stā
te autem conditione scilicet corpus solis esse in
corruptibile ⁊ non ex quatuor elementis: sequi
tur materiam solis non primo fuisse sub alia for
ma neq̧ subiectum transmutationis. Nam incor
ruptibilium corporū: intrāsmutabilis est mate
ria secundum formas. ¶ Confirmatur ista quia
in questione de potentia dei. questione quarta
de creatione materie informis. articulo secundo
in ultima obiectione cōtra illud dictum scilicet.
q̄ ex nubecula formatū fuerit corpus solis: hac
eadem utitur argumētatione ⁊ non prima. inq̄t
enim sic. Sed contra omne illud q̄d fit ex mate
ria precedente: habet materiā talē in qua possi-
bilis est formarū successio. talis autē non est ma
teria solis nec alicuius celestium corporū eo q̄
in eis non est contrarietas. ut probatur in pri-
mo celi et mundi. ergo non potest esse q̄ ex illa
luce: postmodum formatum sit corp⁹ solis. Nec

sanctus Thomas. ¶ Ex supradictis satis videt ꝙ nec dum medullam aut intima in verbis san- cti Thome postillator non vidit: sed neqꝫ super ficiem eorum tetigerit. Ea autem que in defensi- onem postillatoris magister Mathias multipli cat ac involuit: figmenta sunt. que nec ex verbis sancti Thome: neqꝫ ex eius intentione proban- tur. ¶ Sed utrū in quolibet composito sint plu res forme substantiales: vel una tantum. qḋ ma gister Mathias tetigit: non est presentis nego- tii examinare. cum super hoc nullam fecerit in hoc passu sanctus Thomas mentionem. Est enim nostri laboris intētio ea que postillator ex dictis sancti Thome recitat improbanda: vera atqꝫ probata esse ostendere. obiectionesqꝫ in cō trarium pro nostra capacitate dissoluere. Unum tamen est ꝙ articuli Oxonie condemnati nō po terunt nos in hac parte deterrere. aut linguam vel calamum cohibere. ¶ Quod autem postil- lator secūdo subiūgit ꝙ scūs Thomas incidit in id qḋ reprobat: q̄c̄q̄ꝫ nō repugnet improbationi sancti Thome ꝯ tertiā opinionē: q: tū obiectiōi ei⁹ ꝯ ꝑmā opinionē videret obsistere: Respōdet Burgeñ. ꝙ scūs Thomas ī ea argumētatōe nō im probat ꝙ in prima rerum institutione ex aliquo natura produceretur species alia. sicut herbe et plante ⁊ aues ⁊ pisces ex quatuor elementis. sed dicit esse inconueniens ꝙ aliq̇d tunc factum fue rit: quod postea esse desierit secundum totum. ut ꝙ totum unum elementum: aut alia queuis species: producta fuisset et post modicum de- sineret esse. Hec Burgeñ. ¶ Et quāuis solutio

ista probabiliter sustineri posset: dicit tamē me-
lius ꝛ magis ad intentionem sancti Thome. fal-
sum esse: ꝙ sanct⁹ Thomas inciderit in id quod
improbauerat: Nam in productione herbarum
et plantarum aut auium ꝛ piscium ex quatuor ele-
mētis quā posuit sanctus Thomas: nulla fuit fa-
cta corruptio proprie dicta. cū ibi fuerit genera-
tio perfectioris ex imperfectiori. que transmuta-
tio nec est: nec a sancto Thoma reputat corru-
ptio ꝓprie dicta: sed mutatio quedam in meli⁹
que non repugnat prime rerum institutioni. Qđ
expresse sanctus Thomas docet in hoc ꝓposito
prima pte. q. lxxij. de opere septe diei. ad quin-
tū inquit enim. Ad quintū dicendum: ꝙ cū gene-
ratio vnius sit corruptio alterius: ꝙ ex corrupti-
one ignobiliorum generentur nobiliora: non repu-
gnat prime institutiōi rerum. Unde animalia que
generant ex corruptione rerum inanimatarū vel
plantarum: potuerunt tunc generari. non autē que
generantur ex corruptione animaliū: tunc potue-
runt produci: nisi potētialiter tantū. Hec sanct⁹
Thomas in forma. Unde contra primā opinio-
nem que posuit nubeculam in preiacentē materi-
am redijsse formato sole: recte utitur sanct⁹ Tho-
mas illo medio. quia scꝫ in prima rerum institu-
tione nihil fuit productum postea corrumpēdū
Nam ibi fuisset corruptio in minus perfectū: scꝫ
in preiacentem materiam: que corruptio repu-
gnat ꝑme rerū institutioni. Sed contra tertiam
opinionem que posuit transmutationem ex nube
lucida fieri in melius: scꝫ in corpus solis: nō eo
medio tanꝙ insufficienti. sed alio usus est argu-

mentatione. quare obiectio postillatoris non est ad propositum sicut supra deductum fuit.

Circa capitulum quartum.

In capitulo quarto. cum Burgen. induceret contra quandaz Hebreorum expositionem. Unū satis notandū ex uerbis sancti Thome secūda secunde questione. xciiij. articulo ultimo. ad secundum. q in prima etate non fuit ydolatria propter recentem memoriam creationis mundi. ex qua adhuc uigebat cognitio unius dei; magister Mathias qui doctrinam sancti Thome nouit sponte declinare: dicit dubiam esse hanc ipsius sententiā. Cum tamen postillator non modo hic contrariā nō tenuerit quin expositionem Hebreorū quorundā opinatiue recitauerit: Sed et expresse eā sententiā sancti Thome recitat in disputatione sua quam edidit utrum ex scripturis receptis a Judeis possit efficaciter probari saluatorem nostrum fuisse deū et hominem. quaz dicit haberi ex quadā traditiōe apud Hebreos auctentica: nec tamen tali sententie cōtradicat: sed magis eaz uidetur approbare. Inquit enim dictus magister Mathias. nec sm dictum est ita certum quin sententia magnorū patiat instantiam. Nec ratio sancti Thome ad id cogit. quia si memoria recens creatiōis mundi exclusit ydolatriam per mille et plures annos: memoria seuere punitiōis per diluuiū debuit excludere ad huc per plures annos. certum tamen est q cito post diluuium defluxerunt ad ydola homines. Nec magister Mathias. ¶ Sz ad ista respōdet

ꝙ ꝛ si dictum sancti Thome quorūdā ut Hebre
ozum patiatur instantiam: probabilius tamē est
ꝛ uerius ꝙ eoꝝ opinio cōtraria. sacre etiam scri
pture magis est consonū. tum quia ex textu Ge
nesis a creatione mundi usq; ad diluuium: nulla
de ydolatria facta reperit̃ mentio. Cum tamē de
homicidio. inuidia. atq; alijs uitijs minoris gra
uitatis: homines pme etatis expresse notētur.
Non enim est uerisimile ꝙ de ydolatria grauissi
mo peccato subticeret̃: alijs uitijs cōmemora
tis. ¶ Cum etiā quoniā ydolatria ab ydolis no
mē ducit. que ut magister histoziarū refert in se
cūda etate post diluuium exorta sunt a Nino re
ge Assiriozum. uel ut alijs placet a Neroth: qui
cogebat hoīes adorare ignem. Unde ysidorus
libro septimo Ethimo. ait. Neroth interpretat̃
tirannus. iste enim prior arripuit insuetam in po
pulos tirannidem. ꝛ ipse aggressus est aduersus
deum impietatis edificare turrem. In eam etiam
sententiā satis uidetur declinare Augustin⁹. xvj
de ciuitate dei caplo. x. inq̄t enim. Cū ergo que
rimus in illis septuagintaduabus gentibus ciui
tatem dei: non possumus affirmare illo tempore
quo erat illis labium unum. idest loquela una:
tunc iam genus humanum alienatū fuisse a cul
tu ueri dei. ita ut in solis istis generationibus pi
etas uera remaneret: q̄ descendūt de semine Sem
per Arphaxat et tendunt ad Abraham. Sed ab
illa superbia edificāde turris usq; ad celum qua
impia significat̃ elatio: terrena apparuit ciuitas.
hoc est societas impioꝝ. Hec Augustin⁹. ¶ Et
cōfirmat̃ preterea. q̄m scriptura uolēs assignare

causam tante cladis totius .s. perditionis hūane
per diluuiū: vitia hominibus obiecit carnalia di
cens. Uidētes filij dei filias hominū ꝛc. ꝛ seqꝰ.
Dixitqȝ deus. Nō permanebit spiritꝰ meꝰ in ho
mine in eternū quia caro est. i. vitijs carnalibus
illectus. Sed verisile est ꝙ potius obiecisset illis
scriptura pro ratione tāte pene inferende: pctm̄
ydolatrie grauissimū si tūc fuisset. ¶ Ad obiecti
onem autē argumētis ꝯ rationē sancti Thome di
cit ꝙ nō est sile. quia memoria ꝛ cōsideratio cre
ationis vniuersi per se arguit vnitatē dei creātis.
Ac eius summā perfectionē ꝛ bonitatē et excellē
tiam sup omnes creaturas ac per hoc ꝙ sibi de
bitus sit cultus latrie. Unde ꝛ philosophi natu
rali ratiōe ea de deo cognouerunt ex cōsideratio
ne ordinis vniuersi ꝛ sue institutionis. Memoria
autē punitiōis seuere: nō ita directe ꝛ de per se p
bat deū vnū summe bonū atqȝ eius naturā pfe
ctissimā sup oēs creaturas. Cū pene in q̄tū hu
iusmodi a mala causa ꝛ a pluribꝰ infligi possint.
ꝛ presertim in hominibꝰ secūde etatis potuit me
moria illius punitionis nō esse sufficiēs ad exclu
dendū ydolatriā: qꝛ intellectus hominū tūc ma
gis erat obtenebratus q̄ȝ in prima etate. tū ex ma
iori elongatione a prima nature puritate. tum ex
assiduitate peccādi. Unde ꝛ cā circūcisionis da
te tpe Abrahe ꝛ legis late tpibus Moysi: assig
natur a doctoribus obtenebratio mētis hominū
ex vetustate peccādi ꝛ distantia naturalis ratiōis
a pmo sui vigore. ¶ Habuerūt etiā hoies prime
etatis auxiliū magnū quo in cultu veri dei persi
sterēt doctrinā .s. Ade qui plene instructus erat

in naturalibus et diuinis. Uixit enim Adā p me
dium tps fere pme etatis sm cōputotionē Hie
ronimi. cui successit sextus ab eo Enoch vir iu//
stissimus. cuius filius Matusalem mortuus ē pro
ut Hieronimus refert eodem anno quo diluuiū
mundauit. atq; ita doctrina Ade: de cultu vni⁹
dei: faciliter potuit disseminari per totam pmam
etatē ante diluuiū. ¶ Et preterea memoria recen
tis creationis fuit memoria beneficij suscepti. q̄
naturaliter trahit beneficiatū in amorē et recog//
nitionem benefactoris sm quem modū dicit Di
onisius. iij. ca. de diuinis noibus. q̄ deus omnia
in se conuertit tanq̄ omniū causa. que recogni//
tio principaliter consistit in exhibitiōe debiti cul
tus. s. honoris et reuerentie. Unde ore dei dicitur
mala. primo. Si ego pr̄: ubi honor meus? Quia
sc; pater habet rationem principij. Sed memo//
ria punitionis: directe et per se inducit timorem
seruilem. qui et si quandoq; manū cohibeat: mē
tem tamen directe et per se non reformat. ymo si
fuerit excessiuus: impedit rōis iudiciū et act⁹ vo
luntarios causat suo mō. Uñ nimiz si mēoria seue
re punitiōis p⁹ diluuiū: nō sufficiēter cohibue//
rit hoies secūde etatis ab ydolatria quēadmo//
dū mēoria creatiōis recēs hoies etatis pme. Pre
serti cū de⁹ assecurauerit federe sempiterno Noe
cū tota posteritate dicēs. Ecce ego statuā pactuz
vobiscū et cū semine vr̄o p⁹ vos et ad oēm aiam
viuētē q̄ ē &c. Seq̄t. et neq̄ ultra interficiet' oīs
caro aq̄s diluuij. nec erit deicepa diluuiū dissi//
pās oēm terrā. H⁹ eni pmissiōis cōfidētia: potu
tuit eē occasio q̄ mēoria seuere punitiōis fēe per

diluuium nõ satis retraheret hoies secũde etatis ab ydolatria.

Circa capitulum.xxv.

N ca.xxv.vbi i replica 5 Burgẽ.magister Mathias dicit.nec pt Burgeñ.pbare intẽ tũ suũ p sem tho. qz pcedit p ypothesim q̃ nõ cõcedit: Aduertẽdũ ẽ q nec scũs tho.illaz cõcedit ymo magis in rei veritate negat. Inquit eni sic pma secũde.q.ci.ar.ij.ad scdz. Ad secundũ dicẽdũ. q rõ illa pcederet si cerimonialia p̃cepta eẽnt data solũ ad figurãdũ futurũ.nõ autẽ ad presentialiter deũ colẽdũ.Vñ z i corpore eiusdẽ articli hec fuerat sci Tho. determinatio q cerimonialia ueteris legis nõ solũ habuerunt cãm figuralẽ: sz etiã litteralẽ.s.cultũ dei p tpe illo.

Circa capitulum.xlvij.

N ca.xlvij.cũ Burgeñ.circa cõtractus Joseph induceret ex doctrina sci tho.secũda secũde.q.lxxvij.ar.i. q in emptõe z vẽditione equalitas iusticie obseruãda ẽ 5 quo ddaz postillatoris dictũ.s.q tm ualet res q̃tũ vẽdi potest: Magister Mathias iqt. Sz ego cũ postillatore uerius puto q in cõmutatius iusticia equalitas sm naturam seruari non possit quicq̃d dicat scũs tho.p Burgeñ. allegat⁹. qz totũ aurum mũdi sm naturã nõ ualet unũ equũ.cũ tñ in ordine ad hũanos usus modicũ auz ualet magnũ equũ. Hec ingr̃ Mathi. cũ alijs q̃ ad hoz decla

rationem subiungit. ¶ In quibus uerbis dupli
ci reprehēsione dign⁹ ħet. Primo qr ex mō suo
loquēdi videt᷑ significare ꝙ scūs Tho. aliqñ dix
erit. aut in loco preallegato senserit: ꝙ in cōmu
tatiua iusticia obseruanda sit equalitas ſm natu
rā rei specificā. Cū tamē hoc sit manifeste falsū.
Primo 3rium huius docet eadē q̄stione arti. secun
do ad tertiū inquit enim. Ad tertiū dicēdū ꝙ si
cut Augustinus dicit .xi. de ciui. dei: preciū rerū
venaliū nō cōsiderat᷑ ſm gradū nature cū qñqz
pluris vendat᷑ vnus equus q̄ vnus seruus. Sed
cōsiderat᷑ ſm ꝙ res in vsum hominis veniūt. Et
ideo nō oportet ꝙ venditor vel emptor cogno
scat occultas rei vendite qualitates. sed illas so
lum per quas reddit᷑ hūanis vsibus apta. puta
ꝙ equus sit fortis ⁊ bene currat. ⁊ silr in ceteris.
Has autē qualitates: de facili venditor ⁊ emptor
cognoscere possunt. Hec scūs Tho. i forma vbi
expresse tenet ꝙ preciū in cōmutatiua iusticia nō
consideret᷑ ſm gradū nature rerū. Patet ergo ꝙ
modus loquēdi huius magistri fuerit ex falso in
tellectu quē habuit in uerbis sci Tho. ⁊ vtinam
nō ex malo affectu. ¶ Itē secūdo videtur ꝙ iste
magister ꝓpriā vocē ignorauerit. nā dicit ꝙ eq̄
litas in cōmutatiua iusticia que est in cōtractib⁹
nō seruat᷑. sed ꝙ ꝑ rationē iusticie mēsurat᷑. q̄d
enim aliud est ſm ratiōem iusticie res mēsurari:
q̄ in earū cōmutatione equalitatē seruari? Certe
nō aliud. neqꝫ ex diffinitiōe Aug⁹. quā pro se in
ducit aliud habet᷑. vt patet recte eā cōsideranti.
Sed vt mihi videt᷑ putat magister Mathias ꝙ
q: in cōmutatiua iusticia mensurantur res consi

derata qualitate tempor̄u. locorum. ac dignita-
tis rerum in respectu ad usum hominū: q̄ ideo
in ea non obseruat̄ equalitas. in quo plane de-
cipit̄. quia p̄mo non eēt iusticia cōmutatiua: si
illa omnia nō cōsiderarētur ꝛ singula que digni
tatem aut valorem rerū exaugent. nec ē aliud eq̄
litatem in iusticia cōmutatiua seruare: quam ſm
omnes illas circūstantias res commutabiles cō
mensurare. Unde scūs Tho. secūda secūde in q̄-
stione preallegata arti. secūdo. ad secūdū sic di
cit. Ad secūdū dicēdū q̄ mensuras rerū venaliū
necesse est in diuersis locis esse diuersas p̄pter di
uersitatem copie ꝛ inopie rerū. q: vbi res magis
abundāt: consueuerunt esse maiores mēsure. In
vnoquoq̄ tamen loco ad rectores ciuitatis per-
tinet determinare que sunt iuste mensure rerū ve
naliū pensatis conditiōibus locoꝝ ꝛ rerū. ꝛ ideo
has mensuras publica auctoritate vel consuetu
dine institutas: preterire non licet. Hec sanctus
Tho. Ex quibus etiam accipit̄ verus intellectus
eius prouerbij legalis quod postillator introdu
cit. s. q̄ tantū valet res quantū vendi potest. Nō
enim est verum si intelligat̄ q̄tum vendi potest
de facto ꝛ beneplacito cuiuscū q̄ vendentis. Sꝫ
quantū vendi potest de iure. s. seruata institutio
ne publica auctoritate aut consuetudine firma-
ta. Unde ꝛ si quis nō cogatur ad vendēdū rem
suā: tñ si vendere vult: formā iuris ꝛ regulā iusti
cie debet seruare ꝛ equitatis. Quod ꝛ si licitū sit
emptori ꝛ venditori se inuicē decipere infra di-
midiū iusti precij ſm legem ciuilem que non po
tuit prohibere quicquid est cōtra virtutem: lex

tamē diuina que nihil impunitum relinq̄t quod
sit uirtuti ɔ̄riū: illicitum reputat si in emptiōe et
venditiōe equalitas iusticie nō feruet. Facit ad
hoc glo. notabil. x. q. ij. Docius. vbi dicit q̄ si
in venditione plus offerat q̄ res ualeat: ecclesia
nō debet recipere. sed tm̄ iustum p̄cium. Nā ec-
clesia in suis cōtractibus nō debet dolū facere.

Circa capitulū nonū libri Exodi:

N ca. ix. libri Exodi Burgeñ. ɔ̄ postillato
rē allegat scm̄ tho. dicentē secūda secūde
q. lxxxiij. ar. ij. q̄ cū actus hūani sint cau-
se quorūdam effectuum: oportet homines age-
re aliqua ut per actus suos impleant quosdā ef-
fectus s̄m ordinem a deo dispositum. ¶ Ubi ma
gister Mathias uolens postillatoris dicta defen
dere inquit. Sed ꝛ illud q̄ Burgeñ. ex dictis sci
tho. secūda secūde. q. lxxxiij. applicat p̄posito:
Videt minus catholice dictū. videlicet q̄ ex or-
dinatione diuina oportet hoīes agere ut effect⁹
a deo instituti impleāt. Nā ex eo sequit in ma-
teria p̄nti: q̄ Pharaoni peccatū obstinatiōis im
putari nō debet. Quia s̄m hoc: oportuit eū esse
causaȝ diuine glorificatiōis si causaliter teneri de
beat: ut vult Burgeñ. Hec magister Mathias cū
aliis que ad huius declarationem cōtra Burgeñ
subiungit. ¶ Sȝ salua pace sua certe uerius ac ho
nestius potuisset loqui si dixisset. q̄ Burgeñ. in-
epte ꝛ extra mentem sancti thome dicta eius in-
troduxerat. Nam illa de se ꝛ in proposito sancti
Thome uerissima sunt ꝛ catholice fidei omnino

cōsona. ymo dicere contrarium esset ordinē cau
sarum qui optimum est in vniuerso destruere ꝗ
enim diuine prouidentie effectus exequūtur: dei
sapientiam commendabilem reddunt que eo ip
so ordine disponit omnia suauiter prout dicitur
Sapientie septimo. ¶ Esset etiam aperte contra
sacram scripturam. Dicitur enim ps. cij. Benedi
cite domino omnes uirtutes eius ministri eius ꝗ
facitis uoluntatem ei⁹. Et ps. cxlviij. Ignis gran
do nix glacies ꝛ spiritus procellarum que faci-
unt uerbum eius: facere uoluntatem aut verbuꝫ
dei: est facere aliquid unde effectus dei implean
tur sm ordinem a deo dispositum quod erat di
ctum sancti thome. ¶ Esset preterea 3rium hui⁹
ab humanis actibus meriti rationē auferre ꝛ fru
ctum orationis nostre negare quod est erroneū.
non enim actus hominis meritorie sunt uite eter
ne: nisi quia causa sunt ꝛ per eos impletur diui-
na preordinatio de salute hominum. nec oratio
nes efficaces sunt ꝛ fructuose: nisi quia p eas im
pletur quod bonitas diuina disposuit precib⁹
ꝛ orationibus cōdonare. prout Gregori⁹ dicit.
Unde ꝛ secūda petri primo dicit. Quapropter
fratres magis satagite ut per bona opa: certā ve
strā vocationē ꝛ electiōeꝫ faciatis. ista autē bona
opa eē ab eterno pordinata a deo vt p ea uoca-
tio ꝛ electio scōꝝ impleat: null⁹ fideliū dubitabit.
¶ Uerū ē ꝙ Burgeñ nō rcē applicat ad ꝓpositū
suū dictū sci tho. qd ī se uerissimū ē ꝛ catholicū.
Quia scūs tho. loqt̄ d actib⁹ hūanis positiuis.
nō de actib⁹ pctōꝝ. ꝗ in ꝗtū culpabiles sunt: a
deo nō ordināt̄ vt fiat. sꝫ fieri ꝑmittūt̄. Cōmissa

tñ pctã puersa hominũ volũtate: verum ē q̄ a deo ordinat̃ p penã. ⁊ q̄ ista fuerit doctrina sci Tho. loquẽdo de actib⁹ pctõꝝ: et plurib⁹ locis pbat̃. Nã pma pte. q. xxiij. arti iij. ad secũdũ inquit sic. Ad secũdũ dicẽdũ q̄ aliter se hẽt reprobatio in causando q̄ꝫ pdestinatio. Nã pdestinatio est cã ⁊ eius quod expectat̃ in futura uita in predestinatis. s. glĩe: ⁊ eius quod pcipit̃ in pñti scꝫ grẽ. Reprobatio vero nõ ē causa eius quod ē in presenti. s. culpe. sed est causa derelictõis a deo Est tamen cã eius quod reddit̃ in futuro. s. pe ne eterne. sed culpa pueniit ex libero arbitrio ei⁹ qui reprobat̃ ⁊ a grã deserit̃. Et fm hoc verificatur dictũ pphete. s. pditio tua ex te israel. Hec sanctus Tho. Eandẽ sententiã tenet ꝯ genti. cap. clij. ⁊. cliij. Idẽ dicit ⁊ in hoc pposito sup eplas pauli sup illud. Dicit autẽ scriptura pharaoni. Ro. ix. Ait enim. Aliter suscitat de⁹ ad bona. aliter ad mala. Nã ad bona: inclinat hominũ volũtates directe ⁊ per se tanq̄ꝫ actor bonorum. Ad malũ autẽ: dicit̃ inclinare vel suscitare hoĩes occasionaliter in q̄ntũ. s. deus homini aliq̄d pponit vel interius vel exterius quod q̄ntũ ē de se: inductiuũ est ad bonũ. sed hõ pp̄ter suã maliciã peruerse utit̃ ad malũ. Job. xxiiij. Dedit ei deus locũ penitentie. ⁊ ille abutit̃ in supbia. Hec ibi sanctus Tho. Et parũ . ĩ. cõcludit ad ppositũ nostrũ dicens: ⁊ hoc mõ circa pharaonẽ accidit. q̄ cũ a deo excitaret̃ ad regni sui tutelã: abusus est hac excitatione in crudelitatẽ. Hec scũs Tho. ⁊ infra super illud Apostoli. Et quẽ vult indurat. Inquit. Nõ dicit̃ indurare quasi imitendo mali

ciā: sed nō apponēdo grām. ¶ Erubescat ergo magister Mathias uolēs quadā dissimulatione culpabili: ineptā Burgeñ. applicationē in bñdicta sci Tho. retorquere. Sz et in fine replice sue ō Burgeñ. ubi dicit. Unde si dictū sci Tho. ueritatē habere posset in positiuis: verius plane dixisset et si dictū sci Tho. in positiuis ueritatē habere necessario. prout ex supradictis satis constat.

Circa capitulum vigesimum.

In capitulo. xx. Burgeñ. in magna sua digressione introducit quādā sci tho. assertionē de preceptis dilectiōis dei et pximi. quā dicit ipse nō plene satisfacere questiōi sue. sz de intellectu verbor sci tho. et qz p ea satis dicat ad questionē: vide infra Leui. ca. xix.

Circa capitulū vigesimūtertium.

In ca. xxiij. sup illud. Insontē et iustū non occides: postillator recitat verba sci tho. secūda secūde. q. lxiiij. ar. vj. Ad tertiū dicentia. qz cū innocēs per falsos testes cōuincat: iudex non debet eū interficere si sciat eius innocentiā. sed diligentius examinare testes. ut inueniat occasionē liberādi innoxiū. Si autē hoc nō pōt: debet eū remittere ad superiorē. Si autē hoc nō pōt: nō peccat sm allegata sentētiā ferens. qz ipse nō occidit innocētē: sed illi qui eū asserunt nocentē: ¶ Cōtra quā sniaz Inqt sic postillator.

Solno tñ meliori iudicio videt̃ ɔ̃riũ. qꝛ dicit Augustin⁹ li. de libero arbi. Quo apud diuinã ꝓuidentiã a pctõ liberi sunt q̃ ꝓ his reb⁹ q̃s contẽnẽ oportet hũana cede polluti sunt. q. d. nullo mõ. Et ꝑ res cõtẽnẽdas intelligit Aug⁹. oĩa illa que hoĩes inuiti amittere pñt. Inter q̃s est uita corporalis. ⁊ multo fortius dignitas tp̃alis q̃cũq; ⁊ potestas iudicãdi. Hec postillator. ¶ Ad q̃ rñdet Burgeñ. q᷑ auctoritas Augustini ꝑ postillatorẽ allegata: nõ ɔ̃riat̃ determinatiõi sci tho. Nam ferre sentẽtiã mortis ɔ̃ eũ qui cõuincit̃ in iudicio per testes diligẽter examinatos: nõ ẽ peccatũ. licet sciat̃ a iudice innocenter cõdemnari. Unde ꝓpter hoc nõ ẽ dimittenda dignitas tp̃alis. Hec Burgeñ. ⁊ bñ. q᷑ autẽ sentẽtiã ferre ɔ̃ talem nõ sit pctm̃: declarat Burgeñ. per ea q̃ scũs tho. dicit in parte supra allegata. q. lxvij. ar. ij. in corpe q̃stiõis. vbi pulcre deducit q̃ rõe iudicare ꝑtineat ad iudicẽ ſm q᷑ fungit̃ publica potestate ⁊ nõ ſm id q᷑ ipse nouit tanq̃ᷓ priuata ꝑsona. ¶ Sed contra rationem Burgeñ. simul etiã ɔ̃ distinctionẽ quã scũs tho. facit de priuata ⁊ publica ꝑsona in iudice: instat magister Mathias dicẽs. Sz Burgeñ. cõiter pro scõ tho. certamẽ assumẽs: Hic nõ plus dicit q̃ scũs tho. in locis allegatis ꝑ ip̃m ⁊ postillatorẽ. Sed ad auctoritatem btĩ Augustini ꝑ postillatorẽ allegatã: minus cõuenienter dicit. Nã ſm declaratiõem postillatoris manifeste cõcludit̃ ɔ̃ positionẽ sci tho. ⁊ cõiter iuristarũ. Quis enĩ in cõiter accidẽtib⁹ iudicandũ sit ſm allegata ⁊ ꝓbata: nullo tñ iure cautum est. ymo diuino iure ꝓhibitũ: iudicare ɔ̃ agnitã

ueritatem. nec uidere meo ualet illa distinctio
q iudex duplicem personam dicit .s. priuatam et
publicam. nam si priuata peccat: publica nō excu
satur nisi sit manifesta lex que eam excuset. Non
est autem lex puto humana nec diuina que dicat
iudicandum contra ueritatem agnitam. Non vi
detur igitur aliqua lex excusans sic iudicantem.
Dicit magister Mathias in forma. ¶ Sed mihi vi
detur q sufficienter responsum fuerit ad aucto-
ritatem Augustini per ea q̄ Burgen. ex verbis sci
thomae induxit diffuse. Sed ut magis in speciali ad
singula descendamus: dicit q btūs Aug⁹ loqt
in casu quo iudex contra iura aut ordine iuris p
uerso: ferret sententiā ꝯ innocētē timore aliquo
mundano agitatus. ne .s. vita corporali. faculta-
tib⁹. dignitate aut potestate iudicādi puet. Pa
tet hoc cum dicat. qui pro his rebus quas con
temni oportet. Sed ubi iudex ferret sententiam
contra innocentē p testes sufficiēter examinatos
conuictum: non habens ad superiorem recursū.
nec aliud quod agat sm iura: nō id faceret pro
his rebus tpalibus cōtēnendis. sed zelo coactus
legū obseruādarū sm q̄s tenet ex debito officij
sibi cōmissi iudicare et quas nō licet ei preterire.
Et in tali casu loquitur scūs thomas. Unde au-
ctoritas Augustini nō ē ad ppositū. Et cū dicit
magister Mathias q nullo iure cautū ē pmo di
uino iure phibitū iudicare ꝯ agnitā ueritatē: di
co q si intelligat ꝯ ueritatē in forma iudicij agni
tam seruato ordine iuris scilicet per leges pu-
blicas diuinas uel humanas. et per instrumen-
ta testesq legitimos ac diligenter examinatos:

verū est. Sed nō militat cōtra scūm Tho. Nam in ꝓposito suo iudex ferens cōtra innocentē sententiā: non iudicat contra veritatem sibi agnitaȝ isto modo: ꝓmo ſm veritatē sibi agnitā in forma iudicij. Si vero intelligat cōtra veritatem sibi agnitā aliter ꝙ in forma iudicij. i. ſm ꝓpriam cōsciētiā ⁊ tāq̄ priuate persone: falsum ē quod dicit. Nā lege diuina nō inuenit̄ ꝓhibitū eē iudicibus tale iudiciū ⁊ legibus hūanis est cautū ꝙ disponunt iudices iudicare ſm allegata ⁊ ꝓbata. vt lege ciuili. ff. de offi. presi. illicitas. §. veritas. lege canonica. ij. q. i. vnus ex uobis. ⁊ caplo Deus ōipa. iij. q. vij. Iudicet. vbi Ambrosi⁹ dicit bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit ⁊ ꝓposito domestice voluntatis. sed iuxta leges ⁊ iura pronūciat. statutis iuris obtēpat nō indulget ꝓprie voluntati. nihil preparatū ⁊ meditatū de domo defert. sed sicut audit: ita iudicat. obsequit̄ legibus: nō aduersat̄. examinat cause merita: nō murat. Nec Ambrosius ubi glo. tenet ꝙ etiam si conscientia iudicis nō cōcorder: pōt nō delegare cām. sed determinare ſm allegata. q2 aliud facit aliquis in eo ꝙ iudex est; aliud ī eo ꝙ homo est. Ad quod facit. vj. q. iij. si tm̄ eps. extra de offi. iudi. or. si sacerdos. ⁊ multū apte de offi. ⁊ po. iu. dele. pastoralis. §. q2 nero. vbi glo. dicit super verbo. tenet̄ eandē. cōtra Hugonē ⁊ eius seq̄ces qui dicūt. ꝙ iudex nō debet ferre sentētiā ſm allegata si hēat cōsciētiā lesam in contrariū. Nec glo. Cū antē dicit magister Mathias nō sibi videri ꝙ valeat distinctio scī Tho. de duplici psona iudicis publica. s. ⁊ priuata; dico ꝙ ⁊ si sibi

nō videat forte obcecatus passione: non sequit rectā nō esse ɀ iuris satis ꝓbatā. nam illa expsse habet in glo. supra allegata. iij. q. vij. Judicet. Eā etiā distictōnē facit Aug. ad Bonifaciū cō- mitē. ɀ hētur. xxiij. q. iiij. si eccla. in fine. Ea etiaʒ distinctōe de duplici vnius hominis psona i. ꝙ vnus duplici fungat persona: vide capitulū su- pra allegatū. si sacerdos. in fine. Unde nō debe- ret videri isti magistro distinctio sancti Thome quasi noua quedā adinuentio. Et cū arguit con- tra distinctiōem ꝙ si priuata psona peccat: pu- blica nō eximit. dicit ꝙ posito sed non cōcesso ꝙ persona priuata peccaret in casu nr̄o: ipse si- bi respōdet dicēs. nisi sit manifesta lex que eā ex- cuset. quod est in ꝓposito prout supra dedu- ctū fuit. Et tamē nō est verū ꝙ i casu sancti Tho- me priuata psona peccat. qm̄ illa nō occidit aut iudicat innocentē cū nō habeat iudiciariā pote- statē super eum.

Circa librum Leuitici. Capi. pmo:

In capi. primo Leui. sup illud. ponetq̧ su- per caput hostie man⁹: Burgēs. ꝯ postil- latorē aī. per hāc manuū impositionem potius videt denotari ꝙ hō offerens illud ani- mal esset dignus occasione pro suis peccatis ꝙ loco illius illud animal oblatum vel immolatuʒ occideret. vt in pma secūd. q. cij. ar. iij. ad quī- tū. ¶ Cōtra quē magr̄ Mathias inq̄t. Cū postil- lator exponeret ipositiōem manuū offerētis sup

caput hostie: Burgeñ. allegãdo scm̃ tho. dicit ꝗ
lã impositionẽ pot⁹ debere intelligi ꝗ hõ offe-
rẽs: se prestet ꝑ peccatis suis dignũ morte. ⁊ ꝗ
ꝑ occasionẽ aialis ꝑ ipm oblati: vita eius redime
ret. sed ista expositio est falsa ⁊ ꝯ glo. ordinariã
dicentẽ ⁊c. Hec magister Mathias. ¶ In quib⁹
uerbis plane cõuincit ꝗ neqꝫ scm̃ Tho. legit: ne
qꝫ dicta Burgeñ. bñ aduerterit. Nã scũs tho. i lo
co supra notato: nullũ de impositiõe manuũ of
ferẽtis sup caput hostie uerbũ fecit. neqꝫ Burgẽ.
super expositiõe huius impositionis manuum:
allegat scm̃ Tho. sed in confirmationẽ ei⁹ quod
secundo subiunxerat. s. ꝗ loco hominis qui pro
pctis suis dignus erat morte: aial oblatũ uel im
molatum occideret. De ipa eni occasiõe aialis ꝑ
dse locutus est scũs tho. in eo loco: nõ de manu
um impositiõe. Et intelligẽda sunt uerba sancti
tho. nõ ꝗ aialis occasio semper offerentẽ dignuꝫ
morte significaret: sed qñ ꝑ peccato offerebat᷑.
Nã ⁊ in eodẽ ar. in solutione. ad. viij. distiguens
triplex sacrificiorum genus: dicit ꝗ holocaustũ
quod totũ cõburebat᷑: offerebat᷑ dõ specialiter
ad reuerentiam maiestatis ipsius. ⁊ in amorẽ bo
nitatis eius. ⁊ tertium sacrificiũ quod hostia pa
cifica uocabatur: deo offerebatur uel ꝑ gratiaꝝ
actione: uel pro salute ⁊ prosperitate offerentiũ.
⁊ tamen utrobiqꝫ animal oblatũ occidebat᷑. Unñ
credere ꝗ fuerit magistro Mathie occasio dece-
ptiõis ꝗ Burgeñ. utrũqꝫ. ⁊ de manuũ impositõe:
⁊ de aialis oblati occasiõe: sub uno orõis contex
tu posuit. Sed si legerat scm̃ tho: singula singul᷑
adaptarat.

Circa capitulū decimūnonū.

In ca.xix. sup illud. Locut⁹ ē dñs ad moysen. Burgeñ. ꝗ plurimis uerbis egit ad declaratiōem coꝝ q̄ hoc in loco supaddūt ad explicāda uel pfecti⁹ adiplēda pcepta decalogi. Ex q̄b⁹ quasi inmedio digressiōis īfert. ꝙ pceptum de dilectiōe pximi put in lege diuina tradit: nō ē de pceptis iuris naturalis pmo p se notis. Cuius tñ d'rium dicat ipse scm tho. sensisse pma secundo. q. c. ar. ij. ad pmū ubi dixit. ꝙ precepta de dilectiōe dei ⁊ proximi: sunt pma ⁊ coia legis nature q̄ sunt p se nota rōi humane uel per naturā uel p fidē. Confirmat Burgeñ eam fuisse sancti Thome positionem: ex eadem. q. articulo .j. ubi sanctus thomas dicit ꝙ quedā sunt preceptа rectissima ⁊ adeo manifesta: ꝙ editiōe nō indigent. sicut mandata de dilectione dei ⁊ proximi. Unde admiratur Burgeñ. ut ipse inquit. ꝙ sanctus Thomas talem dederit in loco allegato doctrinam. ¶ Sed certe maiori admiratione dignum uidetur ꝙ Burgeñ. talem in uerbis sancti thome habuerit intellectum ꝙ scilicet illa duo precepta de dilectione dei ⁊ proximi prout Deutronomij sexto et Mathei vigesimosecundo data sunt: sunt prima et cōmunia precepta legis nature per se nota rationi humane que quia communissima sunt ac manifesta: editione non indigent. Nam de preceptis iam actu editis atque traditis ut allegatur: quamente diceret sanctus thomas ꝙ editione non indigent. significans ꝙ

nec edita sunt. Doceret plane in eodē ordīs con
textu duo cōtradictoria simul esse vera. ¶ Et pre
terea expresse disputat scūs Thomas vtrū de ca
ritate debuerit dari aliquod pceptū secūda secū
de. q. pluis. arti. pmo. ꝛ concludit q sic. ꝛ articlo
secūdo cōcludit q duo fuerint data pcepta. s. de
dilectiōe dei ꝛ de dilectiōe pximi. Non ergo fu-
it mens sancti Thome dicere q precepta de dile
ctione dei ꝛ pximi prout diuina lege tradita sūt:
sint pma ꝛ comunia legis nature pcepta que qr
per se nota sunt: editione nō indigent. Unde ru-
dis plane est Burgeñ. ymaginatio. ¶ Dicendū
ergo est q scūs Thomas vbi dixit duo precepta
dilectiōis esse pma ꝛ cōmunissima precepta le-
gis nature. Que rationi hūane per se nota sunt
ac per hoc q editione nō indigent: loquit de illi
pceptis q̄tū ad substātiā actus absolute. i. de di
lectione dei ꝛ proximi sine modo determinato p
ut inest homini naturaliter. Est enim de dictami
ne legis nature omni rationali creature: q dili-
gat deū sup oīa: in q̄tū ē vniuersale bonū. ac pri
cipiū pmū ꝛ pma causa sui eē. totiusq perfe-
ctionis naturalis. Item est de dictamine rationis
naturalis: q homo pximū diligat. qui intelligi
tur oīs hō. in q̄tū sibi silis est sm naturā spe
cificā. sm illud Ecclesiastici. xiij. oē animal dili-
git sibi sile. Docet hoc scūs Thomas in plurib
locis ꝛ multū plane pma pte. q. lx. arti. iij. ꝛ. v.
Itē pma secunde. q. cix. arti. iij. Unde hoc mo
do loquendo: dilectio dei ꝛ dilectio pximi sunt
de pmis ꝛ cōmunib legis nature preceptis ra
tioni hūane per se notis que exteriori nō indigēt

editione et presertim adiuncta fide a quibus oīa precepta decalogi deducunt͛ sicut conclusiones immediate ex primis principijs. prout scūs tho. tradit pma secūde. q. c. ar. ij. ad primū. Sed in lege diuina Deutro. vj. et Mat. xxij. tradita sunt precepta de dilectiōe dei et proximi nō q̄tū ad substantiā act⁹ absolute sed q̄tū ad modū determinatū. s. q̄ deus diligatur ex toto corde ex tota aīa aut mēte. et ex tota fortitudine. et proximū diligat quisq̄ sicut seipm̄. Iste enim modus diligēdi deum et proximū: non inest homini a natura sȝ ex gratia. Unō indiguit expressa editione p̄ modū precepti. cum sit de necessitate salutis. Et inde est q̄ duo precepta de dilectione dei et proximi: dicūt precepta caritatis. quia in eis nō solum substantia actus: sed et modus ille diligendi qui ē mod⁹. caritatis: cadit in p̄cepto. ita q̄ sine caritate: ista duo precepta dilectionis impleri nō possunt. p̄ ut pulcre deducit scūs tho. p̄ma secūde. q. c. ar. x. Unde Aug⁹. dicit in li. de pfectione iusticie q̄ hoc preceptū. diliges dnm̄ deū tuū: in plenitudine caritatis patrie implebit͛. et q̄ per hoc preceptū indicat͛ nobis. non quid faciendū sit: sȝ potius quo tendendū sit. Ex qua auctoritate seq̄t͛ q̄ dilectio dei cadit sub precepto q̄tū ad modū caritatis qui ī eo importat͛. cū dicit͛. ex toto corde etc. Alias in via posset perfcē impleri. quod tamē negat Aug⁹. Idem expsse tenet scūs tho. secūda secūde q. xliiij. ar. vj. et q. clxxxiiij. ar. ij. ad secūdū inquit. Perfectio diuine dilectionis vniuersaliter quidē cadit sub p̄cepto. ita q̄ etiā perfectio patrie nō excludit͛ ab illo p̄cepto. Idem

tenet in de virtutib⁹ .q.ij.ar.x.ad p̄mū. Et q̄ isto modo intellexerit sc̄us tho. p̄cepta de dilectione dei ꝛ p̄ximi data fuisse lege diuina: patet. q̄m se cūda secūde.q.xliiij. vbi sp̄alē de his preceptis tractatū facit: vocat ea p̄cepta caritatis. Et sub tali pretitulatione de eis disputat in tota questione. Si enim darentur ista precepta in lege diuina de dilectione naturali dei ꝛ proximi uel q̄tuz ad substantiam actus absolute: false dicerentur precepta caritatis. cum sine caritate eē possit ea dilectio. Unde ꝛ eadē.q.secunda secūde ar. pri. Cū tertio loco obijceret ad probanduz q̄ nō fuerint danda precepta de dilectione dei ꝛ p̄ximi. ex eo q̄ inter precepta decalogi non continent̄: non soluit obiectionem per hoc q̄ sunt de p̄mis ꝛ cōmunissimis preceptis naturaliter notis quē admodum prima secunde. sed soluit. quia omnia precepta decalogi ordinātur ad ista duo de dilectione dei ꝛ proximi tanq̄ ad finem. p̄pter quod in omnibus includuntur. Hoc intelligendum est per modum quo finis includitur in his que ad finem disponunt uel ordinantur. Omnia enim p̄cepta decalogi: ordinabilia sunt ꝛ disponunt ad duo precepta caritatis. non tamen sicut ad finem adequatum aut cōnaturalem: sed sicut ad finem excedentem ꝛ supernaturalem. quemadmodum ꝛ uirtutes morales ad uirtutes theologicas disponunt ac ordinantur. Et hoc modo Apostolus dicit prima Thimo. primo. q̄ finis precepti est caritas. prout sanctus thomas in postilla exponit. ¶ Sequitur ex p̄missis q̄ ista duo precepta: sunt secundum doctrinam sancti Tho

me precepta caritatis prout Deutronomij sexto et Mathei vigesimosecundo tradita sunt. Quod et ipse deducit in eodem articulo. ¶ Habetur ex presse premisse dilectionis dei et proximi distinctio ex dictis sancti thome prima secunde. q. c. articulo quarto. ad primum et tertium. Et secunda secunde. q. xxiij. ar. ij. ad primum. Et. q. xxvj. ar. ij. et pluribus alijs locis. ¶ Satis apparet ex predictis quod Burgen. deceptus fuerit. non aduertens distinctionem quam sanctus thomas habuit de dilectione dei et proximi. ¶ Quod autem Burgen. obicit de philosophis et peripatheticis qui cum de dictamine naturali rationis maxime fecuti fuerit: posuerunt amicitiam inter viros virtuosos esse precise: non habet difficultatem. quia amor aut dilectio naturalis quam ponit sanctus thomas primum principium comunissimum per se notum: non est amicitia proprie loquendo. Nam amor ille naturalis non est uirtus cum se extendat usque ad irrationales creaturas suo modo. vnde et inuenitur in bonis et malis hominibus. Amicitia autem perfecta prout philosophus dicit octauo Ethicorum uirtus est. aut non sine uirtute. Quod etiam concedit Burgen. Nimirum ergo si in solis uirtuosis reperiatur. ¶ Item amor aut dilectio naturalis fundatur uel super causalitate esse nature quibus omnes creature comparantur ad deum: uel super proprie nature communicatione per quam quelibet creatura compatur ad omnes que sunt sue speciei. Sed amicitia prout de ea loquitur Burgen. fundatur super comunicatione uirtutis. Ac per hoc merito non ponitur a

phis nisi inter hoies ṽtuosos. q̄re obiectio Burgeñ. nō ē ad ꝓpositū. cū aliud sit de naturali dilectione. ⁊ aliud de amicitia. ymo nec idē iudicium est de omni genere amicitie. put scūs tho. deducit secunda secunde. q. xxvj. ar. viij.

Circa librū Deutro. capi. iiij.

In Deutrono. ca. iiij. Burgeñ. volēs ꝓbare quandā postillatoris cōsequentiā minus efficacē: inducit dictū sci tho. pma pte. q. lxx. ar. ij. Ad. iij. q̄ nihil ꝓhibet dici digniorem creaturam: propter inferiorem esse factam non fm q̄ in se cōsideratᷣ: sed fm q̄ ordinatᷣ ad integritatem vniuersi. Ex quo dicto Burgeñ. infert contra postillatorem q̄ etiam si corpora celestia sint facta propter hominē: ex hoc nō tollitur quin sint homine digniora. ¶ Cōtra quē magister Mathias sic ait. nec deductio sci tho. quā Burgeñ. adducit: valet. per scolā eni parisieñ. reprobatᷣ ⁊ ad errorem reducitᷣ q̄ celū sit dignius hoie ⁊c. Hec ille cū ceteris. ¶ Sꝫ hic reuera valde improprie locutus est magister Mathias. nō enim deductio cui obsistit scola pisieñ. sci Tho. est nec eius dici debet. sed Burgeñ. quam deducit ex quod ain dicto sancti tho. quod verissimū est q̄ꝗ̄ deductio Burgeñ. ex eo: extra mentē sancti tho. fuerit. nūq̄ꝫ enim sanctus tho. voluit aut docuit celum eē quid dignius hoīe in genere viuentium. Cū in eadē solutiōe per Burgeñ. allegata dicat q̄ hō fm aiam pfertᷣ corporibꝰ lūinariū

fmo nec celum fm doctrinā sci tho. causalitatē habet aut influētiā directe supra hoiem in q̄tum hō est. & ab alijs inferioribus se: distinguit. Fal se ergo magister Mathias significat q̄ scūs tho mas aliud in hoc articulo senserit uel docuerit a scola parisieñ. sicut igit̄ magistro Mathie p̄ de fensiōe postillatoris p̄bare deductiōem burgeñ q̄ dicta sancti tho. fuisse ineptam & longe a san cti thome p̄posito. aut alias consequentiam po stillatoris defendere. Nam dictum sancti thome per burgeñ. allegatum: uerissimum est. neq; enī negari pōt q̄ aliqua sint corpora perfectiora ue celestia: facta propter esse & conseruationem cor porum imperfectiorum. s. istorum inferioꝝ pro ut talia sunt partes vniuersi ad cuius perfectio nem & consistentiā: corpora celestia condita sūt sicut ad quēdam finē in genere creaturarū. q̄uis omniū creaturarū deus sit vltimus finis.

Circa capitulū. xxiiij.

In ca. xxiiij. circa questionem motam per postillatorem. an. s. repudium vxoris fu isset in ueteri lege illicitum: cum postilla tor recitaret duas opiniones famosas: Burgeñ. uolens probare longa digressione q̄ opinio di cens repudium fuisse licitum sit magis consona littere & rationi: inter alia inducit quandam san cti thome auctoritatem dicēns prima secūde. q. ai. ar. v. ad tertiū. matrimoniū fuit in ueteri lege prout erat in officiū nature. nō prout ē sac̄mētū

coniunctionis xpi et ecclie q̄ nōdū erat fcā. Vn̄ in
ueteri lege dabat' libellus repudij. quod est cō
tra sacramenti rationem. Hec scūs tho. ¶ Sꝫ ma
gister Mathias in replica sua ꝯ Burgeñ. inquit sic
in ca. xxiiij. ubi postillator disputat de libello re
pudij et diuortio sicut et scotus circa quartū sen
tentiarū et communiter doctores: sol' burgē. cū
scō tho. se procaciter determinat ad partem mi
nus probabilem uolens ꝙ in ueteri lege repudi
um erat non modo licitum: sed etiam a deo pre
ceptum expsse. Hec magister Mathias in forma.
Cuius tū questionis disputationem remittit ad
ea que scripsit infra Mat. xix. Sed qm̄ ibi nō re-
fert ipse magister sicut hic ꝙ Burgeñ. cū scō tho
ma teneat in q̄stiōe de repudio i ueteri lege par
tem min' pbabilem. s. fuisse licitū: oportuit hic
id qd de sancto thoma tetigit: examinare. ¶ Et
certe mirabile est ne dicam abominabile ꝙ ma-
gister Mathias tam effronte ac aperte imponat
sancto thome illud falsissimum. cum ipse nunq̄
dixisse reperiatur ꝙ repudium in ueteri lege fue
rit a deo preceptum. nec solum hoc: sed neqꝫ in
partem minus probabilem. ut ipse magister fal
so refert se determinauit. s. ꝙ repudium fuerit in
ueteri lege licitum. Nam quarto sentētiarum di
stinctione. xxxiij. q. ij. ar. ij. subar. ij. eam questio
nem disputat ex proposito. In cuius determina
tiōe recitatis duabus opiniōibus q̄s hic postil
lator tetigit: in fine secūde opinionis q̄ tenet re
pudiū fuisse licitū ex pmissiōe diuina: iquit sic.
Et q̄uia hoc pbabiliter dicat': m̄ primū cōmu
ni' sustinet'. Hec scūs tho. Fuerat prima opinio

ꝙ repudium in ueteri lege fuisset illicitum. per//
missum tamen ad maius malum uitandũ. s. vxo
ricidiũ. Ecce ꝗ expresse apparet ꝙ scũs tho. ma
gis se determinat in ꝓbabiliorẽ ptẽ. ꝗ tenet hic
postillator. s. ꝙ repudiũ fuerit in ueteri lege illi//
citũ. ꝗuis dicat aliã opinionẽ hẽre ꝓbabilitatẽ
qȝ ⁊ cõiter doctores dicũt. Itẽ ꝑma secunde. q.
cv. ar. iiij. arguit sic. viij. loco. Preterea iter uir ⁊
vxorẽ sicut ẽ maxima familiaritas: ita debet eẽ fi
des firmissima. sed hoc nõ pt eẽ si matrimonium
dissolubile fuerit. incõuenienter igit̃ dñs pmisit
Deu. xxiiij. ꝙ aliquis posset uxorẽ dimittere scri
pto libello repudij. ⁊ ꝙ etiã ulteri⁹ cã recuparare
nõ posset. Ecce argumẽtũ. Sequit̃ respõsio. Ad
viij. dicẽdũ ꝙ lex pmisit repudiũ uxoris. non qȝ
simpliciter iustũ eẽt. sed ꝓpter duriciã iudeorũ.
vt dñs dicit mat. xix. Sed de hoc oportet plen⁹
tractari cũ de matrimonio aget̃. Hec scũs tho. ĩ
forma. vbi patet ꝙ magis se determinat in opi//
nionẽ que repudiũ dicit fuisse illicitum. ¶ Item
contra gentiles li. iij. cap. cxxiiij. in fine sic ait. Per
hoc autem excludit̃ consuetudo dimittentiũ vx
ores. quod tamen in ueteri lege pmissum fuit iu
deis ꝓpter eorum duriciã qȝ s. ꝓni erant ad oc//
cisionem uxorũ. Permissũ ergo fuit min⁹ malũ:
ad excludẽdũ maius malũ. Hec scũs tho. in for//
ma. Ex quibus aperte constat ꝙ magis teneat re
pudium fuisse illicitum in ueteri lege nõ enĩ po
tuit planius oñdere mentem suam ꝗ dicere sicut
hic. ꝙ permissum fuit minus malum: ad exclu//
dendum maius malum. Erubescat igitur ma//
gister Mathias qui plane hoc in loco aut non le

ciiij

gisse. aut non intellexisse scm̄ tho. vel maliuolum fuisse salua pace sua comprobatur. Sed neq̧ auctoritatem doctoris sui scoti fideliter introducit significans q̧ in eam opinionem se determinet: que repudium dicit fuisse illicitum. nam in loco per eū allegato. iiij. sentētiarū. di. xxxiij. q. ij. vtrā q̧ recitat opinionē. nec se in aliquā partē expresse determinat. ymo nec alteram earū pretulit alteri. sed eo magis videt̄ declinare in eam partem que repudiū dicit fuisse licitū: q2 multo plures ad eius probabilitatem induxit rationes. ⁊ argumenta in contrariam partē magis sollicite dissoluere conatus est. ¶ Auctoritas autem sci tho me quam Burgeñ. pro se introduxit: propositū eius non probat. cum ibi precise dicat scūs tho. q̧ in veteri lege dabatur libellus repudij. sȝ vtrū id licitum fuerit aut illicitū: nō determinat neq̧ prosequitur.

Circa q̄rtū librum Regū Ca. xx.

In quarto li. Regū ca. xx. sup illud. vis vt ascendat vmbra. x. lineis. Burgeñ. allegat sanctū tho. prima p. q. cv. ar. vi. dicentē q̧ inter miracula: summum gradum tenent ea q̄ nullo modo natura facere pōt. vt sunt retrocessio solis. glorificatio corpis hūani ⁊ similia. Sed magister Mathias qui doctrinā sancti tho. vel in modico ferre nō valet. etiā si agnitā veritatē impugnare deprehendat̄: obsistit dicēs q̧ dictū illud sci tho. auctoritati augustini ɔ̄dicit qui in

primo de trini .ca.vj· inqt. Maximū miraculū ē suscitare mortuū ¶ In quo plane magister Ma-
thias cōuincit manifestā impugnare ueritatem. Nam si mirabilia nominant prout Augustinus dicit .xxvj. contra faustū. Cum deus aliquid fa-
cit contra cognitum nobis solitūq; cursum natu re: cōsequēs ē q miracula dicāt per compatiōez ad facultatē nature quā excedūt. Nā ex cōpatōe ad diuinā potentiā: nihil est qd possit appellari miraculū. qm quodcūq; fcm: minimū est diuine potētie cōpatū. Vn̄ seqt̄ q ſm hoc dicat aliqd maius miraculū: q magis excedit facultatem na ture. sed quis negauerit id magis fieri supra na turā rei quod naturam excedit. 7 q̄tum ad sub-
stantiā fci. 7 q̄tū ad modū fiendi: q̄ qd excedit naturam q̄tū ad modū fiendi precise: quoꝝ ta-
mē primū in solis retrocessione aut statione con tingit. secūdū uero in corpoꝝ mortuoꝝ uiuifica tione. Et cōfirmat p ea que aug⁹ .dicit .xxj. de ci ui. dei ca .viij. vbi ex proposito cōferēs de mira culo ait sic. quid ita dispositum est ab auctore nature celi 7 terre: quēadmodū cursus ordina-
tissimus siderū? quid tā ratis legibus fixisq; fir matum? Et tñ qñ ipse uoluit q̄ summo regit im perio ac potestate quod cōdidit: stella pre cete ris magnitudine ac splēdore notissima: colorem. magnitudinē. figurā 7 quod ē mirabili⁹ sui cur sus ordinē legēq; mutauit car[i]uauit. Hec augusti nus. 7 post pauca exēplificat de statiōe solis tpe Josue 7 de eius retrocessione tpe Ezechie. ex q̄ auctoritate aug⁹. hēt q nihil ita dispositū ē aut tā ratis legibus fixisq; firmatum; quēadmodum

cursus siderū. et ex hoc pcedit aug⁹ ad pbandū excellentiā miraculorū q̄ fcā sunt circa sidera. se-quit enim si nihil tam fixum et firmatū ē q̄ cur-sus siderū: q̄ nihil tā magnū ē aut tā mirabile q̄ ipsum stellarū cursum mutare. ¶ Ad auctorita-tem augustini in 3ºtium facilis est rñsio. Nō enī augustinus in eo loco ptendebat gradus et dif-ferentias in miraculis assignare. sed uolens om nipotentiam filij ex effectibus demonstrare ac p hoc patris et filij summam equalitatem pbare: dixit an quicq̄ maius miraculum est inter mira bilia: corporum mortuorum resuscitatione: quasi diceret. certe non est maius miraculum quod scʒ pre magnitudine sua magis arguat omnipo-tentiam dei q̄ resuscitatio mortuorum que fcā ē per filium. ita ut maioritas referat̄ nō ad mira-culum in se: sed ad comprobationem uel attesta tionem diuine omnipotentie. ut sit sensus q̄ ni hil est maius mirabile resuscitatiōe mortuorum idest magis diuinā ostēdens omnipotentiā. qz hoc miraculum dei omnipotentiam arguit: quē admodum et alia. Nā et si grad⁹ sint in miracul': oīa tñ diuinā oīpotentiā attestāt̄. dicit enim au gustinus in epl̄a ad Uolusianū. q̄ in reb⁹ mira biliter fcis: tota rō fci ē potentia facientis.

Circa librū Job In prologo.

N plogo libri Job postillator inquirens que fuerit intentio auctoris in hoc libro recitat positionem sancti tho. qui hunc li

bium subtiliter ⁊ eleganter exposuit dicentis ꝙ intentio sancti Job in hoc libro fuit supposito ꝙ res naturales diuina ꝓuidētia regāt: declarare ulteri⁹ etiā act⁹ hūanos diuina ꝓuidētia regi. ¶ Hāc sci tho. assertiōem postillator declinat dicēs eā nō fuisse sci iob itētionē. qm̄ tot⁹ iste liber ꝓcedit ꝑ modū cuiusdā disputationis inter iob ex una ꝑte ⁊ amicos ei⁹ ex altera. q̄ tn̄ i hoc cōueniebāt cū iob ut ipe dicit ꝙ act⁹ hūani regūt diuina ꝓuidētia cū niterēt ꝓbare eū a deo iuste punitū ꝑ pctis suis. ergo nō erat itētio iob idipsum eis ꝑ rōes ⁊ disputatiue oñdere. Nā intentio disputātis ꝯ aliquos: nō est ꝓbare id in quo cū eo cōueniūt. sed aliud in quo ab eo dissentiūt. Un̄ dicit postillator ꝙ intētio sci iob in hoc libro fuit ꝙ aliqñ in p̄nti malis eueniūt bona ⁊ iustis aduersa ſm ordinē diuine prouidētie ad quā ꝑtinet punire mala ⁊ premiare bona in hac uita ⁊ in futura. Ad quod ꝓbandum procedit ex concesso ab eis. s. ꝙ actus humani diuina prouidentia reguntur. Hec postillator in sententia. ¶ Ad que respondet burgeñ. ꝙ licet aduersarij iob concederent actus hūanos diuina prouidentia regi: Sic tñ ponebāt modū regēdi: ꝙ nō competebat deo. in q̄tum dicebāt ꝙ deus premiat iustos ⁊ iniustos punit solū in bonis ⁊ malis tꝑalibus huius uite prout patet in processu etiam ſm postillatorem. Nam hic modus regendi non competit diuine iusticie. unde prouidentiam dei circa actus humanos: simpliciter negabant ponentes eam illo modo quo deo nō posset competere. licet prouidentiā dei cōcederet in

cōfuso. Hec burgēs. ⁊ bene ⁊ ad intentionē sancti tho. ¶ Intellexit enim scūs tho. amicos Job negasse prouidentiā dei circa actus humanos. non in se: sed in eo ad quod seqͥt. s. in suo effectū. est enim effectus quidam diuine prouidentie: ꝙ malis in hac uita bona interdū eueniant: ⁊ iusti sine culpa sua affligantur. Ad bonum scilicet exercitium ⁊ ꝓbationem ac maiorem glām ⁊ in exemplum aliorum. Fm illud Apli. Ro. v. Gloriamur in tribulationibus sciētes ꝙ tribulatio paciētiā opatur. pacientia autē ꝓbationē. ꝓbatō uero spem. Et Jacobi pmo. btūs vir q̄ suffert tēptatiōem qm cū ꝓbatus fuerit accipiet coronaȝ vite ⁊c̄. Ad aliorū uero maiorem penā fm illud sapiētie. xiiij. Creature dei in odiū facte sunt ⁊ in temptationem aīe hominū ⁊ in muscipulā pedibus insipientiū. Unde cum amici Job negarent hunc ordinem diuine sapientie. quo disponit aliquando iustos in hac uita nō pro culpa sua flagellari: quod ⁊ postillator cōcedit: seqͥt ꝙ dei prouidentiā circa actus hūanos ex consequenti negabāt. quod scūs tho. notauit. ⁊ ꝙ iste fuerit intellectus sci tho. patet ex eo ꝙ fundamētū amicorū Job dixit fuisse iustorum afflictionē in hac uita. Ait enim sic. id autem ꝙ precipue prouidentiā dei impugnare videt circa res hūanas: ē afflictio iustorum. Nam ꝙ malis interdū bona eueniāt ⁊ si irrōnabile videat ⁊ puidētie ōnīū: tm̄ utrūqꝫ hēre pt excusatōem ex miīatōe diuina. Sȝ ꝙ iusti sine cā affligāt: certitudinalr uidet subruere puidētie fūdamētū. Hec. s. tho. ex qb⁹ maīfeste appet ꝙ itētio eī⁹ fuit ꝙ amici Iob explicite

⁊ immediate negarent affliciōnē iustoꝝ in hac uita. quod erat implicite destruere fundamentū prouidentie diuine: Nō enim intellexisset sanct⁹ tho. q̄ esset intentio Job ꝓbare amicis quasi negātibus absolute ⁊ simpliciter ꝓuidentiā dei circa act⁹ hūanos. cū dicat ca. v. expresse beliphat eam asseruisse ꝓuidentiā dei. sup illud. qui ponit humiles. ⁊ ibi. beat⁹ homo qui corripit ⁊c. Sed ē modus loquēdi sci tho. in hoc loco. sicut si fidelis quis credēs totā sacram scripturā: negaret per ignorātiā beatum Petrum fuisse piscatorem. certe talis uere diceretur negare sacre scripture ueritatem. quia negat aliq̄d ex quo sequitur sacram scripturā falsum dixisse etiam si illud neget ignorans q̄ in sacra scriptura contineat̄. Ita etiam amici Job cōcedentes diuinam ꝓuidentiam circa actus humanos in confuso: potuerūt eam uere negare implicite tn̄ ⁊ ex consequēti negantes in particulari aliquē modum uel ordinem diuine ꝓuidentie quē habet circa actus humanos: quēadmodū iudei negātes explicite deum eē hoc modo. s. trinū ⁊ unum: ex consequēti negāt uere deū eē. ⁊ negantes hūe modū incarnationis filij dei. s. per natiuitatem ex uirgine: ex consequenti ⁊ implicite negarēt incarnationem filij dei absolute. Ex premissis satis respōsum est ad ratiōem postillatoris. non enim Job ⁊ amici ei⁹ conueniebant in concedendo diuinam prouidentiam circa actus humanos. nā amici Job concedebant diuinā prouidētiā tali modo: ex quo sequebatur implicite ⁊ ex cōsequēti nullam eē dei prouidentiā circa actus humanos. ⸿ Qđ autem

magister Mathias dicit q᷑ si propter implicitã negationem intentio Job fuisset ꝓbare deũ esse ꝓuisorẽ actuũ humanoꝝ: debuisset ꝑmo ꝓbare deũ eẽ q̃d sic iplicite negassẽt amici eiꝰ cũ nihil aliud sit deum esse: q̃z deum esse iustum: nullam penitus hẽt rõem. qr etiã si scũs tho. uellet significare q᷑ intentio Job fuerit probare puidentiã dei eẽ absolute ⁊ simpliciter circa actꝰ hũanos: non ideo sequeret̃ q᷑ pmo debuisset ꝓbare deum eẽ. quod etiã implicite negabãt. Nã ad ꝓbãdum cõclusionẽ nõ cõcessam: sufficit in omni argumentatione probare principium ꝓmũ ⁊ immediatũ. ex quo sequit̃ talis conclusio. neq; est necessariũ ꝓbare oĩa pricipia mediata ⁊ remota q̃ quadam deductiõe a pmo ad ultimũ negat̃ cõclusiõe negata. nisi forte principiũ ꝓmũ fuisset negatũ quod nõ est in proposito. alias q̃libet sciẽtia debuisset ꝓbare oĩa rerũ pricipia usq; ad pmas animi conceptiões ad probandas proprias conclusiones. quia omnia quodam ordine negantur una conclusione negata. q᷑ eẽt scientias omnes confundere. ⁊ tamen uerum est q᷑ sanctus tho. intellexit fuisse intentionem Job ꝓbare per rationes prouidentiam dei circa actus humanos eo modo quo eius amici illam negabant scilicet directe ⁊ explicite: secũdum aliquẽ modum ⁊ ordinem sicut declaratum est. ⁊ ex cõsequenti ⁊ implicite: probare absolute ⁊ simpliciter diuinam prouidentiam de actibus humanis quam illi implicite ⁊ ex cõsequenti negabãt.

Circa capitulum tertium.

N ca. iij. scūs tho. exponēs uerba Job q̄ b' maledixit uite sue ꝛ natiuitati dicit ꝙ uerba iob in hoc caplō: nō fuerūt uerba impaciētis ꝛ blasphemi. sed illa ꝓtulit uolēs significare dispositionē partis sensitiue abhorrescentis miserias in q̄bus erat. cū ē uita talib' miserijs subiecta tristabilis ꝛ odiosa. ꝛ tñ ſm rōem uitā suā cū illis miserijs acceptabat per uirtutē pacientie ꝛ sub spe p̄mij vite future. Hāc expositionē scī tho. postillator referēs: dicit parū calū pniā ex eo quia amici Job cum essent sapientes ꝛ uiri litterati nūq̄ cōtradixissent Job hoc modo loquēti. cū scirēt passiones tristabiles eē simpliciter sensitiue partis. Cū ſm hāc expositionē dicit ipse tota eoꝝ disputatio ꝯ iob: pcederet in equoco. cū nitant̄ ōndere iob ex impaciētia maledicā ꝛ blasphemū tāq̄ ex erronea rōe loquētē. quod uidet̄ incōueniēs dici de uiris sapiētibus.
¶ Propter quod ipse postillator aliter expōit dicens. ꝙ iob illa uerba ꝓtulit nō q̄si ex se ꝛ de mēte propa: sed cōcludēs ꝯ amicos suos ex cōcessis ab eis ꝛ ducēs ad icōueniēs. Negabāt eni amici iob ut dicit postillator punitionem peccatorum ꝛ remuneratiōem bonoꝝ in futura uita. ꝛ ex hac sententia erronea quā nouerat Job: cōcludebat ꝯ eos ꝙ uita sua tot ꝛ tātis miserijs subiecta: essꝫ sibi odibilis ꝛ onerosa. ꝛ ꝑ cōsequens natiuitas sua cōceptio ꝛ educatio si de hoꝝ tollerantia: nulla in futurum est expectanda p̄miatio. Hec postillator in sūma. ¶ Sꝫ burgeñ. ōndens expositionē sancti tho. uerā ꝛ magis rationabilē respondet ad obiectionē postillatoris dicēs. falsum eē

ꝙ ſtãte expoſitiõe ſci tho. diſputatio Job ⁊ ami
corũ eius pcederet in equinoco. qm̃ coꝝ diſpu/
tatio circa hoc erat principaliter ꝙ Job dicebat
ſe eẽ flagellatũ ſine culpa. amici uero aſſerebant
ipſum flagellatũ eẽ in penã culpe ſue ſicut ex pro
ceſſu patet. ⁊ ita diſputatio corũ nõ erat in equo
co ſed ſibi inuicẽ de directo ꝯdicebãt. alia aũt q̃
in hac diſputatione iuterpoſita ſunt: nõ erãt de
pncipaliter intẽtis ſed de ſecũdario ſupueniẽti
bus. vnde ⁊ infra ca. xxxij. ubi ceſſauit diſputatio
triũ amicoꝝ dicit̃ ſic. omiſerũt autẽ tres uiri iſti
reſpondere Job. eo ꝙ iuſt⁹ ſibi uideret̃. i. q2 nõ
poterãt ipſum cõuincere de iniuſticia ſua. Amici
ergo Job q2 pricipaliter pretẽdebãt in diſputa/
tione probare Job ꝓ culpa ſua flagellatũ: nõ fue
pſecuti vtrũ uerba q̃ in caplo hoc interpoſuit:
fuiſſent ꝓlata ſm partẽ ſenſitiuã uel aliã q̃ſi ni
curantes de illis. ⁊ ſic ne cipi diſputabãt in equo
co: nec Job eos detinuit in uerbis ad ꝓpoſitum
nõ expectãtib⁹. vtriuſq3 eni ꝑtis intẽtio: uerſa/
bat pancipaliter circa iuſticiã Job q̃m ipſe pro
ponebat. alij ꝯdicebant. Quod autẽ poſtillator
dicit ꝙ Job in hoc caplo ex ſentẽtia erronea ami
corũ ſuorũ quã nouerat cõcludit vitã ſuã odibi
lẽ ⁊ onerofam ducẽdo eos ad incõueniena: dicit
burgeñ. eẽ irrationabilr dictũ. tũ q2 q̃n hoc ca/
plm ꝓpoſuit: nihil legit̃ audiuiſſe ab amicis cuz
ipſe fuerit ꝑmus loquẽs de hac materia. nec de/
buiſſet eis ĩponere ꝙ aliqđ erroneũ credidiſſet:
non habens de hoc certã noticiã. tum etiã quia
ſi hoc modo loqueret̃. ſ. ex aliorũ poſitione ut
eos duceret ad incõueniẽtes: debuiſſet ĩterponere

aliquam dictiõem que significaret q̄ hoc loqueretur ex aliorum positione nõ ex sua. quod tamẽ non facit. sed simpliciter loquitur tãq̄ ex propria opinione sicut scus tho. exponit. Hec burgen. et bene. ¶ Et certe mirabile est unde postillator expositionẽ suã adinuenerit ac firmauerit cũ neq̄ in uerbis iob uel amicorũ eius neq̄ in modo loquẽdi: ullum habeat fundamẽtũ. Sz et plane expositio sua damnatur per quã rõem putat expositionem sancti tho. excludere. Nã stante expositione postillatoris disputatio iob et amicorũ eius manifeste pcederet in equiuoco. Probatur quĩ si iob uerba maledictiõis ptulit. nõ ex se sed cõcludens contra amicos suos ex cõcessis ab eis et deducẽdo ad incõuenienã: hoc illi nũq̄ intellexerũt nec ipse se exposuit i tota disputatiõe ymo amici eius uerba iob acceperant tanq̄ blasphemantis et impacientis. et de hoc ipsum reprehenderũt. Unde in sequenti caplo rñdẽs ei eliphat primus ait. nũc autem uenit super te plaga: et defecisti. tengit te: et cõturbatus es. ubi timor tuus. fortitudo tua et paciẽtia tua et pfectio uiarũ tuarũ? Et i caplo. v dicebat. uirũ stultũ interficit iracũdia. quod postillator exponens dictum esse contra iob: inqt. ille enim uere stultus ẽ: qui a uirtute paciẽtie cadit pp̄ter aduersitatis põdus. Itẽ baldach suites cap. xvij. rñdens ipi iob qui in caplo p̄cedente miserias suas declamauerat: inquit. qd pdis aiaz tuã in furore tuo? ubi postillator ait. q. dicat talia dixisti ex impetu furoris tui: q̇ aiaz a sapiẽtia et uirtute deicit et sic eam destruit et pdit. Ecce q̄ amici iob etiã sm expositionẽ postillatoris: neq̄

ꝙ intellexerũt eum dixisse verba sua maledica ex
coꝝ suppõe ut eos duceret ad incõueniens. Et ac
ceperunt illa tãq̃ blasphemantis ⁊ impacientis.
Sequit ergo ex his ꝙ coꝝ disputatio stãte expo
sitione postillatoris: manifeste pcederet in equi
uoco. ac per hoc ꝙ postillator in idẽ inconueni
ens incidit: ad quod putat scm̃ tho. deducere.
¶ Sed neq̃ expositio sua vllã videt habere pro
babilitatem. Nam amici iob pens ac pmiũ futu
re uite negãtes: nullũ incõueniẽs putarẽt ꝙ vita
iob tam multis doloribus ac tantis miserijs sub
iecta: sibi eẽt odibilis ⁊ onerosa. ymo sponte il
lud amitterẽt. presertim cum viderent iob in tali
ac tanto miserie statu: de quo nõ apparebat pos
sibilis liberatio via humana prout ipse postilla
tor concedit. Probatur illud. qm̃ non eẽ ⁊ mors
in q̃tum penalis ac misere vite ablatiua sũt: sub
ratione cadunt appetibilis. Tollit enim mors vt
sic miseriam. que est omnium malorum maximũ
ac per hoc rationem hẽt boni ⁊ appetibilis. Un
de ⁊ dñs Mat. xxvi. dicebat. Bonum erat ei si na
tus non fuisset homo ille. Et Ecclesiastici. xlj. ait
sapiens. O mors bonum est iudiciũ tuũ homini
indigenti ⁊ qui minorat viribꝰ defecto etate ⁊c
Per quem modũ dicit Apocal. ix. In diebꝰ illis
querent homines mortem ⁊ non inuenient eam.
desiderabunt mori ⁊c. Non ergo amici iob ha-
buissent pro inconuenienti ꝙ uita ipsius tantis
ac stricta miserijs: esset sibi nolita ⁊ odiosa. ac eti
am ꝙ appeteret non fuisse. Frustra itaq̃ foret et
nihil momẽti hẽret argumẽtatio sci Job stãte ex
positione postillatoris. cũ illud concluderet: ꝙ

ultro ab aduersarijs cōcederet. Nec ꝓbat rōnabiliter postillator amicos iob hēre ꝓ icōuenienti uitā ipi' sibi eē ꝓ illo statu odiosā ac nolitā: ex eo ꝙ eū ad pniam iducebāt dicētes ꝙ si bō uellet penitere: a q̇busuis miserijs liberabit a dn̄o. Nā verūqꝫ hoꝝ simul stare potuit. ⁊ ꝙ agnoscerent uitā iob tot miserijs subiectā eē sibi ꝓ tunc odiosaꝫ: ⁊ ꝙ illi ad pniaꝫ sub spe salutis recuperādē suaderēt. Un̄ nulla rōne ꝓbabile fit ꝙ iob vir sapiētissimus verba sua ꝓferret maledica argumentando ut amicos duceret ad incōueniēs: quod neqꝫ illi neqꝫ aliquis satis doctus ꝓ incōuenienti hēret. Inq̇t eni hiero. sup illud. Bonuꝫ erat ei ⁊c. mat. xxvj. multo meli' ē nō subsistere: q̄ȝ male subsistere. Patet ergo ex his inualidū eē fundamētū qđ postillator in sua habuit expōe. ¶ Sꝫ ⁊ ipe iob cām sue impaciētie ⁊ vboꝝ maledicoꝝ q̇ ꝓtulerat: nō aliā dixit eē q̄ȝ flagella dn̄i q̇ sustinebat. Ait enim capitulo. vj. Unde ⁊ verba mea dolore sunt plēa: qꝛ sagitte dn̄i i me sūt. quarum indignatio ebibit spūm meū. Et capitulo. vij. cum premitteret penas quas paciebatur: dicit. Q̄obrem elegit suspendium anima mea ⁊ mortem ossa mea. desperaui. Ecce ex omnibus premissis ꝙ causaꝫ qua maledixit uite sue ⁊ natiuitati ⁊ alia uerba impacientie ꝓtulit: assignat fuisse flagella ⁊ dolores acerrimos quibus premebatur. neqꝫ vnq̄ȝ pro causa assignauit falsam amicorum opinionem de nulla retributione fienda pro meritis ac demeritis in vita futura prout postillator exponit. Unde satis videtur ꝙ fuerit expositio eius ficticia. ¶ Uerum

magister Mathias pro postillatore decertās credit se respondere ad ea que burgeñ. pro expositione sci thome contra postillatorem supra notauit. Unde ex tota deductione burgeñ: colligit tria puncta. Primum est ꝙ materia principalis disputationis iob fuit ꝙ flagellaretur sine causa. Secundum ꝙ iob asseruit se iustum ꝛ per consequens sine causa flagellatum. Tertium ꝙ amici iob solum impugnabant iusticiam iob quaz ipse pretendebat. Alia autem que disputatiōi interposita sunt: ꝙ sint accessoria in disputatiōe. Hec tria dicat magister math. burgeñ. posuisse q̄bus cōprehēdit tota eiꝰ digressio. ¶ Ad q̄ magister math. rñdet dicēs ꝙ p̄mū dictū ē simpliciter falsuz neqꝫ eē imponēdū tā cōmēdabili uiro sicut iob. ꝓbat illud eē falsū. qꝛ aliq̄d in terū natura fieri sine cā: vna oīm philosophoꝝ uoce reprobat. ¶ Ad secūdū silr rñdet falsum eē ꝙ iob se fore iustū asseruit. Nā hoc faciēs: foret iniustus quemadmodū ipe iob dicat. ix. bᵒ. ꝛ prima Jo. i. Si dixerimus qꝛ peccm̄ nō hēmus ipi nos seducimus ꝛ ueritas in nobis non ē. Uñ dicit magister mathias ꝙ uerba illa que ad innocentiam uel iusticiam iob tendere uidentur: non aliter accipienda sunt nisi sicut uerba xp̄i de ceco nato. Jo. ix. neqꝫ hic peccauit nec parentes eius ꝛc̄. qꝛ iob non dixit simpliciter se non peccasse. Nam hoc esset temerarium. sed dixit se nō peccasse ut flagellaretur. ¶ Simili modo dicat ꝙ tertium dictum burgeñ. stare non pōt quia amici iob non intendebant eum probare iniustum: sed habebant hoc tanqꝫ euidens ex flagellis iuxta errorez

illoꝝ quo neminem dixerant flagellari sine cul-
pa. Ad quod concludendū tendit eorū disputa
tio. Concludit ergo magister Mathi. ꝙ materia
disputatiōis in hoc libro: fuit neminē puniri in
pn̄ti nisi ꝑ pctīs. cui errori iob se opposuit ⁊ nō
ꝑ iusticia sua. sꝫ ꝑ iniuria deo fcā per derogatio
nē disputauit. In cuius signū infra ca. vltimo de
us illos tres amicos increpās nō dicit eos cōtra
iob locutos: sed ꝯ deū ⁊ dei iusticiā. ideo dicit
ibi. iratus ē furor meus in te ⁊ in duos amicos tu
os qꝛ nō estis locuti corā me rectū. i. dogma ve-
rum ſm glo. Si enim locuti fuissent ꝯ iusticiam
iob dicit ipse. ut sonat tertiū dictū burgeñ. non
possent reprehendi quasi non rectum locuti fu
issent. cum ⁊ iob reprehensibilis erat ⁊ ꝑ deū re
prehensus. ut patet infra. xxxviij. ¶ Ad primam
obiectiōem burgeñ. ꝯ postillatorē rñdet magi-
ster Mat. ꝙ amici iob fuerūt viri insignes. ideo
fama prodente potuit iob scire eoꝝ opiniones ⁊
doctrinas. ⁊ fortasse tpe ꝓsperitatis se cōtulit cū
eis: sic ꝙ eum non latebāt errores illoꝝ. ¶ Ad se
cundum rñdet ꝙ quando maledixit iob diei ⁊c̄
satis dedit intelligere ꝙ ex suppositione errorū
quos nouerat maledicebat creaturis dei. nā cuꝫ
esset voce dn̄i laudatus ut iustus ⁊ rcūs: creature
dei maledicere non potuit absolute. ¶ Laborat
consequenter magister Mathias refellere ratōēꝫ
quam sanctus tho. assignat de eo ꝙ tam parti-
culariter iob vite sue ⁊ natiuitati maledixit dicēs
primo ꝙ nō videt sibi conueniens sacrām scri-
pturā poematibus ⁊ poetis cōpare. cū multa so-
leāt mētiri poete. ¶ Secūdo qꝛ nō videt sibi be

ne inferri ex dcō btī hiero. passus iste ē metric⁹:
ergo poeticus. q₂ multa sunt poetica ꝓsaica. mł
taqȝ metra nō poetica. Hec mgr̄ math. ꝯ burgeñ
ꝛ in ꝑiudiciū expōis scī tho. q̄dā alia notauit ꝯ
burgeñ. quoꝝ mea non interest cū doctrinā scī
tho. nō tāgāt. ❡ Hec aūt que recitata sunt ex di
ctis mgr̄i math. q̄ȝ facilē hēant absolutōēȝ: ex di
cēdis patebit. Pmū enim qḋ ex dictis burgeñ.
colligit: certe false sibi impositū ē. nō eñi in v̄bis
burgeñ. inuenit̄ dictū q̄ materia disputationis
iob fuerit q̄ flagellaret sine cā sed q̄ flagellaret
sine culpa. miꝝ ē ergo quare aut vnde id sibi im
posuerit. Sed ꝛ si dixisset sine cā: nō certe eēt ma
le dictū. Nā sēsus eēt. i. sine cā culpabili. qm̄ ɓm
regulā Hilarij. iiij. li. de trin. intelligētia dcōruȝ
ex causis ē assumēda dicēdi. Satis enim cōstat ex
cōi vsu loquēdi etiā sacre scripture q̄ cū dicitur
q̄s puniri sine cā: intelligatur. i. sine culpa. q₂ vt
cōiter cā pene culpa ē. Tali eni mō loquēdi vsus
ē ipse iob infra. ix. ca. dicēs. ꝛ multiplicabit vul
nera mea etiā sine cā. i. sine culpa. sic etiā ꝑs. iij.
dicit̄. qm̄ tu ꝑcussisti oēs aduersantes mihi sine
cā. sic ꝛ in multis locis sacre scripture. Nō debu
isset igit̄ mgr̄ math. ex illo mō loquēdi: calumni
am ꝯ burgeñ. suscitare. etiā si illud dixerat ❡ Sȝ
neqȝ scḋm dcm̄ rōnabiliter īpugnat. nā qḋ bur
geñ. dicat iob se fore iustū asseruisse: verū eē con
stat ex ꝑlibus locis h⁹ libri. sed ꝑsertim ex capi.
xvj. ubi expsse dicit. Nō peccaui ꝛ in amaritudi
nib⁹ moraṫ oculus me⁹. Et. xxvij. ca. dicit iob.
neqȝ eñi reꝑhēdit me cor meū ī oī uita mea. Item
ca. xxxiij. inq̄t helîu loquēs ꝯ iob. dixisti ergo in

auribꝰ meis ꝛ vocē verboꝝ tuoꝝ audiui. mūdꝰ sū ego ꝛ absqꝫ delicto īmaculatꝰ ꝛ nō ē iniq̄tas in me. Claret ergo ex his ꝙ iob se iustū eē asserunt. Et cū mgr̄ math. dicat hec verba ꝛ silia intelligē da eē nō absolute q̄si diceret iob se nullū habu=isse pctm̄: sꝫ sub hoc sen̄su ꝙ nō habuerit pctm̄ quo dignꝰ eēt sic flagellari: dico ꝙ ipso eodem sensu accipiēda sunt verba burgen. sicut enī iste locutꝰ ē simplr̄ sine determinatōe: ita ꝛ iob. ꝑmo magis absolute. Qua ergo sapientia mirabili mgr̄ math. iudicauit vba burgē. eē rephēsiōe di gna: cū diceret verba iob merito eē exponēda: videtur plane ꝙ non rectis oculis id diffinierit.

¶ Quod aūt dicit mgr̄ math. ꝫ tertiū dcm̄ bur gen. ꝙ amici iob nō intendebant eū ꝓbare iniu stū nec circa hoc disputabāt ꝯ eū sꝫ hēbant hoc tanq̄ euidens ex flagellis: manifeste falsum ē nō solum ex processu disputationis ubi singule ob iectiones ꝛ responsiones circa iustificationē iob versantur pro ꝛ contra prout diligenter conside ranti patebit: sed ex fine disputatiōis. Dicitꝰ eni ca. xxxij. omiserūt autē tres viri isti rndere iob: eo ꝙ iustus sibi videretꝰ. Ex quibus verbis ap tissime cōstat disputatiōem eoꝝ versari circa iu stificationem iob cum ea cōcessa ab aduersarijs cessauerit eorum disputatio. Nam tunc rationa biliter cessat disputatio: qn̄ altera pars ꝯdicentis de q̄ fuerat disputatio: cōcedit ab aduersa=rio. Vn̄ ꝛ helu disputatiōem ꝓsecutꝰ ē qm̄ ad=huc ꝓtē ipius iob nō cōcesserat sꝫ tenebat iob iu stū nō fuisse. ꝑmo ꝓ sua iniusticia fuisse flagella=tum. ꝛ ita super iustificatione iob cepit disputa

re dicēs sequēti caplo dixisti ergo in aurib⁹ me
is mūdus sum ego ꝛ absq; delicto ꝛc̄. Sʒ ꝛ po-
stillator in eo caplo. xxxj. plane dicit ꝙ materia
disputatiōis iob ꝛ amicoꝝ eius fuerit uerbū iob
quo dixerat se iustū eē. Inq̄t eni sic. cessatio aūt
huius disputatiōis: fuit eo ꝙ tres amici iob su-
pra positi auditis uerbis iob quib⁹ innocētiam
suam multipliciter declarauerat: reputauerūt eū
esse iustū. ꝛ ideo merito tacuerunt quia cū eo di
sputare ceperāt: eo ꝙ ante cōtrarium tenebant
scʒ ipsum a deo fuisse propter suam iniusticiam
flagellatum. Heliu aūt adhuc idē tenebat ꝛ iu-
sticiam quam iob pro se declarauerat simulatā
ꝛ non uerā credebat. Hec postillator in forma.
Ex quibus apparet ꝙ mgr̄ Mathias gratis rep
henderit burgeñ. cū mālfeste falsa assumpserit i
eius reprehensionem ꝛ suo postillatori aduersā
tia. ¶ Signum autem quod magister math. ad-
ducit ad probandum ꝙ iob se opposuerat ami
cis ꝑ iniuria in deum commissa ꝛ nō pro defen
sione iusticie sue: nullam hēt apparentiam. Nā
cū deus sit ueritas prima a qua oē uerū depen-
det ꝛ ē: quicq̄d ꝯ aliquā ueritatē dicit: pōt di-
ci nō rcm̄ coram deo. ꝛ ita q̄cq̄d ꝯ ueritatē a iob
ꝓpositam dicebat: merito coram deo non rcm̄
esse dictum est. Uñ ꝙ amici iob opposuerāt cō
tra iusticiam eius pro cuius defensiōe ille certa-
bar: non erat rectum corā deo. quoniam non sic
se habebat rei ueritas. Et cum dicit magister ma
thias ꝙ iob uere reprehēsibil' erat ꝛ a dō fuit re
prehensus infra ca. xxxviij. ꝛ per consequens ꝙ
non erat uera iustificatio eius: dico ꝙ ad hoc re

spondet postillator quem ipse defensare conten
dit super eodem. xxxviij. ca. dicens q̄ q̄uis v̄ba
iob pro quibus a deo reprehendit̄ uera essent:
tamen quia habuerunt speciem mali ⁊ poterāt
generare scandalum: quia ex modo loquēdi ui
debatur dicere aliqua in derogationē diuine iu
sticie ⁊ presumptuose: ideo reprehendit̄ a deo.
Idem dicit in summa ca. vl. exponens illud. si/
cut seruus meus iob. ¶ Potest etiam rñderi p̄ ea
que glo. dicit super illud. neq̄ enim reprehēdit
me cor meū. ca. xxvij. inquit enim. Sed quo pa
cto a corde suo reprehendi se negat: qui superi
us dicit. Peccaui: Peccauit quidem uel cogitan
do: sed nequaq̄ se a corde suo reprehendi con/
fitetur. quia et si illicita cogitando rectitudinē
defuit: fortiter tamē defuit cogitatiōi. Hec glo.
¶ Solutio autem quam magister Mathias dat
ad primam Burgeñ. obiectionem quantum ha/
beat insufficiētie: ex aduerbio fortasse cui respō
sio ipsa innitit̄ plane habetur. Non enim mul/
tum habet ueritatis: quod proponitur uerū eē
fortasse. ⁊ tamen posito q̄ illud probabile fue/
rit: non adhuc saluari uidetur expositio postil/
latoris. quoniam et si iob uel fama p̄dēte uel ali
as conferens cum amicis potuit errorem ipsorū
nouisse de futura uita: debuit dubitare an ad/
huc pro tempore quo ad eum uisitandum con/
uenerant: in errore suo persisterent. Debuisset p̄
fecto iob vir doctissimus grauis ac prudentissi
mus audire p̄mo eos errorē suū p̄ponentes. uel
ip̄is tacētib᷑: exq̄rere ab eis an forte cōceptū er
rorē quē olim habuerāt: pro tūc tenerēt. Unī nō

videtur ꝙ vir sanctus exemplar pacientie in tot
et talia amaritudinis ac maledictois uerba ꝑci-
pitanter prorumperet ad amicorum confusionē
et reprehensionem: nondum cognito per certitu-
dinem ꝙ illi partem tenerent aduersam in erro
re suo perseuerantes. maxime cum ore dei lauda
tus fuerit infra ca. xl. de rectitudine sua obserua
ta. ¶ Et ꝑterea nullo pacto uerisimile ē ꝙ sedēs
iob in sterqlinio percussus vlcere pessimo a plā
ta pedis usqꝫ ad verticem capitis: qui vt dicit̃
ca. precedēte testa saniem radebat: tantā sensuū
ac mentis possideret tranquillitatem: ꝙ ipse ꝑ
dī disputationem contra amicos sponte suscita
ret super eorum erroribus quos nouerat alias.
¶ Item nec probabile est ꝙ amicos suos ꝑ con
solatione eius pariter uenientes fletu magno ac
scissis uestibus pre compassione plorantes. pul
uerem super capita spargentes ad diuine misera
tionis remedium ipsi iob impetrandū. sedētesqꝫ
in terra septem diebus cū eo et noctibus septem
nullum uerbum ei loquentes uidentes eius ve-
hementem dolorē: ipse ad disceptationem super
eorum erroribus ut eos conuinceret atqꝫ reprehē
deret: excitaret ipsa pre dolore eius mēte cōster-
natis. Talis certe disputatio: imprudentie ipsi⁹
ingratitudini atqꝫ impaciētie: merito posset im-
putari: quod de tanto viro existimare fas nō ē:
Unde aperte constat ꝙ responsio magistri ma-
thie ad primam rōem burgeñ: nullā habeat effi
caciam. sed neqꝫ uerisimilitudinem. ¶ Neqꝫ secū
da responsio eius alicuius est momenti. Nō eni
ex eo ꝙ maledixit iob diei rc. signum fuit ꝙ ex

amicorum erroribus quos olim nouerat: loquetur. cum ex alia causa potuerint maledictiões ille procedere absq; preiudicio iusticie sue et rectitudinis: volēs. s. significare dispōez ptis sēsiti ue miserias i q̄b9 erat abhorrescētis put. s. tho. exponit. ¶ Et q ipsa uerba iob maledica non fuerint sufficiens signū q ex amicorum opiniōe errōnea loqueret: ex hoc manifestum est q amici sui audiētes uerba illa: nihil tale cognouerūt. sed acceperunt ea ut blasphematoria et ex impaciencia prolata. prout supra ex littera ipsa deducitur. Necesse igitur habuisset iob supposita expositiōe postillatoris aliquod aliud signum uerbis suis interponere quod sufficienter ostenderet ipsum ex suppositione errorum illorum fuisse locutū. Quod cum non fecerit: euidenter cōcluditur q uerba iob nō id pretendebāt quod postillator cōcepit: neq; ali9 intellect9 in ūbis illis facile dari pōt salua ipsius iob iusticia ac rectitudine iuxta uerbū dei ca. viii: nisi is quē habuit scūs thomas. ¶ Ad illa que obicit magister mathias contra rationem sancti thome quā assignat de tam particulari et acerrima maledictione iob: dicitur ad primum. q sanctus Thomas non compat sacram scripturam per omnem modum poematibus aut poetis. sed dicit ex auctoritate beati Hieronī: q in libro iob scriptura ptit modis aut rōibus poematib9. qd ad dignitatē sacre scripture ptinet. cū oīa sit cui omnes sciencie humane famulantur. ita q̄ sumpserūt ex ordium pront Cassiodorus ait. et habetur in dec. xxxvij. di. legimus. §. sed econtra legitur.

Inq̄t enim. Ois splēdor rethorice eloquētie. ois
mod⁹ poetice locutiōis q̄libet varietas decore p
nunciatiōis: a diuinis scripturis sūpsit exordiū.
Vn̄ Iudi. ix. scriptura modū loquēdi hēt poeta
rū. cū dicit. ierūt ligna ut vngerēt sup se regē. di
xerūtq̧ oliue. impa nobis ꝛc. Itē ibi. si dormia
tis inter medios cleros pēne colūbe deargētate
ꝛ posteriora dorsi ei⁹ in pallore auri ꝛc. ps. lxvij.
Sic ꝛ in multis locis sacre scripture repit mod⁹
loquēdi poetarū. Vn̄ ꝛ Ap⁹. pma Corin. xv. et
ad titū pmo puerbiis q̄busdā vtit poetarū. Et
Actu. xvij. ipe ap⁹. inq̄t. Sicut ꝛ q̄dā vroꝝ poe
tarū dixerūt. ipius eni ꝛ gen⁹ sumus. q̧ si poete
in suis carminibus multa mētiant: sacre scriptu
re nō nocet. nā talia i testimoniū sue ueritatis nō
inducit. sed illa pcise: que uera poete dixerūt.
q̄ nō modo nō illicita: sed ꝛ ualde nobis vtilia
sunt. Et eis q̄ppe ut inq̄t beda ꝛ hēt dec. xxxvij
di. turbat. si q̄ invēta sūt utilia: q̄si sua sumere li
cet alioquin neq̧ etiā ipe magister gētiū aliquot
uersus poetarū suis uel scripturis uel dictis indi
disset. ¶ Ad secundum dicit q̧ scūs thomas nō
infert ex hoc solo q̧ uersus q̄b⁹ liber iste cōscri
pt⁹ ē sunt metrici: q̧ ideo sint poetici. sʒ ex eo q̧
metrici sūt ꝛ cū hoc figuris ac colorib⁹ cōstāt. q̄
mod⁹ loquēdi: poetarū ē prout ysidorus tradit
ethimo. libro. viij. capi. vij. Vn̄ verba scī tho.
sunt hec. Et sic patet q̧ liber iste per modū poe
matis conscriptus est. Vn̄ p totū hūc libꝝ figu
ris ꝛ colorib⁹ vtit q̄b⁹ poete uti cōsueuerūt. hec
s. tho. ¶ Ea aūt q̄ mgr̄ Mat. fingit se iducere p
cōsolatiōe burgē. ex dcis postillatoris Iheremie

ꝝ:magis in rei ueritate uidentur sophistaꝝ uerba q̃ cõsolatoris. Nã oĩa q̃ ad ꝓpositũ nr̃m postillator ibi dicit. ꝑus ⁊ plenius scũs tho. scripserat hic ⁊ in multis alijs locis a quo ipe postillator accepit. Sȝ neqȝ p illa q̃ ibi postillator tradit poterat rñderi ad obiectiõem suã quam hoc loco ɔ̃ scm̃ tho. fecerat ex suo falso ꝑsupposito. Unñ neqȝ eius neqȝ sui defensoris indigemus auxilio nos qui doctrinam sci tho. tenentes: colim⁹ ueritatem. Hoc vnũ tñ negari non p̃ot q̃ postillator hoc loco impugnat qđ hiere. xx. docet apte vbi uerba iob ex hoc caplo inducit s̃m intellcñ sci tho. exposita. Ait em̃ sup illud hiere. maledicta dies ⁊c̃. Nõ sunt impaciẽtis ⁊ desꝑantis uerba: sed in hoc exꝑmit horrorem sensualitatis respectu mali imminẽtis. Qđ tñ paciẽter tollerabat. sicut scũs iob exẽplar paciẽtie dixit. Pereat dies in qua natus sum ⁊c̃. Et sic est sensus. maledicta dies ⁊c̃. i. si sequerer sensualitatis horrorẽ: tpi natiuitatis mee maledicerẽ. Hec postillator in forma.

Circa ꝑdictũ capitulũ tertiũ.

In eodẽ caplo. iij. sup illud maledicant ei qui maledicũt diei ⁊c̃. Postillator recitat duas sci tho. expõẽs dicẽs. Hoc thomas exponit dupliciter. Uno mõ q̃ p leuiatã intelligitur magnus piscis qui alio nomine uocat̃ cetus quem propter sui magnitudinem piscatores non audẽt inuadere de die ut dicit sed de nocte

tantum. ⁊ ideo quando intendũt eius captionẽ si superueniat dies: maledicũt ei ⁊ sic suscitare leuiatan: est eum inuadere. Alio modo ut per leuiatã intelligatur diabolus quem suscitare habẽt mali homines ei obedientes. ⁊ isti odiũt lucem diei. secundum ꝙ dicitur Johannis tertio. omnis qui male agit odit lucem. ¶ Sed prima expositio non uidetur uera quia audiui ab illis qui nouerunt captionem illius piscis ꝙ nunquam inuaditur de nocte sed magis in clara die ita ꝙ piscatores alonge possint contra eum tela directe proijcere. q2 si appropinquaret: essent in periculo submersiõis ex motu illius piscis mare notabiliter pturbantis. Secũda uero expositio videt̃ mistica ⁊ ideo pono aliam litteralem quam ponũt hebrei dicentes ꝙ hec est uera littera. maledicant ei qui maledicunt diei expectãtes orbari de societate sua ⁊c. Hec postillator. ¶ Cõtra quem burgeñ. volens primam sancti thome expositionem defendere: dicit ꝙ et si piscis ille magnus non possit capi nisi de clara die ꝑut postillator dicit sibi fuisse narratum a piscatorib⁹: tamen si contingeret ꝙ aliqua dies in qua piscatores captioni illius piscis intenderent finiretur ante eius captionem: maledicerent illi diei. eo ꝙ non fuit protensa usq3 ad finem sui operis. et de talibus intelligitur illud qui maledicant diei qui parati sunt suscitare leuiatan secundum proprium motiuum sancti thome licet mutetur tempus congruum ad captionem utrum

nox uel dies. quia hoc consistit in facto. ideo nõ variat motiuum expositionis. Hec burgen̄.
¶ Sed quia iste modus dicendi burgen̄. et si sal uet textus ueritatem: non tamen saluat ea que sanctus Thomas circa eius expositionem dicit: ideo aliter videtur dicendum q̄ et si piscis ille magnus scilicet cetus de die capiatur prout cõ muniter aut in partibus in quibus postillator de captione eius interrogauit: non ideo sequi tur q̄ aliquando uel in aliis regionibus in qui bus sanctus Thomas de illius captione percõ tatus est: non capiatur de nocte. ut sic commo dius et securius: sub noctis silentio et obscurita te repente ipsum dormientem inuadant. ne ipse de die alonge uidẽs et presentiens inuasores uel tela quibus mactatur: fugiat uel mare pre ma gnitudine sua et ferocitate conturbans: horribi les excitet vndas ita ut inuasorum nauem sub mergat. Nam vt fertur a piratis et piscatoribus tantus actam grauis est somnus ceti: q̄ magni tudo eius mirabilis ac pinguedo multo magis somno q̄ cibo nutrimentali fouetur. Unde fili um eius mox cum nascitur: per annum dicunt dormire. Exemplum erit ad propositum no strum quoniam et si aues ut communiter et apud nos ac animalia cetera de die capiãt: nõ ideo tol litur quin aliquando uel secundum regionum diuersitatem sub noctis tenebris capi possint.
Non enim vnus modus certus est capienda rum auium aut ferarum etiam que sunt eius dem speciei. neq̃ in omni regione neq̃ in omni

tpe idem ē modus neqꝫ ubiqꝫ eadē sunt instru-
menta. igit' neqꝫ necesse ē q̄ idē mod⁹ sit deter-
minat⁹ ita q̄ nō alius: piscea capiēdi in oi tpe ⁊
in oi maris regiōe etiā si eiusdē spēi pisces sint. sꝫ
captiōis eoꝝ ⁊ ars ⁊ instrumenta f̄m diuersitatē
tpm regionū ⁊ mariū poterunt uariari. Uñ satis
leui ratione postillator ꝯ̄ expositionem sci tho.
ductus ē. ¶ Sed neqꝫ multū utilis aut necessaria
erat disputatio sua circa eiusmodi piscis captu-
ram in qua tñ non modicā ipse facit vim. Nam
poterat textus legi eq̄ bene siue de die fieret illi⁹
piscis captura siue de nocte. ¶ Ad id autē q̄ po-
stillator dicit secūdam expōem sci tho. misticam
eē ⁊ nō lr̄alem: Rñdet burgeñ. ⁊ bñ q̄ falsum ē.
qm̄ parabolice locutōes aut figuratiue: sensū lit-
teralē faciūt. Et accipit' hec rñsio ex his q̄ sanct⁹
tho. tradit p̄ma p. q. p̄. ar. vi. ⁊ quolꝫ. vij. ar. xv.
Nō enim uoces pabolice aut figuratiue ad lr̄am
significāt figurā sꝫ figuratū. Nā cū scriptura no-
minat dei brachiū: nō ē lr̄alis sensus q̄ in deo sit
mēbrum huiusmōi corporale quod ē figura q̄m
uoces primo designāt: sed litteralis sens⁹ ē q̄ sit
in deo uirtus operatiua que ē figuratū. Unde in
proposito nr̄o sub figura leuiatā: diabolus ad
litteram intelligit' ⁊ nō f̄m sensum spūalē. qꝛ ut
scūs tho. notauit ex auctoritate beati hieronimi
totus iste liber fere coloribus ⁊ figuris poeticis
constat. Ipse etiam postillator infra. xl. capitulo
per leuiatā ad litterā intelligit demoné. quod tñ
hic nō bene aduertens improbauerat.

Circa capitulum quartum.

N caplo.iiij.sup illud. porro ad me dcm̄ est uerbū abscōditū.scḋs tho.sub dubio relinqt vtrū reuelatio quā sibi eliphat dicit fcām fuisse: vera fuerit aut ab eo cōficta. qḋ burgeň.inqt rōnabiliter fcūm eo ꝙ nihil refert in ꝓposito an hec reuelatio fuerit uera uel ficta. ℂ Sed magister math.dicit necessariū fuisse cōsiderare an uera fuerit illa reuelatio uel falsa. et cōcludit cū postillatore ꝙ fuerit cōficta ab eliphat nulla in re exn̄te reuelatōe. Probāt hoc qr alias deus p talem reuelationem auctorizaret dicta ipsius eliphat quoꝝ tamen multa falsa sunt cū dn̄s in fine libri dixerit ad eū.iratus est furor meus in te ⁊ in duos amicos tuos qr nō estis locuti rectum coram me. ℂ Item quia reuelatio illa inducit ad falsum intellcm̄.s. ꝙ nullus a deo punit in p̄nti: absqȝ culpa precedente.falsū autem non potest a deo reuelari. Hec mgr̄ mat.ꝑ postillatorē. ℂ Sed certe ambo in hac eoꝝ argumentatione decipiūt.Supponunt enim ꝙ reuelatio eliphat si vera fuit ⁊ non ab eo cōficta: ꝙ fuerit a deo. quod tn̄ nō ē necessariū. Nam reuelationes etiam per angelos malos fieri possunt in quibus multa astruūt falsa ⁊ ad falsum intellectum ⁊ iternm ad malum finem. Sepe enim sathanas se trāsfigurat in angelum lucis vt apꝰ dicit secunda Corin.xj. ⁊ visibiliter ⁊ inuisibiliter: ymagines circa fantasiā formando faciens apparere quod nō ē. ⁊ aliqn̄ uocē audibilem formando. conceptus ⁊ ymaginatiōes proponendo et inspirādo.sensus exteriores illudēdo ⁊ aliis modis sibi possibilibus. Nā dyabolus in uirtutes

corporeas aut corporeis organis affixas imprime re pōt. ſm hanc demonum reuelatōem pphetabant prophete de quibus dñs dicit Iere. xxiij. ꝛ in pphetis samarie. vidi fatuitatem. ꝛ pphetabant in baal ꝛ decipiebāt ppl̄m meū isrl̄. Talis etiā dicit̄ reuelatio q̄ fcā est uxori pilati Mat. xxvij. prout etiā postillator ibi expōit. Cū q2 reuelatiōes hoībus fieri pñt per demones: monet btūs iohānes pma Io. iiij. dicēs. carissimi nolite oī spiritui credere. sed pbte spūs si ex deo sint. Ad huiusmōi demonū reuelatōes valꝫ ꝛ necēaria est grā que ab aplo dicitur discretio spirituum. ¶ Quia ergo reuelatio eliphat poterat fieri opatione demonis: ideo merito scūs tho. reliqt sub dubio an uera fuerit uel ab eo cōficta. tū q2 iudicari nō poterat p certo. Nam oīa q̄ ptulit eliphat ꝛ falsa ꝛ ad falsū intellcm̄: potuerūt eē ꝛ cōficta ab eo nulla existe sibi fcā reuelatiōe: ꝛ etiaꝫ habita per reuelatiōem nō a deo sed a demone: ut probatū est. Tū etiā q2 siue ficta uel uera eēt talia reuelatio: nihil refert ad ppositū. ¶ Patet ergo nullitas argumētatōis postillatoris ad pbādū certitudinalr̄ fuisse fictam cū pcedat ex fūdamēto nō certo ſꝫ ualde dubio. s. q2 reuelatō eliphat si uera fuit ꝛ nō ab eo cōficta: q2 fuerit a deo. Et q2uis in capitulo sequēti cū diceret eliphat ꝛ ad aliquē scōꝝ conuertere: aliquo mō significauerit se spiritu dei habuisse illā reuelatōem: id tū non expssit prout magister mathias sibi imposuit. ſꝫ ꝛ si expressisset: non ideo certum esset nobis. cuꝫ ꝛ alia falsa in reuelatione sua tradiderit.

Circa capitulum quintum:

In caplo. v. sup illud. voca ergo si ē q̄ tibi rñdeat. burgen. inducit expōez. s. tho. dicentis. voca ergo si est qui tibi respondeat. quasi dicat si mihi hoc reuelatum non credis: tu ipse inuoca deum si forte ipse tibi ad hāc dubitationem respondere voluerit. ꝛ si per merita propria hoc obtinere a deo non putas: ad aliquē scōꝝ cōuertere. ut eo mediāte hui⁹ rei ueritatem a deo cognoscere possis. Hec scūs tho. ¶ Quā expōem q2 burgen prefert expōi postillatoris: ideo magister mathias se illi opponit dicens ꝙ stante expositione sci tho: non debuit eliphat remittere iob ad alios pro acquirenda fide de reuelatione sibi facta. sed tenebatur probare reuelationem sibi factam fuisse: vel per signa sicut moyses fecit Exodi tertio. vel per scripturas quemadmodum xp̄s probauit se missuȝ a deo. quod etiam probauit per multa signa. Ex quo magister mathias vult concludere ꝙ expositio sancti thome fuerit minus rationabilis. qm̄ ea stante: sequeretur predictum inconueniēs. s. ꝙ eliphat remitteret iob ad alios pro fide habēda de eius reuelatione. ꝛ non eam probaret sufficienter per signa uel per scripturam ad quod tenebatur. ¶ Sed ad ista dupliciter rn̄detur. Primo ꝙ assumptum magistri mathie falsum ē nisi plus addatur. Nō eñi uerū ē ꝙ q̄ sibi factā reuelatōem denunciat: teneatur illam per signa uel ꝑ scripturam probare. q2 nullus tenetur ad id qd

eius

non est in ptãte sua. sed si ignoranti scripturas fiat reuelatio: vel etiam scienti: sed de his q̃ non dum in scripturis hẽtur; nõ hẽt in ptãte sua illã probare p scripturã. cũ scripturarũ dicatur ignarus. vel nulla de tali re pcessent scriptura. neqꝫ p signa: qꝛ facere miracula donũ dei ẽ quod gratis datur. neqꝫ est i ptãte hoĩs nisi a deo detur. ergo ⁊c. ¶ Sed forte dicetur ꝙ cũ reuelatiõe semper datur a deo ad eius cõfirmatiõem: uel scripturarũ noticia si de ea re hẽtur: vel gr̃a miraclorũ. Sed hoc directe est ꝯ aplz pma corin. xij. dicentẽ. diuisiões grarũ sunt ⁊ alij datur p spũm sermo sapiẽtie. alij aũt sermo scie. alteri fides. alteri opatio uirtutũ alij pphetia. alij discretio spirituum. alij genera linguarũ ⁊ alij interpretatio sermonũ. vbi apˀ. oĩa ista dona diuidit ⁊ sepat ad inuicẽ ita ꝙ quodlibet dari põt a deo et plerũqꝫ datũ ẽ sine alijs. In qua re nullus theologorum varie sensit. Unde ioseph reuelationẽ suam quam pharaoni denũciauit circa somniuz geñ. xlj. neqꝫ scriptura. neqꝫ signis comprobauit. neqꝫ daniel cõfirmauit scriptura aut signis: reuelationẽ sibi fcãm a deo de somnio nabuchodonosor. cũ etiã expresse sibi dixisset se a deo habuisse talem reuelationem danielis secũdo. Nullius ergo efficacie est rõ magistri mathie ꝯ scm tho. cũ sumpserit pro fundamento ꝙ falsum est. Ueruz est tñ ꝙ si q̃s uelit fidẽ facere p se ipm de reuelatione sua vt ab alijs inconcusse credatur: ꝙ tenetur eam signis aut scriptura efficaciter probare. Sed hoc eliphat noluit .put patet ex textu. Nā ipsum iob pro fide reuelationis sue habẽda: ad

alios remisit. ¶ Potest etiam secundo responde
ri q posito sed nō cōcesso q eliphat per scriptu
rā uel signa teneretur probare reuelationem suā
quod tñ non fecit: nullum inde sequitur incōue
niēs expositiōi scī tho. nō eni ē necē excusare ip
suz eliphat a negligētia ignorātia uel defectū quez
in confirmatione sue reuelatiōis habuerit: cum
in nōnullis sue reuelationis dogmatibus errasse
conuincatur presertim ex intentione finis.

Circa capitulū sextum.

In caplo. vj. vbi dicit̄. q̄re detraxistis ser
monibus ueritatis. burgeñ. expoēm po/
stillatoris declinans: recitat approbatq
expoēm scī tho. dicentis detractionez eliphat eē
intelligendam qua in derogationem fame ipi9
iob: cōdixit sermonibus eius ueris quos primo
protulerat in sua lamentatione. ⁊ detractio illa
fuit in q̄tum eliphat visus est reprehēdere iob
quia se innocētē dixit ⁊ sine culpa sua punituz.
Huius expōis maiorē approbatiōez ⁊ laudē ma
gister math. egre ferens: se burgeñ. ac scō tho.
opponit dicens. Primo q expō scī tho. videtur
impropria. quia detractio fame consistit in scō
⁊ nō in sermone. In līa autē nō dicit̄ detractum
facto fame: sed sermonibus ueritatis. ergo ⁊c.
¶ Secūdo q2 nō inueniūt̄ alij sermōes ueritatis
quibus eliphat detraxerit nisi illi q̄bus iob ob
iurgabat errores amicoꝝ ab olim sibi notos scꝫ
q nulla futura sit in alia uita p bonis aut malis

retributio put in hoc passu postillator exponit. Hec magister mathias. ¶ Sed certe in prima harum obiectionum magister mathias nō satis docte se videtur habere. nam cū dicit q detractio fame consistit in facto et non in sermone: si intelligat sicut modus loquendi sonat q detractio q̄ aliquis detrahit fame alterius fiat per fcā ipsius detrahentis et non per uerba: manifeste est falsū et contra usum ac doctrinam loquentiū. Diffinitur enim detractio q ē aliene fame denigratio p occulta uerba. Unū prouerb. iiij. remoue a te os prauū et detrahentia labia sint procul a te. et ca. xxv. dicitur. uentus aq̄lo: dissipat pluuias et facies tristis. linguam detrahentē. Lingue aūt et labijs ūbs accōmodāt: nō fcā. Et sup illud Rō. i. detractores deo odibiles. dicit glo. quod ideo additur: ne leue putetur detractio: propter hoc q consistit in uerbis. Item gregorius sup ezechielem omel. ix. ait. linguas detrahentium sicut nostro studio non debem⁹ excitare ne ipi pereāt: ita per suam maliciā excitatas debemus equanimiter tollerare: ut nobis meritū crescat. ecce q gregorius lingue attribuit detractionē. Sunt et alie q̄plurime auctoritates sacre scripture et sanctorum doctorum in quibus detractio non nisi uerbis aut lingue accommodatur. ¶ Si autē intelligat q detractio fame consistit in facto et nō in sermone. i. q factis alterius detrahitur et non eius uerbis: non minus falsum est. nam sicut fama uel nomen bonum habetur de factis alteri⁹ si recta fuit: ita et de sermonibus eius si cōsonāt ueritati. Fama enim aut nomen bonum: a psona

usq ad facta eius ꝛ uerba cōsueuit extendi. Laudamus enim non solum hominē: sed uerba eius ꝛ facta si uera ꝛ recta sint s̄m illud. In deo laudabo sermones meos. ps. l. ergo per oppositū denigratio fame que est detractio nō solum fieri pōt de benefactis alterius: sꝫ ꝛ de eius sermōibus ueris. ꝛ sicut factis: ita etiam ipi sermoni detrahitur. Et hoc loco iob ipis sermōibus prout est datiui casus: dixit fuisse detractuꝫ ut etiā magister math. cum postillatore exponunt. Un patet prime obiectiōis inefficacia ꝛ nullitas. ¶ Ad secundam dicit̄ ꝙ sermones quibus eliphat detraxerat: sermones ipius iob sunt. sed nō sunt illi quos postillator notauit. nam illos iob nōdū protulerat. sed quos scūs tho. expressit. illi. s. ꝙ bus iob dixerat se innocētē ut flagellaret̄ ibi. nōne dissimulaui. nōne silui. nonne ꝗeui ꝛ uenit super me indignatio supis ca. iij. ubi scūs tho. inquit. Si quis colligere velit que in hac deploratione iob dicta sunt: sciēdū ē tria in ea cōtineri. Primo enim ostendit sibi uitā suā eē tediosam. Secūdo magnitudinem miserie quā paciebat̄. ibi anteꝗ comedo suspiro. Tertio ostēdit suam innocētiam ibi. Nōne dissimulaui. Hec scūs thomas. ea igitur uerba iob sunt de quibus in cap. isto dicit. quare detraxistis sermonibus ueritatis. quos magister math. inuenire non poterat. prout et mō interi ogatōis sue accipit̄. illis enim ubis iob: detraxerat eliphas i ca. iiij. ibi. Recordare obsecro te: ꝗs vnꝗ inocēs perijt. prout etiam postillator exponit.

Circa capitulum. xxiiij. e ins

N caplo. xxxv. super illud. nec ambulet per viam vinearũ. burgeñ. pōit expōem sancti tho. exponẽtis verba illa de pctis impiorũ. sed magister mathias dicit expōem postillatoris illa exponẽtis de pena reproborum: eẽ magis consonam littere. Sed cum id nõ probet: eadem facilitate qua dictũ est: pro nulla reputat. vnũ tñ est q cũ scũs tho. exponit illa verba de pctis impiorum: non est expositio sua aliena a penis reproborum in vita ista. de quib⁹ pphe fiunt imprecatiões seu maledictões. Nã pctã: plerumqꝫ pene sunt precedentium pctõrum prout sanctus thomas declarat prima secunde questione. lxxxvij. arti. ij.

Circa capitulum. xxxvj.

N caplo. xxxvj. qd dicit in manibus abscõdit lucẽ. scũs tho. expõit de luce spũali. Dicit tñ q illud annunciat de ea amico suo. põt etiã exponi de corporali luce ₰m opinionem platonicorum. quorum sententiam recitat de animarũ effluxu ab aĩabus stellarũ ꝛ de earum reditu ad siderum claritatem. ¶ Cõtra hãc sancti thome expositionem magister mathias dicit. primo q postillator cũ beato gregorio ꝛ glosa ordinaria legunt illud. Inmanibus prout est datiui casus nominis inmanis ꝛ hoc inmane. Sed scũs tho. aliter. quia prout ẽ ablatiuus nominis man⁹ cũ ppõe. in. quod sibi videt absqꝫ rõe fcm. ¶ Secũdo q expõez secũdã de luce cor

porali sup illud. ānūciat rc. pbat p q̄ dā q̄ fm fidē nr̄az falsa sūt r erronea. s. q aie deriuēt a na tura stellaꝝ r ad earū claritatē rcē viuēdo reuer tant. q̄ opinio fuit platonicoꝝ. Hec mgr̄ matb.

¶ In quoꝝ pmo qd dicit postillatorē exponere illud Immanibus prout ē datiui casus. r sanctū thomā prout est abl. casus: nescio vnde acce- pent. Nā sicut in uerbis sci tho. dicit ad expōez illius pticule in manib9. i. p sue uirtutis opa vl ex ptāte dei q̄ in scripturis figurat per manuz: ita in vbis postillatoris dicit. i. p ei9 vtuté. s. dei q̄ sitr p manū significari cōsueuit. Unū nō minus uidet ex uerbis postillatoris q in manib9 fuerit abltī casus: q̄ ex vbis scī tho neq magis q fue rit casus dtī: pmo si bene pōderet verba postil latoris simul cū textu: satis apparet q postilla- tor legerit. In manibus: put ē abltī casus. alias nō consonaret expō eius: textui. Dicit enī in lr̄a In manibus abscondit lucē r precipit ut r rur- sus adueniat. Certū ē aūt q aduerbiū rursus: p- prie denotat reiteratiōem respcū eius quod pre cessit. Unū si immanibus eēt datiui casus: signifi caretur in littera q lux immanibus idest supbis aut crudelibus semel abscōdita: rursus. i. iterū ad eos rediret. nō respcū alioꝝ: nō diceret rur- sus. Unū gregori9. xxvij. mora. q legit immanib9 dtī casus: bijsdē. s. supbis expōit lucē spūalē qū q3 abscondi r rursus aduenire. Uocaūt postil- lator nō vult ex sua expōe. Nā dicit q lux grē et glie aliquib9 abscōdit vt reprobis: r aliqb9 eō cedit vt electis. Itaq vult q nō eisdē cōceditur a q̄bus absconditur. Nō ergo li. in manibus in

tellexit postillator eẽ dti casus sed ablti. vt sit sẽ sus. In manib⁹. i. in vtute dei ⁊ dispõe. ut ipe exponit: abscõdit lux bonis ⁊ cõcedit malis. Ex qbus etiã appet q si scũs tho. exposuit. In manibus put ẽ ablti casus nois man⁹: nõ id fecit sine rõe. Nã multũ cogit ad sic exponẽdũ aduerbiũ rursus put deductũ ẽ. ⁊ tũc meli⁹ ẽ exponere illud de recessu ⁊ reditu lucis corporalis que cõiter fit oib⁹ hoib⁹ put scũs tho. expõit: q̃ de recessu lucis respcũ quorũdã ⁊ reditu ei⁹ respcũ alioꝝ sicut postillator expõit. ⁊ hoc ppt aduerbiũ rursus. ❡ Illud vero qd secũdo obicit mgr math. ꝯ expõem secũdã sci tho. de luce corpali: certe nõ aliud ondit q̃ q ipe mgr malo ꝯ sãctũ tho. moueat affcũ. ita ut nõ erubescat etiã i qb⁹ scũs tho. ẽm alioꝝ opinioẽm apte ꝓcedit: calũpniosas sibi rões obicere. Cũ. n. scũs tho. secundã expositionẽ de luce corporali probet ꝑ dicta plonicoꝝ q̃ ipe in q̃plib⁹ sue scripture locis cõdẽnat: q̃a nisi aut maliuol⁹ aut penit⁹ ignorans nõ cognoscat q eã expoẽm det ꝓsupposita falsa sententia heliu quã cõem cũ platonicis hẽret de aiarũ efluxu ab aiab⁹ stellarũ. Uñ scũs tho. nõ dicit absolute q illa uerba heliu: de luce corpali debeãt expõi sꝫ q sic pñt expõi. s. ꝓsupposito q heliu falsam plonicoꝝ opinionẽ de ortu aiaꝝ teneret. Atq3 ita nõ declarat scũs tho. ꝑ ea que sit dca catholica dãnat: illa q̃ in sacra scriptura cõtinẽt tãq3 in se ⁊ absolute uera. sed ea q̃ i scriptura sacra hñt dicta ẽm falsã quorũdã ⁊ erroneã opinionẽ. Talia eni falsa ⁊ erronea: scripturarũ cõmẽtatores nõ verẽt ꝑ alia erronea dcã expõer.

pmo id rõe fit. nã ꝛ si sic ꝓcedat ex falsis: ꝓcedi tur tñ ex cõcessis. Nõ eni verit⁹ est postillator ẽ. ca. iij. ꝑ falsa ꝛ erronea dicta amicoꝝ iob ſm ſuã expoẽm: ꝓbare ea q̃ de maledictõe vite iob ꝛ na tiuitatis in ca. i. cõtinẽt. q2. s. ꝑsuppõit ipe: q̧ te xtus ibi loq̃t ſm eoꝝ falsã ſniaꝫ quã hũerant de punitiõe ꝛ remuneratiõe boim a deo.

Circa librũ Psalmorũ in ꝓlogo.

N ꝓlogo sup libꝝ psal. postillator mo- uet qõnẽ de cõpatõe dauid ad alios ꝓ- phetas. In c⁹ ꝓsecutõe cõmẽorat q̃d sctũs tho. scꝑsit ſ2a ſ2e. q. clxxiij. ar. iiij. vbi disputãs de cõpatõe ꝓphãrũ ad iuicẽ. dicit q̧ ꝛ si dauid q̃tũ ad aliq̃d fuerit excellẽtior ꝓpha moyse i eo scꝫ q̧ plenı⁹ cognouit ꝛ expͥssit misteria icarnati onis xpi: simplr tñ loquẽdo de ꝓphia: moyses fuit excellẽtior illo ꝛ ceteris ꝓphis veteris testa mẽti. ℂ Pnmo q̃tũ ad visionẽ itellcũalẽ. eo q̧ ui dit ipam dei eẽntiã sicut paul⁹ i raptu. Secũdo ex pte denũciatõis q2 moyses denũciauit ꝓphiaꝫ suã toti pplo fideliũ ex psona dei q̃si legẽ ꝓpo- nẽs. nõ sic aũt dauid nec ceteri ꝓphe. Tertio q̃ tũ ad opatõeꝫ miracloꝝ q̃b⁹ ꝓphia confirmat. q̃m maiora signa fecit moyses toti pplo: q̃ da- uid ꝛ alij ꝓphe. hec. s. tho. ℂ Sꝫ q̃cq̃d sit de cõ clusiõe iq̃t postillator. rões iducte nõ uidẽt vale re ad ꝓpositũ. Nõ pͥma q2 claritas cognitionis actũ ꝓphetãdi excludẽs: nõ põt constituere ex cellẽtiorẽ gradũ ꝓphetie. Nam sic idem consti tueret ꝛ excluderet. Sꝫ visio diuine essentie exclu dit actum ꝓphetãdi sicut ꝛ actũ fidei q2 vterq̧ est enigmaticus ergo ꝛc. ℂ Preterea si ꝑdicta rõ

ualeret dicit ipse: seq̃t q̃ moyses fuerit excellẽti
or oib⁹ aplis preter paulũ q̃bus non ẽ cõcessũ
uidere diuinã eẽntiam in uita pñti. quod tñ san
ctus tho. negat ĩ loco pallegato. ¶ Nec secũda
rõ uidet̃ ualere. q: denũciatio pphetie ẽ aliq̃d
seq̃ns ppheticã cognitõem. ideo nõ uidet̃ ua
riare gradũ pphetie ex hoc q̃ plib⁹ uel paucio
rib⁹ denũciat̃. ¶ Et eadẽ rõe dicit ipse tertia rõ
sci tho. nõ ualet q: cõfirmatio p signũ: seq̃t̃ p
phetiã. vñ ⁊ iohãnes baptista nullũ signũ fecit
vt dicit̃ io. x. ⁊ tñ. s. tho. cõcedit q̃ fuerit maior
ppheta ipso moyse. Vñ cõcludit postillator q̃ p
babilr̃ pt dici q̃ dauid fuerit excellẽtior ppheta
moyse. ad quod cõfirmãdũ arguit triplr̃. ¶ Pri
mo q: licet moyses quẽadmodũ ⁊ dauid accep
perit ueritatẽ sup naturalẽ absq̧ q̃buscũq̧ figu
ris ⁊ signis sẽsibilib⁹: nõ eñ totiẽs nec ita cõiter
hũit tles illustratões sicut dauid. ¶ Secũdo q:
put. s. tho. dicit dauid plen⁹ ⁊ clari⁹ expssit mi
steria xp̃i q̃ moyses. s: lex uet⁹ ⁊ pphete ordina
bãt̃ ad xp̃m sicut ad finẽ. q: ut ap⁹ dicit gal. iij.
lex pedagog⁹ nr̃ fuit ĩ xp̃o. ergo dauid excellẽti
or ppha fuit q̃ moyses. cũ finis sit nobilior his
q̃ sũt ad finẽ. Videt̃ eñi pphia dauid q̃dã hẽre
excellẽtiã ex hoc q̃ xp̃i misteria sic expssit ¶ Ter
tio q: btũs grego. expsse dicit q̃ dauid clariorẽ
ↄgnitõez q̃ moyses hũerit omel. iij. sr̃ ezechielẽ
Nec postillator in sñia ↄ scm̃ tho ¶ In quoq̧ ab
solutõez ⁊ si burgeñ. mlta dixerit. non m̃ re uera
mentẽ sci tho. sicut neq̧ postillator aduersarius
eius concepit. Non enim fuit mẽs sci thome in
questiõe proposita: ex clara visiõe diuine eẽntie

quā hūit moyses: pbare pphetiā moysi fuisse excellētiorē aut perfectiorē: pphia dauid sumendo pphetiā fm ppām ⁊ formalē eius rōem. Nā q pphetia fm formalē rōem dicat enigmaticaꝫ cognitōeꝫ fm aliquē modū. ⁊ q clara visio diuine eēntie ut sic rōem ppām excedat pphetie: expresse docuit sanctus tho. scba secūde. q. clxxij. ar. i. ⁊ q. clxxiij. arti. v. ⁊ in de veritate. q. xij. ar. vij. ⁊ xij. ⁊ in pluribus alijs locis. Sed mens ei⁹ fuit dicere q qr moyses vidit diuinā eēntiam: excellentior propheta fuit q̄ dauid q̄tum ad rōeꝫ generis prophetie: quod ē cognitio. i. q fuerit excellentior cognitio moysi: cognitiōe dauid q̄uis propter diuine essentie claram visionem: cognitio illa moysi: min⁹ pprie dicat pphia. Et q ista distinctio de rōe pphie generica ⁊ specifica fuerit de mēte sci tho. pz expresse in. q. de veritate. q. xij. ar. xij. in corpe q̄onis vbi sic dicit. Rn deo dicendū q cū natura spēi cōsistat ex natura generis ⁊ natura differētie: ex vtraqꝫ dignitas speciei pōt pensari. ⁊ fm has duas cōsideratōes. inueniūtur aliqua se inuicē in dignitate excedere. qūqꝫ q̄tū ptinet ad rōem spēi: semp illud pricipat pfectius spēi rōeꝫ: in quo differētia formaliter speciem cōstituēs: nobilius inuenit. Sz simpliciter loquendo qūqꝫ ē nobilius id in quo natura generis ē pfectior. qūqꝫ vero id i quo ē pfectius natura differētie. Cū eni natura differentie addit aliquā pfectōem supra generis naturam: peminētia q̄ ē ex pte differētie: facit aliqd eē simplicit nobili⁹: sicut i specie hois q̄ ē aial rōnale simplr ē dignior ille q̄ ē potior in rōnalitate q̄ q̄

ẽ potior ĩ bis q̃ ad rõez sialia spectãt. vtpote sen
sus ꝛ mot⁹ ꝛ alia hmõi. Qñ uero vr̃a aliq̃ iperfe
ctõem iportat: tũc id ĩ quo ẽ cõpleti⁹ natura ge
neris: ẽ simplr̃ nobili⁹. vt pz ĩ fide q̃ ẽ cognitio
enigmatica coꝝ. s. q̃ nõ uidet̃ q̃ eni habũdat in
natura generis ꝛ deficit ĩ fidei vr̃a vtpote fide⸗
lis q̃ tã pcapit aliquẽ ĩtellcm̃ credibiliũ ꝛ quodã
mõ iã ea uidet: hẽt simplr̃ nobiliorẽ fidẽ eo q̃ mi
n⁹ cognoscit. ꝛ tñ q̃tũ ad rõez fidei ptinet: ma⸗
gis pp̃e hẽt fidẽ ille q̃ oĩno nõ uidet illa q̃ cre⸗
dit. ꝛ sic etiã ẽ ĩ pphetia. prophia. n. uidet̃ eẽ q̃
dã ɔgnitio obũbiata ꝛ obscuritati admixta fm̃
id qd̃ hẽt. ij. pe. j. Hẽtis firmiorẽ ppheticũ ser
monẽ ꝛc̃. Hec. s. tho. Et cõcludit q̃ si cõparem⁹
pphias q̃tũ ad vr̃am q̃ rõez pphie cõplet: illa
ueit̃ pfectõez pphie here ꝛ magis pp̃e: cui ymа
ginaria visio admiscet̃. Sic eni ueritatis ppheti
ce cognitio obũbiat̃. Si aũt ɔpem⁹ pphias fm̃
id q̃ ptinet ad naturã generis. s. cognitiõem uel
visionẽ: cõcludit. s. tho. q̃ illa pphia ẽ pfectior
ꝛ dignior q̃ hẽt iudiciũ ꝛ acceptionem supnatu
ralẽ fm̃ visionẽ itellectualẽ sine ymaginaria visi
one. cui cõclusiõi cõsonat qd̃ dicit secũda. ij. q.
clxxiij. ar. ij. Inq̃t. n. dignitas coꝝ q̃ sũt ad finẽ:
p̃cipue cõsiderat̃ ex fine. finis aũt pphie ẽ maĩfe
statio alic⁹ veritatis s̃ hoiem existẽtis. Uñ q̃to h⁹
modi maĩfestatio ẽ potior: tãto pphia ẽ digni⸗
or. Maĩfestũ ẽ aũt q̃ maĩfestatio diuine ueritatis
q̃ fit p nudã cõtẽplatõez ipius ueritatis: potior
ẽ illa q̃ fit sub siĩitudine corpaliũ rerũ. magis. n.
appropiq̃t ad visionẽ patrie fm̃ quã ĩ eẽntia di
uitas cõspicit̃. Et tñ ẽ q̃ pphia p quã aliq̃ sup⸗

naturalis ueritas cōspicit̄ fm itellcūalē visionē: ē vignior q̄ illa i q̄ ueritas supnatural' māifestat̄ p silitudinē corporaliū rerū fm ymaginariā visionē. Dec. s. tho. Ex q̄b⁹ liq̄de appet q̄ aliq̄s dicit̄ excellētior pph̄a alio: q̄ tn̄ min⁹ p̄pe ⁊ nō fm formalē rōem recipit denoiatuā p̄dicatiōez prophetie. ⁊ in hoc sensu accipiēda sunt vba sci tho. in loco preallegato de cōpatione moysi ad alios pphetas cū dixit q̄ moyses ea rōe fuit excellētior ceteris pphetis veteris testamēti: q̄r vidit ip̄am dei eēntiā. Nō. n. itellexit q̄ ab illa clara visiōe denoiaret̄ moyses ppheta magis p̄pe ⁊ formaliter q̄ dauid ⁊ ceteri. sed q̄ excellentior eēt ppheta. s. q̄tū ad naturā generis. i. dignior ⁊ pfectior cognoscēs aut uidēs. eo q̄ i pph̄ia et fide ⁊ silibus q̄ ex sua dr̄a specifica dicūt ipfectionē: tota dignitas ⁊ p̄eminētia accipit̄ simpliciter loquendo: a natura generis put ē deductiz est. Nō eni ex eodē ē q̄ aliq̄s denoiet̄ p̄pe ⁊ formaliter pph̄a: ⁊ excellētior pph̄a. Un̄. s. tho. secūda. ij. q. ē. allegata. clxxiiij. ar. ij. ad. iij. sic dicit. Ad tertiū dicēdū q̄ nihil p̄hibet aliq̄d esse simplr̄ melius: quod tn̄ minus p̄prie recipit alicuius p̄dicationē. sicut cognitio patrie ē nobilior q̄ cognitō vie q̄ tn̄ magis p̄pe dicit̄ fides: eo q̄ nomē fidei iportat ipfectiōez cognitiōis. Similiter aūt pphetia iportat quādā remotiōem ⁊ obscuritatem ab intelligibili ueritate. ⁊ ideo magis p̄pe dicūt̄ pphete: q̄ uidēt p ymaginariā visionē q̄uis illa pphetia sit nobilior: que est per itellectualem uisionē. dum tamen sit eadem ueritas vtrobiq̄ reuelata. Dec scūs tho. i forma. ¶ Et si

S hoc instet q pari rõe bti in patria existentes poterũt denoiari excellentiores prophete id ẽ p fectius uidentes ꝛ cognoscẽtes: uideꝛ scũs tho. arti. v. qõnis ã notate. clxxiiij. vbi arguit sic pri mo loco. moyses vidit diuinam eẽntiam qui tñ ꝓpheta dicit . ergo pari rõe bti possunt dici ꝓ phete. ecce argumentũ. Seqt̃ rñsio. Ad pmũ di cendũ q visio illa moysi: fuit raptim per modũ passiõis. nõ autẽ pmanens per modũ beatitudi nis. Unde adhuc vidẽs erat pcul. ꝓpter hoc nõ totaliter talis visio amittit rõem prophetie. Hec scũs tho. ❡ Ex qua solutõe duo accipiũt. Unũ est q ſm intẽrõem sci tho. in illa visiõe clara di uine eẽntie ꝓpter quã moyses dicit excellentior propheta ceteris: modicũ fuit de rõe ꝓpa ꝛ for mali ꝓphetie. Patet hoc cũ dicat q tal visio nõ totaliter amisit rõem prophetie quasi signãs q multũ de formali rõe ꝓphetie amisetit. quod fa cit ad ea q̃ ã dicta sunt fuisse de mẽte sci thome. ❡ Aliud quod seqt̃ ex pdicta solutõe ẽ q actua visiõis clare diuine eẽntie nõ oĩno ꝓhibet: quin sic videns possit dici ꝓpheta si viator sit. Et hꝰ ratio ẽ. qm̃ ꝛ si vidẽs in illo actu vidẽdi nõ sit ꝓ cul ab eterna ueritate in se ipa: ẽ tñ pcul ſm sta tũ suũ. cũ nõdũ puenerit ad vltimã pfectiõem ꝛ cõiunctionẽ ad deũ. Unñ apꝰ. ij. corin. v. q̃diu in corpore sumꝰ: peregrinamur a dño. Est etiaz sic videns pcul a cõi hoim sensu cum quibus con uersatur que distãtia cõsequit ꝓphetiã tam in trinsece ꝛ de per se: q illa sola sufficit ad hoc q supernaturaliter vidẽs denoietur propheta. Un scũs tho. iij. pte. q. v. ar. viij. arguit sic secũdo lo

eo. Sicut fides ē eoꝝ q̄ nō uidēt̄ ⁊ spes eoꝝ que non habentur: ita pphetia ē eoꝝ que non sunt pñtia. sed distant. Nam ppheta dicitur q̄si procul fans. sed in xp̄o nō ponitur fides nec spes vt dictū ē: ergo pphetia nō debꝫ poni i xp̄o. ecce argumentū. Seq̄t r̄nsio. Ad secundū dicendū q̄ fides est eoꝝ q̄ non uidentur ab ipso credēte. et sic spes est eoꝝ q̄ non habēt̄ ab ipso sperante. sed pphetia est eorum que sunt pcul a cōi hominum sensu cum quibus propheta cōuersat̄ ⁊ cōicat i statu vite. ⁊ ideo fides ⁊ spes repugnāt perfectioni beatitudinis xp̄i. non aūt pphetia. Hec scūs tho. ¶ Ex his cadet̄ per ordinē ad argumēta postillatoris ↄ rōes sci tho. Ad primam dicitur q̄ maior est uera de illa claritate cognitionis que simpliciter excludit actum prophetā di. sed minor est falsa in proposito nostro. nam visio diuine essentie qualem habuit moyses: nō excludit actum prophetandi simpl̄r sicut supra declaratum est. tum q̄ fuit raptim ⁊ per moduꝫ passionis. tū etiam q̄ fuit viatoris pcul existentis ab eterna ueritate s̄m statum suuꝫ. pmo talis visionis claritas constituit excellentiorē graduꝫ prophetie q̄tum ad rōem generis ipsius prophetie. de quo mō excellēte scūs tho. intellexit sicut s̄ satis deductum est. ¶ Ad secundū negatur cōsequentia. Nam ⁊ si alij apostoli xp̄i preter paulum non habuerint in hac vita claraꝫ diuine eēntie visionem: omnes tamen habuerūt per doctrinam xp̄i ⁊ reuelationem spūs sancti pleniorē noticiam de misterijs fidei ⁊ rebus diuinis q̄ moyses ⁊ ceteri prophete veteris testamenti. Post ad

f i

nētū enim xpi maior fuit plenitudo graꝶ q̄ an-
qꝫ gr̄a ꝛ veritas p ihesum xpm fcā ē. Jo. i. Unde
math. xiij. dn̄s dixit apl'is. vobis datū est nosse
misteriū regni celoꝶ. ꝛ infra. Multi prophete et
iusti cupierunt videre que videtis ꝛ non vide-
runt ꝛ audire que auditis ꝛ nō audierūt. quod
exponens Hyla'. ait. apostolica tpis beatitudi-
nem docet quorum oculis atqꝫ auribus contin-
git dei salutare videre ꝛ audire: prophetis atqꝫ
iustis cupientibus videre ꝛ audire in plenitudi-
ne temporum destinatum. Et inde ē quod ap'.
dicebat ephe. iij. aliis generationibus nō ē agni-
tum filiis hominū. sicuti nunc reuelatum est san-
ctis apl'is eius ꝛ pphetis in spū. ꝛ Ro. viij. de se
ꝛ aliis apl'is dicit. sed ꝛ nos p̄mitias spūs habē-
tes. i. perfectōes spūalium grārū. Quare btūs gre-
gorius dicit q̄ ſm incremēta tpm: creuit scia sā-
ctorum patrū. ꝛ q̄to viciniores aduentui salua-
toris fuerunt: tanto sacramenta salutis plenius
pceperunt. Neqꝫ visio clara diuine essentie quā
habuit raptim moyses: arguit efficaciter q̄ i eo
fuerit excellentior cognitio prophetica q̄ in apo-
stolis. aut q̄ plura de diuinis misteriis in ea co-
gnouerit. quoniam videntes diuinam essentiā
etiam bti: nō oīa vidēt in ea. quanto igitur pau-
ciora videbunt qui quodā priuilegio ad talem
visionem eleuātur dum hac uita mortali viuūt.
Et est specialis ratio de moysi. quia ut doctores
communiter dicunt sequentes augustinū. moy-
ses adhuc viuens ad visionē diuine essentie ad-
missus fuit: eo quia doctor erat ꝛ magister iude-
orum. Unde tm̄ de rebus prophetādis sibi i ea

visione ostensa uidentur fuisse: q̄tū oportebat
pro tempore illo populo iudeorum tradi. Nam
fidei doctoribus datur māifestatio spūs ad vti
litatem prout dicitur prima Cor.xij. Uñ satis vi
detur dicēdū q̄ paulus in raptu uidēs diuinam
eēntiam: plura uiderit in ea de misterijs fidei et
clariorem hūerit cognitōez de eis: q̄ moyses q̄ñ
habuit silēm diuine essentie visionem. quia tem
pore plenitudinis gratie habuit illam visionem
paulus. Non enim tempus post aduentum xp̄i
appellatur tempus gratie reuelate: nisi quia i eo
copiosior facta est reuelatō misteriorꝝ grē. Unde
nulli patri veteris testamēti nec etiā moysi tot ꝛ
tā explicite misteria fidei reuelata sūt. prout pul
cre deducit scūs tho. secūda secūde. q.i. ar. vij.
ꝛ.q.clxxiiij. ar.vi. vbi dicit q̄ moyses plenius fu
it instructus de simplicitate diuine essentie q̄ alij
patres veteris testamēti. Sed postmodū tpe grē
ab ipso filio dei reuelatum est misterium trinita
tis. Idem expresse dicit eusebius exponens illud
luce. viij. exijt qui seminat ꝛc. Inquit eni moy/
ses etiam ꝛ prophete post eum nō inseruerūt ho
minibus regna celorꝝ. sed retrahendo insipiētes
ab errore nequicie ꝛ ydolorum cultu: quasi cole
bant animas hominum ꝛ noualia redigebāt. so
lus aūt oim sator verbū dei exiuit euāgelizaturus
noua semina. s. misteria regni celorum. Hec ille.
¶ Ad argumenta ꝯ secundam ꝛ tertiam ratōem
sci tho. dicit̄ q̄ non aliud ꝓbāt nisi q̄ gradus
essentiales prophetie nō variāt̄ fm diuersū mo
dū enūciatiōis aut confirmationis p miracula.
sȝ nō obstāt quin ex earū diuersitate: accipiātur

diuersi gradus dignitatis ꝛ perfectionis ꝓphe/
tie tanq̄ ex quibusdam sibi accidentibus. Nam
neq̄ in rebus naturalibus tota pulcritudo per/
fectionis que debetur rei: est sibi a forma substā/
tiali que dat spēm. sed multum superadditur ex
accidentibus superuenientibus sicut in homine
ex figura ꝛ colore ꝛ alijs quorum si aliquod de/
sit: contingit malū ꝛ defcūs. neq̄ etiam in actio/
bus tota plenitudo perfectionis ꝛ bonitatis cō/
sistit in earum specie que sumitur ex obiecto. sꝫ
aliquid addit̄ ex his que aduenunt tanq̄ acci/
dētia que circūstantie dicunt̄. Vn̄ si aliq̄d desit
quod requiratur ad debitas circūstantias: seq̄/
tur actio mala ꝛ deficiēs. ¶ Qḋ autem magister
mathias in fauorem postillatoris addit. s. q̄ gra/
dus rei est ipi rei modus intrinsecus qui per ni/
hil extrinsecum pōt variari: nullam addit diffi/
cultatem. sed est eiusdem mutilis repetitio. Vn/
de dicitur q̄ veritatem habet de gradu rei essen/
tiali ꝛ specifico. quem graduꝫ scūs tho. dixit va/
riari s̄m maiorem ꝛ perfectiorem illustrationem
luminis prophetici. Sed gradus accidētales nō
sunt ipi essentie intrinseci. quare ꝛ a causa extrin/
seca eēntie rei: consequt ꝛ variari pnt̄. Et si dica/
tur q̄ gradus rei ꝛ si sit modus extrinsecus essen/
tie saltem est ipi rei intrinsecus. i. inherens: non
obstat q̄ etiam si denunciatio ꝛ confirmatō per
miracula sint extrinseca prophīe: ordo tamē pro/
phetie ꝛ relatio ad ea sicut ad finem: est quid in/
herens prophetie ꝛ intrinsecum q̄uis nō de eius
essentia ꝛ ex illo ordine diuerso: variatur grad⁹
qui est modus intrinsecus prophetie. Et est sic

quod scūs tho. dicit in alio ꝓposito ꝑma scḋe
q.xvij.ar.iij.arguit enim sic secūdo loco.Boni
tas actus est aliqd in ipso ertis. finis aūt ē cā ex
trinseca. non ergo ꝯm finē dicit actio bona uel
mala.Ecce argumētū.Seqt rn̄sio.¶ Ad secūdū
dicēdū q ꝗuis finis sit cā extrīseca:tn̄ debita ꝓ
portio ad finem ⁊ relatio in ipm:inheret actiōi.
hec scūs tho. ¶ Quod aūt ulterius dicit mgr
math.q denunciatio prophētie vni uel pluribus
non solum est accn̄s extrinsecū sed accn̄s ꝑ acci
dens:falsum est. nam causa per accidens ē put
dicitur secūdo phisicoꝝ ad quā effcūs qui seq
tur nullum hēt ordinem.Sed ꝓphetia:ad denu
ciatiōem ordinat tanq̄ ad quēdā finē ꝯm illud
ꝑma Corin.xij. vnicuiq3 dat manifestatio spūs
ad vtilitatem.⁊ infra.xiiij.q̄ ꝓphetat:hoīb⁹ lo
quit ad edificatōem ⁊ exhortatiōem ⁊ cōsolatō
nem. ¶ Vn̄ ⁊ ysidorus dicit li.vij.ethimo.capi.
viij.q ꝓphete dicūt quasi ꝑfatores.eo q porꝛ
ro.i.a remotis fant ⁊ de futuris uera ꝑdicunt.
Cum ergo ordinet ꝓphetia ad denūciationem ⁊
vtilitatē:seqtur q dignioꝛ sit illa q̄ ad vtilitatē
plurium plib⁹ denūciat.qm̄ ꝯm dionisiū ⁊ phi
losophū. bonū tanto diuinius est:q̄to cōmuni
us.¶ Silr ⁊ ad id q addit magister math.de cō
firmatione que est per miracula: dicitur q q̄uis
facere miracula sit accn̄s extrinsecum nō sequēs
de necessitate spūm ꝓpheticū:tn̄ qꝛ ordinat ad
prophetie confirmatiōem ꝯm illud Mar vlt. ser
monē cōfirmāte sequētib⁹ signis:multū confert
ad eius dignitatē. ac ꝑ hoc ꝑfectio ⁊ excellentia
ꝓphetie merito variat ꝯm diuersum modum et

genus miraculorum. Dictum est.n. q ex accide-
tibus que etiam extrinseca rei sunt: aliqd digni
tatis ipsis rebus accedit. Unde ad excellentiā p
phetie moysi inducūt dcut. vlti. miracula que
per eū fcā sunt. dicitur.n.non surrexit propheta
vltra in israel quem nosset dñs facie ad faciem i
omnibus signis atqz portentis. Et inde est q p
phetare: nonnunqz in sacra scriptura pro opera
tione miraculorum accipit: eo q miraculorum
operatio argumētū τ cōfirmatio est prophetie.
dicit.n.Eccl.xlviij. q corpus helisei mortuū p
phetauit.i. miracula fecit. [redacted] ¶ Illud autem
quod postillator obiat de iohāne baptista q
scz nullum signum fecit cū tñ ponat a scō tho. ex
cellentior ppheta moyse τ ceteris veteris testa
menti bñ pbat q nō hūerit eius pphia illā p
fectōem que accrescit prophetie ex cōfirmatōe
miraculorum. excelluit tñ pphas veteris testa
menti in aliis duobus.s.in cognitiōe quā habu
it expressiorē τ pfectiorē τ denunciatōem digno
rem. ipse enim xpm filium dei τ mūdi saluatorē
cognouit explicite non solū in spū: sed presentia
liter. vnde dixit. ecce agnus dei ecce q tollit pctā
mūdi. Jo.pⁱ. τ infra. τ ego vidi τ testimoniū p
hibui quia hic est filius dei. Item missus ē pre
cursor τ denunciator aduentus xpi toti pplo iu
deorum quibus preparauit viā. nec alōge vt ce
teri prophete pnuūciauit: sed quē denunciabat
digito demonstrauit sm illud. τ tu puer pphā
altissimi vocaberis preibis enim añ faciē dñi pa

rare vias eius. Luce. i. vbi dicit Criso. Alij enim
prophete eminus xpi misterium predicauerunt.
Hic vero propius predicauit vt eum ceteris in=
dicaret. Et quantum ad hec duo ponit a scõ tho.
iohannes baptista excellentior antiquis pphe=
tis. non quantum ad miraculorum confirmatiõem.
Non enim ẽ necẽ q qui excellẽtior dicit ppha:
in omnibus que ad pphetiã cõcurrũt pcellat.
¶ Ad ea q postillator adducit pro cõfirmatõne
sue opinionis: Ad primũ rñdet burgeñ. et bñ q
dictũ postillatoris nullũ hẽt fundamentũ ex sac
scriptura neq aliquam auctoritatẽ ipse allegat
id probantem. vnde nec cogit. sed neq magister
mathias propugnator eius id ratione aliqua vel
auctoritate probauit. quare respõsione nõ eget.
¶ Ad secundum ipse scũs tho. respondet in pre
annotata qõe. clxxiiij. et ar. iiij. Ad primũ. Conce
dit. n. q pphetia dauid excellẽtior fuit q pphe
tia moysi quantum ad hoc q dauid plenius cogno
uit et magis expressit misteria incarnatõis xpi. Sz
excellentia ista est scdm vnum aliquid. moyses ve
ro habuit excellentiam quantum ad plura et potio
ra vt ibi deducitur. Unde merito dicitur moy=
ses propheta excellentior simpliciter. dauid au=
tem scdm quid. Sed magister mathias in fauorem
postillatoris probat q dauid fuerit excellentior
propheta simpliciter ex eo q excelluit scdm ali=
quid intrinsecum prophetie. s. scdm cognitionem.
quod reuera non est satis erudite dcm. Non. n.
qui in vnius rei particularis cognitiõe pstãtior
est: dicitur in mentis acumine aut in scie habitu
excellere simplr alterum qui in pluriũ cognitiõe

rerum difficilium ⁊ in doctrina ⁊ in ceteris q̄ ad habitum sciencie ⁊ ingenij nobilitatem faciunt: doctior ⁊ subtilior inuenit᷑ etiam si cognitio illius rei sit aliquid de his q̄ intrinsece p̄bāt ⁊ scientiam habitualem esse in aliquo ⁊ mentis pspicacitatē. Neq3 eni dicimus ptholomeū ipo aristotele doctiorē fuisse simpliciter ppterea qꝫ de motu orbium ⁊ planetarū ac eoꝝ situ plura ⁊ docuit ⁊ cognouit. Vñ in pposito nr̄o ⁊ si dauid excellētior dicat᷑ ipo moyse q̄tū ad aliq̄d ꝑphetie intrinsecū: nō ideo dicet᷑ excellētior illo simpliciter cū ille in q̄plurimis ⁊ in eo qꝫ potius est ipm p̄cellat. sed dicetur excellentior ꝑpheta fm qd. nō .i. p accñs. sed .i. fm aliq̄d p̄clare. ¶ Ad auctoritatē gregorij quā vltio inducit postillator rñdet burgeñ. ⁊ bñ. qꝫ intelligēda ē q̄tū ad cognitōem misterioꝝ xp̄i quā habuit clariorem ⁊ expressi᷒ tradidit q̄3 moyses. ⁊ q̄tū ad hoc excellentior dicat᷑ ꝑpheta. ⁊ sumit᷑ ēnsio ista ex his que scūs thomas scripsit exponens aliam gregorij auctoritatem huic silem. In de ueritate. q. xij. ar. vltimo. Ad pmum.

Circa psalmū quīquagesimū.

Circa ps. quinq̄gesimū burgeñ. in prima additione sequens doctrinā sci tho. prima secūde. q. cxiij. dixit qꝫ iustificatio pgrām: est cā remissiōis culpe. Item qꝫ si gratie infusio ⁊ remissio culpe considerent᷑ q̄tū ad substantiā actus: idē sunt. q2 codē actu de᷒ largit᷑

grām ꝛ remittit culpā. sed si considerent̄ ex pte obiectorum sic differunt ſm differentiam culpe que tollitur ꝛ grē que infundit̄. ¶ Harū assertionum pꝛime: magister math. obsistit dicēs ꝙ de cōi lege prior ē remissio culpe ꝙ iustificatio. nā ꝛ vulgo dicit̄ ꝙ expulsio vitij uirtutis meret̄ ingressum. nullū aute posteri⁹ est causa prioris vt sic. Secundam improbat per hoc quia stat ꝙ detur grā ꝛ nō remittat̄ culpa sicut in btē uirginis conceptione. In quo magister math. ipm etiam postillatorē cuius se defensorem ꝓclamat: apro ore impugnat. In pricipio. n. h⁹ ps. postillator idem eē dicit ſm rē duo ista. s. remissionem culpe ꝛ grē restitutōem sola rōe differre. ¶ Sed certe has magistri mathie obiectiōes nō erit difficile soluere. Et ad primā negatur assumptum. s. ꝙ de lege cōi prior sit remissio culpe ꝙ iustificatio loquēdo de prioritate simplr̄ ꝛ ad dictū vulgare. Rndet scūs tho. iiij. h. sniatū. di. xvij. q. i. ar. iiij. subar. i. in pede qōnis dicens ꝙ extirpatio vitiorū dicit̄ opari uirtutis ingressū: p modum cause materialis ſm quē ordinē prior ē naturaliter remissio culpe ꝙ iustificatio per grām qr ē qdā dispō materialis ad eā. sed per modū cause efficientis formalis ꝛ finalis: infusio grē aut iustificatio per grām: prior ē naturaliter ꝙ remissio culpe. ꝛ qr talis prioritas est ſm plura ꝛ potiora genera causarū: dicit̄ infusio grē: prior simplr̄ ipsa culpe remissiōe. ꝛ p cōsequens eius cā simplr̄ loquēdo. Eādē doctrinā tradit pma scđe. q. cxiij. ar. viij. ꝛ in de ueritate. q. xxviij. ar. vij. ¶ Ad obiectōez ei⁹ ↄ secūdū dcm̄ sci tho. uidet̄ ꝙ qcqd

sit de ueritate casus dati: non est tamē ad propositum. qꝛ scūs tho. in qōne allegata per burgeñ. loquitur de iustificatione per grām que impor/tat transmutationem quandam de statu iniusticie ad statum iusticie: vt de iustificatione impij. sicut ipse premittit in ar. p̄mo eiusdem qōnis. in qua iustificatōe sp verū ē q̄ grā remittit culpaȝ. De doctrina autē scole fratrū minorū circa cōceptōeȝ btē uirginis quā mgr̄ math. allegat: nō est p̄ntis propositi disputare.

Circa psalmum. lxviij.

Upra p̄s. lxviij. burgeñ. volens assigna/re rōes quibus xp̄s orare disposuit: idu cit uerbum xp̄i Jo. xj. dicentis. ꝓpter populū qui circūstat dixi vt credant qꝛ tu me misisti quod dicit intelligendum eē etiā ſm deitatē. Ad quod allegat scm̄ tho. iij. pte. q. xxj. ar. p̄mo. ¶ Sed magister math. sitiens contra scm̄ thomā calumpnias vtcūq̄ suscitare: commemorat dcā burgeñ firmans eum iuxta intentōem scī thome fuisse locutum. q̄ꝗ scūs tho. in loco supra alle/gato talem intentionem neq̄ ostenderit neq̄ habuerit. Unde ꝯ magistrū mathiam stabit q̄ uel sanctum tho. non vidit uel nō intellexit ne dicaȝ q̄ maliciose ueritateȝ quā nouit: reticuerit. Nusq̄ enim scūs tho. scripsit nec uerbis significauit q̄ xp̄us ſm diuinitatem aut ſm q̄ deus: orauit. p̄mo id apte negat qōne ꝛ articlo p burgeñ. allegatis. Inquit eni in corpore qōnis. orō ē quedā

explicatio ꝓprie voluntatis apud deum vt eam impleat. Si igit̃ in deo esset vna tantum volūtas scz diuina. nullo mō competeret sibi orare. qr voluntas diuina ꝑ se ipsam ē effectiua eorū que vult ſm illud ps. omnia q̄cūq꞉ voluit fecit dñs. sed qr ĩ xp̄o ē alia volūtas diuina ⁊ alia hūana. Et volūtas humana non est per se ipsam efficax ad implendum que vult nisi per uirtutē diuinā: manifestum est ꝙ xp̄o ſm ꝙ est homo ⁊ hūanā voluntatem habens: competit orare. Itē eadem iij. p. q. lxj. ar. iiij. ad secūdū inq̄t. Ad secundū dicēdū ꝙ xp̄s orando petijt ⁊ meruit suā resurrectōem in q̄tū hō. non in q̄tū deus. Hec sctꝰ tho. in forma. false ergo iposuit mgr̃ math. sācto tho. ꝙ ſm eius intētōem: burgeñ. dixerit xp̄m secundū deitatē orasse. Sed ꝑterea ut fratri necessitatem pacienti succurramꝰ iuxta illud ps. Eripite pauperem ⁊ egenum ⁊c̃. Dicamus ꝙ nec burgeñ. xp̄m ſm deitate morasse scripsit. Non enim tanti erroris atq꞉ dementie: senex presul arguatur. Sed illud uerbum domini Johannis vndecimo. vt credant quia tu me misisti: dixit intelligendum esse etiam secundum deitatem. in hoc sensu. vt credant ꝙ secundum deitatem a te processi. ⁊ ad hoc propositum est auctoritas illa. x. de trinitate quam allegat. s. nobis orauit: ne filius ignoraretur. s. ꝙ a patre sit missus. Utrū autem hilarius intellexerit de ignorantia missionis temporalis filij a patre; vel eternalis sicut dicere videtur burgeñ. viderint qui pro eo certamen assument. Nostri quidem laboris est veram sancti tho. doctrinam a calūpnijs ⁊ fallacibꝰ rōibꝰ

defensare. ¶ Unde glosa supradicta ad verba xpi. Jo. xj. s. ꝙ intelligitur etiam secundum veritatem: burgen. est non sancti thome.

Circa psalmum .cx.

In ps. .cx. burgen. in prima additione allegat sanctum tho. iij. p. q. lxxv. ar. viij. Ad tertium dicentem ꝙ circa sacramentum eucharistie in conversione panis et vini in corpus et sanguinem xpi. plura difficilia sunt quam in creatione. ¶ Contra quod magister mathias ad solam sancti thome ut videtur nominationem concitatus veluti cecus qui vocem inimici sonantem confusis baculi sui iactibus a dextris et a sinistris persequitur: obicit probans a sufficiente divisione ꝙ maior sit difficultas in opere creationis quam in transsubstantiatione panis et vini in substantiam corporis et sanguinis xpi. ¶ Sed certe magister mathias vano occupatur labore. cum argumentatio sua extranea fuerit a proposito sancti tho. Non enim sanctus tho. in loco prenotato comparat difficultatem transsubstantiationis memorate ad creationis difficultatem: quantum ad intensionem. ut velit dicere ꝙ maior difficultas sit in transsubstantiatione quam in creatione. sed facit comparationem quantum ad numerum dicens. ꝙ plures difficultates concurrunt in illa transsubstantiatione quam in creatione. quia in creatione hoc solum est difficile: ꝙ aliquid sit ex nihilo. In transsubstantiatione non solum est difficile ꝙ hoc totum convertatur in illud totum: ita ꝙ nihil

prioris remaneat: sed etiam est difficile q accidētia remaneāt corrupta substātia ꝛ multa alia que in illa cōuersione sunt difficilia. ¶ Patet ergo q argumentatō magistri mathie: dictum sancti tho. non tangit. ¶ Utrum autem difficilius sit aliquid ex nihilo creare: q panem ꝛ vinū in corpus ꝛ sanguinem xpi conuertere. aut ecōtra: alia questio est.

Circa psalmum. cxviij.

Upra. ps. cxviij. cū postillator diceret q meritum congrui est qn homo ex uirtute naturali studet bonum opari. ꝛ sic facit quod in se est ꝛ per cōsequens meretur de cōgruo q deus det sibi grām: burgen. notat ex dictis sci tho. pma secūde. q. cix. ar. vj. in corpore Qonis q hō ex sola uirtute naturali: nō pōt aliquod opus facere p quo d mereat de cōdigno aut de congruo q deus det sibi grām. qm ipsa preparatio ad grām habitualem: non est ex sola uirtute naturali cum presupponat aliquod auxilium gratuitum ex parte dei interius aiam mouentis. licet tale auxilium non sit per donū habituale. ¶ Sed contra hāc sci tho. doctrinā magister math. sic argūt. Nō minus videt deꝰ homini bñti per uirtutē naturalē bonū vsum liberi arbitrij: q angelo. sed angelo in prima morula existenti in beatitudine naturali que nihil ē nisi bonus vsus rōis: respondit deus per collationem gratie in secunda morula: igitur ꝛ homini. Nec

oportet huiusmodi vsum precedere aliquod do
num gratuitum uel dispōem gratuitam. sed so
lum gratie datam que continetur sub naturali
facultate. Nec magister math. Ad que rn̄detur
negando presuppositum. s. q angelus in prima
monula fuit btūs btitudine naturali grāꝫ nō ha
bens. loquendo de monulis tpis uel successiōis
realis. Nam ut cōius tenetur ꝛ magis dictis sanc
ctorum consonū est: angeli creati fuerunt in gra
tia. Dicit. n. aug⁹. xij. de ciuitate dei q deus cre
auit angelos simul in eis condens naturā ꝛ lar
giens gratiam. neqꝫ mgr̄ sniatum ubi cum magi
ster mathias allegat expresse dicit q āgeli in pu
ris naturalibus creati fuerunt. sed hoc solum q
angeli per ea que in prima sui conditione acce
perūt: proficere non potuerunt. Ad quod tamē
scōo tho. rn̄det di. iiij. eiusdem secūdi li. arti. iij.
¶ Ad scōm q dicūt a magistro angeli non po
tuisse pficere: non quia mereri non potuerūt: sꝫ
quia per suam uirtutem in glam transferri nō po
tuerunt nisi amplioii lumine infuso. Et cū dicit
arguens q bonum vsum liberi arbitrij in homi
ne non opꝫ aliqđ donum gratuitum uel gratui
tam dispōem precedere: sed sufficit facultas na
turalis: falsum est ꝛ contra uerbum dn̄i. Jo. vj.
Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit
me traxerit eū. Ubi augustinus dicit. magna gra
tie commendatio nemo venit nisi tractus. ¶ Itē
cōtra illud Jo. xv. sine me nihil potestis facere.
vbi glo. interlinearis dicit. neqꝫ parum. parū au
tem dicitur: opus moraliter bonum quod ē mo
dicum quid: respectu operis meritorij. quo lo

eo dicit aug⁹ .magna gratie commendatio cor- da instruit humilium. ora obstruit superborum. nonne huic resistunt veritati: ad bona opera fa- cienda deum sibi necessarium non putantes: nō assertores: sꝫ precipitatores liberi arbitrij. Hec augustinus. ⁊ in li. de correctione ⁊ gratia ait. si- ne gratia: nullū prorsus siue cogitando. siue vo- lendo ⁊ amando siue agendo: faciunt homines bonum. ⁊ accipitur gratia in dictis augustini ꝓ speciali ⁊ gratuito dei auxilio naturalibus super addito. Cōsonat premissis quod habetur treñ. vlti. Conuerte nos dñe ad te ⁊ conuertemur. Et illud apsl̄ Ro. ix. non est uolentis neqꝫ currētis. sed dei miserentis. Item phili. ij. deus est q̄ opa- tur in nobis velle ⁊ proficere pro bona volun- tate. vbi dicit glo. hoc nobis expedit ⁊ credere ⁊ dicere quia pium est ⁊ verum est vt sit humi- lis confessio ⁊ totum detur deo. Per proprium enim arbitrium nisi gratia dei iuuetur: nec ipsa bona voluntas esse in homine potest. Hec glo.

Circa librum ysaye. Ca. iij.

Irca librum ysaye. in cap. iij. sanct⁹ tho- mas ⁊ post eum postillator exponit ꝓ- phetiam que incipit. ecce dñator dña. de captiuitate babilonica. contra quam expōēz burgeñ. arguit. quia in captiuitate babilonica multi fuerunt prophete sicut Hieremias. Eze- chiel. Daniel. ⁊ alij. Et tamen in ea auctoritate

dicitur. ꝛ auferet ab hierl͂m ꝛ iudã iudicẽ et prophetam ꝛ ariolũ ꝛc̃. Et intelligit scũs tho. de vero ꝓpheta. sicut bñ sonat lr̃a. Uñ uidet᷑ burgeñ ꝙ prophetia illa non ptineat ad statũ babilonice captiuitatis. ¶ Sed ad hãc burgeñ. instãtiã: facile patet respõsio. qm̃ textus ꝓphetie nõ sic intelligi debet ꝙ dñs auferet simpliciter a gẽte iudeorum uel israhelitica iudicem ꝛ prophetã ꝛc̃. ita ꝙ nullus vltra in orbe surrexerit de populo illo. sed sensus est ꝙ auferet dñs. i. transferet ab hierusalem ꝛ iudaꝫ. i. a terra illa duarum tribuũ iudicem ꝛ prophetam ꝛc̃. qm̃ omnes iudices et prophete ꝛ omnes principes ꝛ viri fortes robusti ꝛ bellatores ꝛc̃. translati sunt per medos a terra hierusalem ꝛ iuda in babiloniam ſm qꝺ plane habetur. iiij. Regũ. xxiiij. Nam ut ibi dicit᷑ nĩhil relictum est exceptis pauperibus populi terre. Unde scũs tho. postq̃ꝫ exposuit lr̃am usqꝫ ad illud uerbum. et prudẽ tem eloquij mistici. ostẽdens qũo impleta fuerit prophetia: ait. Et de oĩbus his habetur iiij. Regũ penul. ꝙ trãslati sũt a nabuchodonosor in babiloniam. ecce ꝙ ꝓbat uerbum superius. s. auferet: per id quia translati sunt.

Circa capitulum. viij.

IN caplõ. viij. scũs tho. circa expõeꝫ signi dati in principio capl̃i: dicit ꝙ hoc signũ iudei exponũt de filio esaye. per cᵘ nomẽ dñs significare uoluit destructionem. x. tribuuꝫ

quorum scz iudeorum expōem subiungit. deiñ ꝑ
de pōit obiectiones quorundā catholicoꝝ dicē
tium q̄ non possit signum illud intelligi de filio
esaye. sed de xp̄o tm̄. quemadmodum ꝛ signum
primum quod ponitur supra ca. vij. ecce virgo
concipiet ꝛc̄. vnde ꝛ consequenter exponit hoc
secundum signū per pticulas suas de xp̄o. demū
compans expōem vtriusqꝫ signi ait sic. Hec autē
expō. s. secunda non est tāte auctoritatis sicut su
perior que fuit s̄. ca. vij. q2 magis extorta ē ꝛ ex
scripturis non habet auctoritatē sicut illa mat.
pmo. vnde quidam dicūt nō eē inconueniens si
hoc intelligatur ad lr̄am de filio esaye. ita tñ q̄
puer iste sit figura xp̄i sicut etiā supra dictū ē i q̄
dā glo. vij. ca. super. ecce uirgo. Hec scūs tho. ꝛ
cōsequēter rn̄det fm hanc opinionē ad obiectō
nes supra positas in ꝯrium. ¶ Sed ꝯ hec uerba
scī tho. postillator magnam suscitat calumniam
dicēs q̄ dicta sancti tho. nimis fauent errori he
breorum dicentium q̄ in istis tribus caplis. vij.
viij. ꝛ ix. non fiat mentio de xp̄o. Unde inducit
quedā uerba fm caldaicam translatōem ad pro
bandum q̄ uerba illa signi ꝛ adhibui mihi te ꝑ
stes ꝛc̄. Et illa. ꝛ accessi ad prophetissam ꝛc̄. nō
fuerint uerba esaye: sed dei. ꝛ per consequens q̄
filius conceptus de quo loquitur signū: sit xp̄a
ad lr̄am. non filius esaye. ¶ Ad hoc tamē respō
det burgeñ. ꝛ satis sufficienter q̄ uerba scī tho.
in nullo fauent hebreorum errori. qm̄ scūs tho.
non improbat expōem que dicat signum hꝰ ca ꝑ
pituli intelligi ad lr̄am de xp̄o. sed dicit q̄ nō ē
tāte auctoritatis talis expō sicut superior i caplo

precedente. Cuius rõem assignat manifestã. Nã prima haber auctoritatem ex euangelio Mat. p̃mo vbi dicitur. hoc totũ fcm̃ est vt ĩpleret' qđ dictum est per prophetam. ecce uirgo concipi/et rc̃. sed expositio huius signi non habet tãtã auctoritatem. cum in sacra scriptura non conti/neatur: ꝙ hoc quod dicit' hic: accessi ad ꝓphe-tissam: intelligat' de beata uirgine. ¶ Itẽ puncipale fundamentũ postillatoris ad firmãdã hãc expõem est illud quod continet' in translatõne caldaica. quod licet verum sit: nõ tamẽ est tãte auctoritatis sicut si in littera contineret'. ideo d̃ba sci tho. sunt manifeste rõnabilia nec ĩ aliquo fauẽt erron hebreoꝝ. hec burgen. ¶ Sed ɔ̃ hãc rñsionem magister mathias zelo quodam. sꝫ nõ caritatis excitatur. ita ut in uerba prorũpat ama-ritudinis. Unde probare contendit ꝙ ex tribus appareat dicta sancti tho erron hebreorum fa/uere. ¶ Primo qꝛ friuolis ac falsis assertiõibus nititur soluere argumenta catholicoꝝ. ¶ Secundo quia non roborauit argumenta catholicoꝝ nec aliquid facit pro eorum uera expõe sed lr̃aꝫ exponit ⁊ diuidit pro perfidia iudeorũ. ¶ Tertio quia dicit catholicam expõem extortã ⁊ non esse tante auctoritatis sicut illa supra ca. vij. vbi ille passus. ecce uirgo cõcipiet: exponit' de xp̃o auctoritate euangeliste. ¶ Postremo querit iste magister de auctoritate quã scũs tho. p̃fert an sit apud iudeos auctentica magis: an apud xp̃ianos. sed certum est dicit ipse ꝙ non apud iudeos. quia translatio caldaica cui innitit' expõ huius littere: est apud iudeos maxime auctoritatis

Exemplum aũt cui innitit᷑ expõ. vij.ca. nulli⁹ ẽ
auctoritatis apud hebreos. Igit᷑ maioris ẽ aucto
ritatis apud iudeos expõ h⁹ capli q̃ꝫ.vij. q̃m ad
faciendũ fidẽ infidelib⁹ ꝑ euãgeliũ qḋ nõ reci
piũt: nihil cõcludim⁹. nisi cũ hoc innitamur eo
rũ fundamẽtis q̃ negare nõ cõsueuerũt. Hec ma
gister ma. ¶ Que certe q̃ꝫ idocte ⁊ pueril᷑ dicta
sint: facile erit ondere. ¶ Un̄ ad ꝑmã ei⁹ ꝓbatio
nẽ dicit᷑ ꝑmo ꝙ trãsiones date a scõ tho. sũt ſm
opinionẽ exponẽtiũ signũ h⁹ capli de filio esaye
pꝫ quia quasi imediate ꝑmiserat. Un̄ q̄dã dicũt
nõ ẽẽ icõueniẽs si hoc itelligat᷑ ad lr̃am ⁊c̃. ¶ Se
cũdo dr̃ ꝙ ⁊ si ponãt᷑ trãsiões date fuisse de mẽ
te sci tho. ⁊ ꝙ ipe uoluerit signũ hui⁹ capli posse
exponi ad lr̃aꝫ de filio esaye put ẽ figura xp̄i: nul
lũ icõueniẽs ẽ. q̃m i sacra scriptura idẽ text⁹ põt
exponi ad lr̃aꝫ de duob⁹. in q̃tũ vnũ ẽ figura al
teri⁹. put magis dicet᷑ i articlo sequẽti. s. ca. ix.
esaye. Sꝫ nec postillatoꝛ trãsiões. s. tho. sufficiẽt᷑ i
pugnat. Nõ ꝑmã: q2 ſm illã opinionẽ zacharias
de quo ẽ hic sermo nõ ẽ ille filius barachie qui
vn⁹ ẽ ex. xij. pp̄hãs. sꝫ ali⁹ q̃ tũc tp̄is natus erat
put in trãsione. iij. ſm illã opinionẽ scũs tho. re
citat. quod tñ ⁊ si postillatoꝛ neget: nulla tñ rõe
aut auctoritate irrefragabili illud impugnat. ne
q3 suus magister mathias post eum. Nam ex trã
slatione caldaica: non trahitur efficax argumen
tuꝫ. Neq3 impugnatio responsionis secunde va
let. q2 ⁊ si postq̃ꝫ dicitur. ⁊ adhibui mihi testes:
non dicatur. ⁊ scripsi: satis fuit premissum eẽ in
mandato dñi illud. ⁊ scribe in eo ⁊c̃. ita ut non
fuerit necessarium postea dicere ⁊ scripsi. certuꝫ

est enim q̄ iuxta preceptum dei scripsit. ad quā scripturam: intelligit illa opinio q̄ adhibuit testes. ¶ Qđ etiā obicit ꝯ tertiā rñsionē: nihil est qꝛ supponit q̄ in rñsione falsuꝫ assumat. s. q̄ fuerit alius zacharias qui propter auctoritatem sacerdotij: diceretur fidelis. ꝛ tñ postillatoꝛ nō ꝓbat efficaciter illud falsum esse. sed suppōit fm intellectum quem habuit in translatōe caldaica qui non cōuincit ut dictū ē. ¶ Ad illud aūt qđ postillatoꝛ inducit contra quartā rñsionē: ridet burgē. ꝛ dicit q̄ ꝛ si theglaphalasar nō expoliauit totū regnū samarie: satis uere pōt dici q̄ expoliauit samariam. ea rōe qꝛ expoliauit aliq̄s ciuitates regni isrł cuius metropolis erat samaria. Cōsuetū est eniꝫ in huiusmōi locutōibus q̄ ponat totum pro parte per sinodochem. ¶ Sed ꝯ solutōem hāc burgeñ. instat magister mathias q̄ per spolium factum per theglaphalasar non est ablata fortitudo damasci ꝛ samarie prout innititur lrā. sed fuit pticularis inuasio. Hec mgr mathias. ¶ Que plane nō satis pite dicta sunt. putat. n. magister math. q̄ ablatio fortitudinis damasci ꝛ spoliatio samarie: vna ꝛ eadē deuastatione facta fuerint ꝛ sic deceptus arguit q̄ per spolium samarie non est ablata fortitudo damasci. sed littera non dicit q̄ simul vtrumq̄ factum fuerit neq̄ q̄ propter spolium samarie: ablata fuerit fortitudo damasci. nam non pertinebant ad eandem prouinciam neq̄ ad idem regnū. cū damascus esset metropolis sirie. samaria autem metropolis regni israel. Sed est sensus litere q̄ añ q̄ sciret puer uocare patrem suum et matrē: au-

ferenda esset fortitudo damasci. quod impletuz
fuit quando theglaphalasar ascendit in dama/
scum ꝛ deuastauit eam ꝛ transtulit habitatores
eius cirenem ꝛ rasin regem occidit prout habet
iiij. Re. xvj. ¶ Item ꝙ anteꝙ̄ sciret puer ꝛc. aufe/
renda erant spolia samarie. quod fuit impletuz
regnante facee quādo theglephalasar cepit abi
on ꝛ abel domum maaca ꝛ alias ciuitates pro/
ut habetur. iiij. Re. xv. quia inter eas non nomi/
netur ipsa ciuitas samarie. sed intelligitur per sp
nodochem vt supra dictuz est. ¶ Ecce pater eui
denter ꝙ efsiones date a sancto tho. ſm opinio
nem exponentium signum huius capituli de fi/
lio esaye: non sunt per ea que postillator obicit
euacuate. Unde magister math. gratis primo ad
verecūdiam suam dicit eas friuolia ꝛ fallia asser
tionibus esse iniptas quas tamen ꝛ ipse intactas
reliquit. ¶ Itē neqꝫ scda eius mgri ꝓbatio ꝺ̄ vi
crū burgen. ꝙ scūs tho. in nullo fauet iudeoruz
errori: aliquid hēt momenti. Nā false ꝛ maligne
dictum est ꝙ nihil scūs tho. faciat pro uera xpi
anorum expoē. sed pro perfidia iudeorum. qm
totam litteram signi huius capituli distinguit.
diuidit ꝛ exponit per ptes suas de xpo ꝛ btā uir
gine melius certe ꝛ plenius ꝙ̄ postillator vt rcō/ recto/
oculo inspicienti patebit. Ueruz est ꝙ dicit hāc
expoēm magis extortam esse ꝛ minus habere au
ctoritatis ꝙ̄ expō illa. ecce virgo concipiet. ca/
pituli precedentis ꝗ ex textu mat. primo proba
tur. Sed quia nisi insaniens aut omnino desipi/
ens arguet sanctum tho. sceleris propterea ꝙ ꝑ
fert auctoritatem euāgelij auctoritati trāslatiōis

caldaice cui soli innitit in sua expõe postillator.
neqȝ enim ẽ aliquis textus sacri canonis ex quo
talis expositio habeat auctoritatem. ¶ Item cũ
dicat scũs tho. ꝙ expositio que intelligit signũ
de filio ysaye non hẽt incõueniens dum tñ puer
ille sit figura xp̃i; satis approbat primã expõem
de xp̃o. Nam illis uerbis aperte significat ꝙ ex=
positio que est de filio esaye nõ ẽ conueniẽs: ni
si intelligat puer ille esse figura xp̃i. ¶ Et preterea
expõ illa de filio esaye recitat a scõ tho. ut est
tholicorum quorũdam expõ. quibus videt nõ
eẽ incõueniens ꝙ sic textus exponat. Non enim
ab eo recitaretur eo ꝙ a iudeis acceptat. cũ eo
rũ scũs tho. acerrim⁹ fuerit impugnator sicut ex
doctrina sua liqt ⁊ ex scĩtate eius ꝓbatuȝ existit.
¶ Quod aũt obicit magister math. pro magno
inconuenienti ꝙ scũs tho. nõ roborauit argumẽ
ta catholicorum: popularis q̃dã videt aclama
tio. quasi iam piclitaretur fides incarnatõis xp̃i:
nisi argumẽta illa vim suã ⁊ robur hẽrent. aut ni
si signũ h⁹ capl̃i exponeret ad lr̃am de solo xp̃o.
⁊ nisi catholici doctores omnes vno i hoc passu
ore loquãt tãꝙ multitudine se armãtes. certe ob
iectio ista salua pace dixerim mgr̃i mathie rudis
ac puerilis ẽ. Nã alie auctoritates sunt ꝙ̃ plures ꝙ
veritatẽ fidei de conceptu uirginis ⁊ incarnatõe
xp̃i expssius ac efficacius ꝓbãt. ita ut ueritas ip
sa sine hoc signo de xp̃o expõito: satis bñ atqȝ i
cõcusse subsistat. ut ẽ illa auctoritas. nõ auferet
sceptrũ de iuda ⁊c̃. gen̄. xlix. Itẽ illa p̃cedẽtis ca
pituli. ecce uirgo cõcipiet ⁊c̃. Et illa agei ꝓphe
te. ⁊ ueniet desideratꝰ cũctis gẽtib⁹. agei. ij. ⁊ plu

tes alie que cā breuitatis omitto. ¶ Cū n̄ ⁊ postillator in q̄onibus suis q̄s edidit iudaicā pfidiā circa xp̄m ⁊ eius aduētū improbātes: cum in se'cūdo ar. induceret auctoritates sacri canonis ad probandum persone diuine incarnatiōem. et in iij. articulo alias ad probandum tempus aduentus xp̄i iam preteritū: nullā de auctoritate h⁹ signi fecit mentiōem: quam neq̄q̄ʒ omisisset: si ad xp̄i incarnationis probatōem: multum habetet efficacie ⁊ euidentie. Sed hic mgr̄ math. obicit sancto tho. tanq̄ʒ crimē lese maiestatis hoc solū q̄ non roborauerit argumēta quorūdā doctorū catholicoꝝ vbi plane nullū iminebat piculuʒ fidei: ⁊ vbi eorū expōem ad plenū tradidit neq̄ʒ illam in aliqua sui pte tāq̄ʒ falsā aut nō lr̄alē exclu serit: Postillatorem tamen suum irreprehēsibilē p̄dicat qui illud Geñ. p̄mo. In pricipio creauit deus celū ⁊ terrā. expōit ad lr̄am de pricipio rē'poris aut duratōis. nulla mētiōe fcā de expōe catholicorum qui exponunt ad lr̄am. in principio id est in filio. Ex qua auctoritate cōiter p̄bāt trinitatem personarū. vt in p̄mo li. sniarū di. ij. Itē eccl̄a cōiter tenet q̄ vbi dr̄ geñ. xviij. ⁊ apparuerunt ei. s. habrae tres uiri: facta fuerit illi reuelatō de trinitate psonarū ⁊ de unitate eēntie. vn̄ cā tat eccl̄a. abrahā tres uidit ⁊ unū adorauit. vbi ābro⁹ ait. vide p̄mo fidei misteriū de⁹ illi apparuit ⁊ tres aspexit cui de⁹ refulsit trinitate nō sine filio pr̄eʒ suscipit nec sine sp̄ū scō filiū cōfitetur. Hec ābro⁹. Et tū postillator de tali reuelatione ⁊ de misterio trinitatis: nullā facit mētōem s; expōeʒ hebreoꝝ ibi approbat ⁊ ꝓtractat ¶ Itē illō

uerbo dñi celi firmati sunt. ps. xxxij. doctores catholici exponunt de trinitate personarum. ut patet li. primo sniarū di. ij. In cuius tamen expõe postillator nullam habuit de distinctõne personarum considerationem. ¶ Item illud ps. iij. Ego dormiui et soporatus sum. ad litteram exponitur secundum doctores catholicos de xpi morte et resurrectione. Unde et Eccla. illud cantat in die sancto pasce. sed postillator nulla facta mentiõe de xpo illud exponit de dauid quando fugit a facie absolon. secutus titulum ps. sm hebreos. ut ipse fatetur in principio ps. ¶ Item in hoc libro ysaye ca. xlv. illud. Rorate celi desuper et nubes pluant iustum. uniuersalis ecclesia intelligit dictum esse de xpo et de nullo alio. unde et in officiis diuinis illud cantat de xpo pasce. sed postillator exponit illud etiam de rege ciro ad litteram sub figura xpi. ¶ Item circa librum Canti. a primo ca. usq3 ad. vj. inclusiue exponit postillator de ecclesia ueteris testamenti sub figura sponse sm intellectum hebreorum. cum tamẽ doctores catholici totum librum exponant cõiter de ecclia noue legis ut spõsa et de xpo sponso. ut ipe met postillator ibi fatet. quorum catholicorum expositõ nẽ: non ueretur quorum ad hoc defectuo sam esse rere. et qd plus est quia in sex capl'is primis illius libri que postillator de ueteri testamento pcise exponit: sunt nonnulle auctoritates quas ecclesia de beata uirgine concinit ut in ca. i. illud. In odorem unguentorum tuorum currimus. Item illud Ecce tu pulcra es amica mea etc. Et illud. sicut lilium inter spinas. Illud etiã in ca. ij. surge ppera

amica mea ꝛc. Et illud. que ẽ ista q̃ ascendit per desertum sicut virgula fumi? Et illud ca. iiij. tota pulcra es amica mea ꝛ macula nõ ẽ in te ꝛc. vsq͂ ad finẽ fere capl̃i. Et plura alia sunt in dictis capitulis: que de beata virgine cõis ecclia cantat. que oia postillator exponit de sinagoga que dicitur ecclesia veteris testamẽti. Multi alij passus possent notari in sacra scriptura in quibus postillator plane diuertit a cõi doctorꝫ catholicorꝫ expõe quos ne arguar prolixitatis: placuit subticere. ¶ Unde iuxta uerbũ dñi admiror. cum postillator tanto trabis pondere oculis suis cecutiat: quõ in oculo fratris sui festucã clamat videre? Qua etiam fronte magister math. audet scm̃ tho. probus afficere pro eo q̄ in hoc passu non se exhibuit illorum propugnatorem: a quib' postillator quem ipse defensat sepe recedit. ꝛ quorum se constituit nonnũq̃ impugnatorem? iudicet vũs. ¶ Allegat ẽtio ꝯ scm̃ tho. magister mathias q̄ dixit expõem catholicorum in hoc capitulo extortam. sed non aduertit iste magister q̄ illud dictum sit per compatiõem non ad aliã expõem que intelligit de filio esaye: sed per cõparationem ad aliam auctoritatem precedentis capituli. Ecce uirgo concipiet ꝛc. Unde uerba sãcti tho. sunt ista. Hec autem expõ non est tante auctoritatis sicut superior que fuit supra. vij. de illo signo. quia magis extorta ẽ ꝛ ex scripturis nõ hẽt auctoritatem sicut illa Mat. pmo. Hec scũs tho. ¶ Item obicit magister math. q̄ dixerit sanctus tho. expõem h' capl̃i de xp̃o nõ eẽ tãte auctoritatis sicut illa. ecce uirgo ꝯcipiet. supra. vij.

que exponitur de xpo auctoritate euãgeliste. Sz cũ expo hꝰ capli non habeat auctoritatem ex sa cra scriptura ꝛ alia sic Mat. pmo vt mgr math. hñ concedit: nõ videt mihi ꝙ sit alia visione di gnus. nisi ꝙ pcendũ ē illi. ℭ Arguit tertio ipse mgr querẽs an illa auctoritas quã pfert sanctus tho. sit auctentica magis apud iudeos: an apud xpianos. ꝛ probat ꝙ non apud iudeos. quod ꝛ nos concedimus: sed dicimus ꝙ est magis au/ ctentica ꝛ fm se: quoniam ab ipsa ueritate est in euangelio probata. ꝛ apud xpianos qui textum euangelicum sincera ac inconcussa fide tenent et firmiter confitentur ꝛ non sic caldaicam transla tionem. Quod nunc inconueniens putat magi ster mathias hoc esse? nullum certe. sed nec ipse inuenit.

Circa capitulũ nonum.

N caplo. ix. scũs tho. exponit principiuz capituli. pmo tpe ꝛc. ad lram. usqz ad il/ lam partem. populus qui ambulabat ꝛc de duplici captiuitate filioꝝ israel. Nã pma fuit facta p theglaphalasar regnãte facee in samaria q captiuauit duas tribꝰ cũ dimidia q erãt trãs/ iordanem respcũ hierlm. ꝛ de tribu zabulon et neptalim q erãt citra iordanẽ: tm qd posset eq/ parari dimidie tribui. de q captiuitate dr. iiij. Re xv. ℭ Secũda fuit fcã p salmanasar. ix. ãno osee q captiuauit residuos ex. x. tribubꝰ q erãt citra iordanẽ respcũ iudee. Et de hac hẽr. iiij. Re. xvij

¶ Sz postillator hāc expōem dicit eē incōpeten
tem propter quattuor. Primo quia implicat ɔ̄tra
saltem in modo loquēdi. qz p̄mā captiuitatē no
minat alleuiatōem: ꝛ secundā aggrauatōem. cuz
tamen fuerint eiusdē ratiōis. ¶ Item qz si loq̄re
tur de secunda captiuitate: cū dicit. Et nouissi
mo aggrauata est ꝛc. non fieret ibi mētio de ga
lilea que in prima captiuitate fuit captiuata sal
tem in magna parte. sed magis de samaria q̄ erat
ciuitas metropolis regni ꝛ principaliter fuit ob
sessa ꝛ capta per salmanasar. ¶ Tertio quia ma
theus. iiij. ca. dicit hanc prophetiam fuisse com
pletam ad litteram in xp̄o. dicens sic de xp̄o. Et
relicta ciuitate sua nazareth venit ꝛ habitauit in
ciuitate caphar naum maritima in finibus zabu
lon et neptalim: vt adimpleretur quod dictum
est per esayam prophetam. Terra enim zabu
lon ꝛ terra neptalim via maris transiordanē ga
lilee gentium. Populus qui ambulabat in tene
bris vidit lucem magnam ꝛc. ¶ Item cum om
nes expositores catholici dicant q̄ necesse est de
xp̄o intelligi illud quod dicitur supra septimo.
Ecce virgo concipiet ꝛ pariet filium ꝛc. Eo q̄
dicitur Mat. primo. Hoc autem totum factū ē:
vt adimpleretur quod dictū ē a dn̄o per prophe
tam dicentez. Ecce virgo habebit in vtero ꝛ pa
riet filium ꝛc. Eadem necessitate compellit quī
libet doctorum catholicus exponere de xp̄o q̄d
dicitur hic. Primo tempore alleuiata est ꝛc. Cuz
matheus dicat hoc impletū eē in xp̄o. Hec po
stillator. ¶ Que q̄ntum efficatie hēant ɔ̄ expōez
sancti tho. ex rn̄sionibus ad ei⁹ obiecta patebit.

¶ Unde ad primū dicit̄ fm intellcm̄ scī tho. q̄ quis vtraq̄ psecutio captiuitas fuerit ac p hoc eiusdem rationis: non tamen eiusdem grauitatis fuit vtriusq̄ afflictio. Nam in prima fuit terra israel minorata habitatoribus suis. non penitus expoliata. ⁊ propterea alleuiatio appellatur per compatōem ad secundam captiuitatē que fuit generalis totius residui. x. tribuum que regnū israel exterminauit. vbi omnis popul⁹ translatus est cum rege suo in terram assirioꝝ prout iosephus etiam narrat antiquita. Juda. li. ix. ca. xv. Unde satis proprie ⁊ vere dicit̄ q̄ terra que primo fuerat alleuiata .i. minorata non totaliter vastata: ac per hoc leuiter percussa p teglaphalasar: fuerit nouissime aggrauata. i. grauissime cesa per salmanasar qui totam terram expoliauit ⁊ omnes transtulit habitatores. ⁊ ita merito appellatur prima captiuitas: alleuiatio respectu secunde. ¶ Ad secundam obiectionem duplex potest esse responsio. Una q̄ in textu non dicit̄ galileam fuisse captiuatam in secunda captiuitate prout postillator fingit. sed q̄ via maris idest regio per quam itur ad mare quod mare ē trāsiordanem galilee: aggrauata fuerit. Tota enī terra. vij. tribuum cum dimidia que post primaꝫ captiuitatem relicte fuerant per cuius aliquam partem erat via ad mare transiordanem: fuit in secunda captiuitate penitus vastata. Unde illa via non solum per prouinciam galilee trāsibat: sed etiā per aliquā ptē. vij. tribuū cuꝫ dimidia q̄ pa dicit̄ hic aggrauata mō expōitori nō ipa galilea ¶ Pōt. ij. rñderi q̄ i pma captiuitate nō tō gali

lea fuerit captiuata: sed maior pars a q̃ tota appellatur translata. sicut tota ciuitas dicitur facere: q maior pars ciuitatis statuit. In secũda aũt captiuitate fuit galilea penitus consumpta ꝛ depopulata. ꝛ propter hoc dicitur nouissimo aggrauata. ¶ Ad tertium duplex siũ pôt esse respõsio. Una est q q̃stum est ex lr̃a Mat. iiij: nõ ꝓbatur efficaciter textũ h' capl'i esaye ab illa pte. Primo tp̃e. vsq ad illã. pp̃ls qui ambulabat in tenebris: debere exponi ad lr̃am de xp̃o. Nã apõ matheũ vbi prophetia huius capituli allegat: nulla fit mentio aut de duobus ꝛ diuersis tẽporibus: aut de alleuiatione ꝛ aggrauatione terre de quibus in hoc capl'o esaye est sermo. sed illis omissis: inducitur ex hac prophetia esaye id ꝙ est. s. pp̃ls qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnã. quod erat ad ꝓpositum euangeliste. Dixerat eni euãgelista q ihesus venit ꝛ habitauit in ciuitate caphernaum maritima in finibus zabulon ꝛ neptalim. ex quo infert q impletum est dictum esaye prophete. q2. s. ex presentia xp̃i in terra illa in qua cepit predicare: populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam ꝛc. vt predixerat esayas. Quod autem dicit in euãgelio. terra zabulon ꝛ terra neptalim via maris ꝛc. non respondet ibi ad illud quod dicitur in hoc capitulo esaye. Primo tempore alleuiata est terra zabulon ꝛ terra neptalim: sed ẽ expõ illius. populus qui ãbulabat in tenebris. vt sit sensus in euãgelio mathei. q ihesus vẽit ꝛ habitauit in ciuitate capharnaũ in finibus zabulon et neptalim vt adimpleret quod dictum ẽ p esayã

prophetam terra zabulon ⁊ terra neptalim ꝛc. qui pplš ambulabat in tenebris: vidit lucē magnam ꝛc. s. ex pñtia ⁊ predicatione xpi. itaq; ſm propriū ſenſum littere mathei: id preciſe ex ꝓpheta eſaye inducitur: quod ſcribitur ab illa parte. populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam ꝛc. ſed premittitur terra zabulon ꝛc. tanq̄ expoſitio. ad denotandum qui populus erat ille. ¶ Et cõfirmatur quia apud matheum nihil differenter dicit̃ de terra zabulon ⁊ terra neptalim: ⁊ de via maris tranſiordanē ſʒ vnū ponitur vt expoſitio alterius. Sed in hoc capło eſaye: aliud refertur ⁊ pro alio tpe ad terram zabulon ⁊ terram neptalim: ⁊ aliud ⁊ pro alio tpe refertur ad viam maris tranſiordanem. Vñ q̄dā glo. Mat. iiij. dicit ſic. hic autē in euãgelio diuerſi noīatim: ad idem uerbum reducūt ita. ⁊ terra zabulon ⁊ terra neptalim que eſt via maris que eſt trāſiordanē. ſ. populus galilee gentiū q̄ ambulabat in tenebris. Hec glo. vbi expſſe legit illud via maris expoſitiue ⁊ totā litterā refert ad vnū. ¶ Glo. etiā. Raba. ait hoc loco. qđ p̄mo poſitū eſt: p̄termittit euāgeliſta. ſ. primo tpe alleuiata eſt terra zabulon ⁊ terra neptalim ſicut ⁊ qđ ī medio ē. ſ. nouiſſimo aggrauata ē via maris. qđ ideo facit. quia intendit oſtendere initiū predicationis xpi. ⁊ ideo quod miſticū ē tangit. Hec glo. vbi aperte dicit q̄ euangeliſta non allegat illud quod de alleuiatione ⁊ aggrauatione ſcribitur in ꝓphia eſaye quod tñ poſtillator legit grã ut uidet. ¶ Sed q̄ ſeūs tho. etiā illud. pplš qui ambulabat in tenebris. refert ad liberatiōeʒ

factam iudeis per angelum a persecutōne tertia excitata per senacherib. de q̄ habet᷑ .iiij. Re.xviij. ideo videtur ꝙ stet adhuc instantia contra sanctum tho. sed ad hoc pȝ solutio ex secūda rn̄sio ne que iam ponetur. ¶ Potest secūdo rn̄deri ꝙ q̄uis euāgelista Mat.iiij. exponat principiū hꝰ capituli ysaye ad lr̄am de xp̄o: non ideo sequit᷑ ꝙ non possit uere exponi ad lr̄am de duabꝰ hebreoꝝ captiuitatibus. ¶ Ad cꝰ intellectū aïad uertendum est ꝙ f̄m augustinū .xij. cōfe in fine. quencūqȝ sensum in sacra scriptura hoīes inueni re possunt: credendū ē spūm sanctū qui auctor sacre scripture est: habuisse. ⁊ qz sensus lr̄alis est quē auctor lr̄e intendit: inferunt doctores. et est doctrina sci tho. p̄ma pte. q.i.ar. vlti. ꝙ in vna lr̄a sacre scripture plures nōnunq̄ȝ sunt sensus litterales ⁊ nō solū respectu dei qui sub vna littera plura pōt intelligere: sed ⁊ de pp̄hetis inquit hieronimus sup ozee. ꝙ ita loquebantur de facti s p̄ntibus: ꝙ etiā itēderūt futura significare. a qua intentione vtraqȝ expositio ⁊ de factis presentibus ⁊ de futuris: vere pōt dici lr̄alis. Nam nō p̄pe dicit᷑ sensus lr̄alis quē voces significāt: sed magis quē auctor lr̄e itēdit. ⁊ inde ē ꝙ inter vij. regulas exponendi sacram scripturam quas ysidorus tradit li. p̄mo de summo bono. xxv. capitulo: vna est f̄m intellectū postillatoris ꝙ eadem littera aliquando habet duplicē sensum litteralē ꝑut ipse p̄mittit in secūdo ꝓlogo suo sup Gen̄. qua regula postillator sepe iuuat᷑. ⁊ nisi ue ra eēt: argumētatio sua q̄ hoc loco vtit᷑ ꝯ sāctū tho. in seipsum retorq̄ret᷑. Nā illud Exodi .xvij

percutiesq; petram ꝛc. postillator expōit ibi de petra materiali. sed ap°. i. Corin. x. dicit illud intelligendum esse de xpo. inquiens. petra autē erat xps. Item illud Deutro. xxv. non ligabis os bouis terētis in area fruges tuas: postillator ibi exponit ad litteram de animalibus brutis quibus non debet fieri iniuria. sed ap° pma Corin. ix. exponit ad litteram dictum esse de predicatoribus fidei quibus necessaria ministranda sunt. ymo videtur apo°. pimam expōem a līali sensu ex[...] cludere cū dicit: nunquid de bobus cura ē deo? an propter nos vtiq; hec dicit? ¶ Item illud. iuxta te est sermo valde in ore tuo ꝛ in corde tuo. Deutro. xxx. Postillator exponit ibi ad litteraz de uerbo preceptoꝝ decalogi. que quodāmō scripta sunt in cordibus nostris. sed ap° Ro. x. illō exponit dictum esse de uerbo fidei ihesu xpi q̄ō predicabat. ¶ Item illud. Ego ero illi in patrez: ꝛ ipse erit mihi in filiū: ap°. inq̄t dictum esse de xpo Heb. i. sed postillator ibi ꝛ. ij. Re. vij. vñ sumit auctoritas: exponit illud ad līam de xpo et de salomone. In quibus locis expsse dicit q̄ aliqua sunt in sacra scriptura que ad līam sunt intelligenda de duobus. quorum tamen vnum figura sit alteri°. ¶ Itez illud osee. xj. ex egipto uocaui filiū meū. Postillator ibi exponit ad litterā de populo isrl̄. sed mat. scdo euāgelista exponit illā pphetiā ad līam de xpo qui post mortē herodis uocatus fuit de egipto. vbi ꝛ postillator dicit auctoritatem istam duplicē hēre sensum litteralem sicut ꝛ supradictam. ego ero illi in prēz. Ex supradictis satis patet solutio ad tertiam ob

iectionem postillatoris. Nam nullum inconueniens est q euangelista exponat prophetiã huius capituli ad litteram de xpo: et exponatur etiam ad litteram de persecutione hebreorum modo quo dictum est. Et per idem patet rñsio ad quartam obiectõem. Concedimus n. q ista prophetia presertim ab illa parte. populus qui ambulabat ĩ tenebris. debeat exponi de xpo eo q euangelista id intellexit. sed non sequitur q non possit etiam intelligi de persecutõe iudeorũ ante xpi aduentum. nam vtrumqz auctor illius lr̃e intellexit. vt supra deductum est.

Circa capitulum. xiiij.

In caplo. xiiij. burgeñ. sm doctrinam sci tho. dicit probabiliorem esse illã opinionem que ponit diabolũ peccasse statim post primũ instans sue creatõis. Cõtra quã sententiam magister math. arguit. quia motus spirituum non mensurãtur tempore. Naz in euo vt communiter ponit' non est prius et posterius instans: nisi nature pfectõis vel originis. nõ successionis. qm vt dicit eadem est mensura operationis rei: que ẽ nature. vnde cũ natura angeli sm esse sit indiuisibilis: erit etiam indiuisibilis sm operari. ¶ Sed certe in hac argumentatione tria magister mathias assumit falsa. ideo argumẽtatio est nulla. vnum falsum est q motus spirituũ non mẽsuretur tpe. Hoc eni ẽ 9 augustinũ. viij. super geñ. ad lr̃am dicentẽ q deus mouerit crea

turam spūalem per tempus. quod ꝛ postillator pro quo ille certat suppone. vi. super illud. qui mane oriebaris. quia inter creatōem eī⁹ ꝛ lapsū: fuit modicum tēpus. Uerum ē ꝙ eē ꝛ natura angelorum non mensurantur tpe. neqꝫ opatio eoꝝ beatifica. quoniam in istis nullam habent transmutationem. sed alie operationes fm quas inuenitur in angelis transmutatio: tempore mensurant̄ cum in eis sit prius ꝛ posterius. Non tñ tēpus illud est eiusdem rōis cum tpe quo res corporales ꝛ earū mot⁹ mēsurāt̄: cū nō dependeat a motu celi. ¶ Secundum falsum est ꝙ eadez est mensura opatōis rei: q̄ ē nature. Hoc enim est 5 pḧm .iiij. phẏz. qui dicit ꝙ instans est mensura substantie mobilis in toto motu. ꝛ tñ motus q̄ ē eius opatio nō instāti: sed tpe mēsurat̄ vt ibi probat̄. ¶ Item corpora celestia que intrāsmutabilia sunt fm suam substātiā ꝛ eē: euo mēsurātur. sed eoꝝ motus non euo: sed tpe mēsuratur. vt etiam pḧi docuerunt. ¶ Item in euo nō ē prius ꝛ posterius successiōis vt etiā mgr̄ math. concedit. quo euo substātia angeli mēsurat̄. Et tamē multe operatōes sunt angelorum quas nō simul a principio habuerunt neqꝫ nunc hñt ut opationes ille quas hñt circa nos. Itē ꝛ opatōes immanentes ut sunt noue illuminatiōes quas non sp̄ neqꝫ sil hūerunt. Itē ꝛ coꝝ intellectiōes que dicūtur vespertine que nō oēs sunt simul ꝛ sp̄. prout aug⁹. vult. viij. super geñ. ad lr̄am. Et cū omnes hmōi opatiōes non sint simul in angelis ꝛ semp a sui principio: manifestum est ꝙ erunt in successione. ꝛ p̄ cōsequens ꝙ nō mensurant̄ euo: qḋ ē

totū simul quo substantie angelorū mēsurantur. ¶ Unde assumptū illud falsissimū ē. ⁊ p consequens obiectio eius nullius ē momēti. Sed contra monilas ipas quas mgr̄ math. tetigit: plura se offerebant. nisi a principio me constituissem veritatis sancti thome defensorem: non adversantium vbi etiam errasse eos constaret: offensorem.

Circa capitulum. xlviij.

In ca. xlviij. cum postillator exponeret illud. laude mea infrenabo te ne intereas: de impositione cerimonialium quib' deo seruauit populum iudeorum ac per hoc infrenauit ne p ydola seruiens interiret. burgeñ. dicit magis pprie exponi sic. q2 per diuinā laudē hō ascendit in deū per affectū. in tantum q̄ per hoc retrahitur ab hijs que sunt ↄ deū. Ad quod allegat scm̄ tho. secūda scđe. q. xcj. ar. pmo. ¶ Contra quam expōem mgr̄ math arguēs inducit postillam sci tho. in hoc loco que oīno cōformis ē expositioni postillatoris. ⁊ in fine vt aliq̄d in scm̄ thomā reprehēsiōis retorq̄at: dicit burgēsem relinquere dicta sci tho. in ↄdictōe quasi ↄdictō sit inter expōem suā hic ⁊ ea q̄ dixerat secūda secūde. ¶ Sz certe hic magis ē arguēdus mgr̄ mathias mali affect' q̄ falsi intellctūs. Nā nō ignorabat q̄ ⁊ si textus huius capituli ad litteram et historice intelligēdus esset fm̄ expōem quā habuit scūs tho. in hoc caplo ⁊ post eū postillator: q̄ moralr̄ exponi possit de quocūq̄ q̄ occu

patus in laudibus diuinis retrahitur ab his q̄ sunt ꝯ deum. In quo sensu allegat scūs tho. auctoritatem huius capituli in scđa scđe. ¶ Unde cōstat ꝙ nulla in dictis eius est ꝯdictio nisi dixerit magister math. ꝙ sensus spūales. vt allegoricus. anagogicus. ⁊ moralis contradicunt sensui litterali. Quod eēt nouam ⁊ extraneam theologiā ne dicam erroneam inuenire.

Circa librū Iheremie Capitulo. x.

N caplo. x ihere. burgeñ in sua additōne allegat scm̄ tho. dicentem pma par. q. lxx ar. iij. ꝙ inter ponentes corpora celestia esse animata. ⁊ ponentes ea non animata: pua uel nulla differentia est in re sed in uoce tantuꝫ. ¶ Cōtra quod magister mathias arguit q2 plato ⁊ alij phi ponentes corpora celestia eē aīata: dixerūt mūdū esse animal. ac per hoc positio gētilium uoluit aīas cōiungi corporibus celestib9 sic vt cōstituerent vnū per se cū eis ⁊ tāq̄ȝ forme Sed positio catholicoꝝ ē ꝙ aīe mouētes corpora celestia vniantur eis ut motores precise ⁊ nō ut forme. vnde concludit manifestum eē ꝙ non sit modica differentia inter predictas opiniōes nec vocis tantum; sed rei. Hec mgr̄ math. ¶ In quibus plane constat ꝙ de opinionibus aristotelis ⁊ platonis circa aīatōem celestium corpoꝝ: non recte senserit. Nam plato vt grego9. nisen9 refert quod ⁊ tāgit aristotel's. ij. de aīa: posuit hominem nō eē aliquid cōpositū ex aīa ⁊ corpore. sed ꝙ ē aīa vtens corpore ut intelligatur esse

in corpore sicut nauta in naue. vnde nō solū corpora celestia: sed etiā corpora hūana dixit non aliter aīata nisi in q̄tum anima vnit᷑ corpori sicut motor mobili. ⁊ inde est ꝙ posuit animā intellectiuam vniri corpori per spūalem contactū. ymo posuit vt pħs dicit secūdo ce. ⁊ mū. ꝙ moueret celum per quandam coactōem ⁊ violētiā. quod est cōtra rōem forme substātialis alicuius corporis. De aristotele vero manifestū ē ex. viij. phisicoꝝ ⁊ .ij. de celo ꝙ nō posuit in corporibꝰ celestibus de uirtutibꝰ aīe: nisi itellectiuā. vnio aūt intellectiue ptis put a sensitiua ⁊ vegetatiua sepatur: ē sicut dirigētis mouētis ⁊ gubernātis. vn̄ euidēter pꝫ ꝙ aristotel. ⁊ plonici nō docuerit aīas celestiū corpoꝝ eē eoꝝ formas substātiales nec cū eis aliq̄d vnū p se ⁊ substātialiter cōstituere. sꝫ eis vniri sicut motor mobili p̄cise. Ex quo seq̄t᷑ catholicoꝝ positōez ⁊ illorū phoꝝ: sola uoce differre. nō in re put scūs tho. dicit. ¶ Ad autē arguēa obicit ex dicta augꝰ. ꝙ plonici posuerūt mūdū eē aial: nō obstat. qꝛ plonici sic dicentes: i uocis appellatōe errauerūt appellātes animal: aggregatū ex aīa pro motore ⁊ corpore pro mobili. Quod ualde improꝑe ymo ⁊ false dictū ē. Nō eni qualitercūqͫ cōiūgāt᷑ aīa ⁊ corpus: cōstituūt aīal. sed si cōiūgāt᷑ ut forma ⁊ materia qđ illi negabāt. vnde in uoce ⁊ nō in re deficiebāt. ⁊ ē silis modꝰ loquēdi cū mgr̄ sniarū dixit. xxij. di. tertij libri. xp̄m in triduo mortis fuisse hoiez. Nō enim errauit in sensu credēs aīam xp̄i in triduo mortis eius nō fuisse a carne uere ⁊ realr̄ separatā. qꝛ hoc eēt erroneū. sed errauit in uocis

appellatōe putans aīam ⁊ corpus etiam nō con iuncta: sufficere ad hoc q̄ suppositum diuinum cui vtrūq̄ vnitū māsit: denominaretur hō.

Circa Euāgeliū Mathei ca. iiij.

In ca. iiij mat. sup illud. maritima in finibus zabulon. postillator reprobat expositionem que intelligit illā esaye ꝓphiā: de duabus captiuitatibus hebreorum. quā posuit scūs tho. supra esa. ix. ⁊ obicit hic postillator hijsdem rōibus quibus ibi. sed de responsione p scō tho. vide ibi esa. ix. Rōaūt q̄ hic ꝑ postillatorem addit̄ q̄ q̄r illud. puulus natus ē nobis exponit̄ ab oībus de xpo. q̄ ideo totū precedens capl̄i debeat de solo xpo exponi: nō cogit. qm̄ s̄m regulas traditas ab ysidoro de modo exponendi sacram scripturam. q̄s etiā postillator premisit in secundo ꝓlogo sup gen̄: aliqñ scriptura simul cōtexit sermones qui ad diuersa referunt̄. Vñ ⁊ in eodē ca. esa. cū exponat̄ illud puulus natus est nobis de xpo ad lr̄am: statim sequentē. ꝟ. verbū misit dn̄s ⁊c. ipsemet postillator exponit de liberatione populi inde a regibus israel ⁊ sirie ipsum persequentibus.

Circa capitulum. xj.

In capitulo. xj. burgeñ. in sua additione inducit ad propositum suum q̄ xp̄s in scientia acquisita ac experimentali ꝓfecerit

fm processum etatis. Quod dictum est fm doc
trinam sancti tho. iij. par. q. xij. ar. ij. q͂q͂ bur
gen. illud non allegat. ¶ Sed magister math. ne
aliquid de doctrina sci tho. suis calumpniis rel
linquat intactum: Inquit. dictum illud ea rone
esse dubium: quia si xp̃s aliquid didicisset p ex
perientiam quod prius vel qualiter prius nō no
uit: sequit q͂ non fuit ab instanti cōceptōis sue
omnisciens. quod est contra sctōs doctores et
magistrum sniarū li. iij. Hec magister mathias.
¶ In qua argumentatione si accipit omnisciens
fm propriam significatōem ꝛ cōem vsum loquē
di scōrum doctorum. prout. s. dicitur omniscīēs
id est omnis sciēs: certe non esset magnū quod
mediocriter doct⁹ in dialeticis plene atq͂ in pm
ptu rōem suam euacuaret. diceret n. q͂ in argu
mento committitur fallacia figure dictiōis. nam
mutatur quid in qualiter. cum dicatur xp̃s ē om
nisciens ab instanti conceptōis: ergo per pces
sum etatis non alio modo nouit aliquid q͂ pri
us. Unde concedimus q͂ nihil xp̃s nouerit per
scientiam experimētalem quod ante per scienti
am inditā ac btām non sciuerit. Sed cū hoc stat
q͂ per scientiā acquisitam uel experimētalem sci
uerit alio mō. s. per actōem intellectus agētis ab
strahentis species intelligibiles a fantasmatib⁹.
¶ Si forte accipit arguens omnisciens: abusiue
ꝛ extra mentem loquētium. i. omnis ꝛ omnimo
do sciens: sic nō cōcedit q͂ xp̃s ab instanti con
ceptionis fuit omnisciēs. nec illud sci doctores
vnq͂ dixerunt.

Circa capitulum. xix.

N ca. xx. cum burgeñ. de indiuisibilitate
matrimonij tractaret contra modũ dicen
di postillatoris: induxit ad ꝓpositũ suuz
quoddã sci tho dictũ ex pma secũde. q. cij. ar. v
ad tertiũ. scz q̄ mrimonium fuerit in ueteri lege
put est in officiũ nature. nõ aũt put ẽ sacramen
tũ cõiunctõis xpi ⁊ eccle. q̃ nõdũ erat fcã. ℂ Sz
mgr math. sua mirabili sapiẽtia obicit in õriũ.
Primo qr vt btũs gregori⁹ ait. eccla incepit ab
abel iusto. ergo icõueniẽs ẽ dicere q̄ in ueteri le
ge non fuisset deo coniũcta. ℂ Secũdo qr vet⁹
testamẽtũ freqũeter oñdit synagogã deo despõ
satam. que desponsatio est in vna spõsa vsqȝ ad
nouissimum iustuz. cui ecclesie totali: xps ut spõ
sus ẽm deitatem ab initio coniunctus ẽ. Nã xps
⁊ si ex tpe est fcũs homo: eternaliter tamen fuit
xps. qr a patre vnctus put vnctio significat cõ
municatõem per generatõem. ℂ Item ẽm magi
strum ⁊ doctores li. iiij. mrimoniũ fuit sacramẽ
tum ante pctm̃. igit̃ alicuius sacre rei signum et
non nisi cõiunctionis dei ad aiam iustã q̃ ẽ eccla
uel in eccla. Hec mgr̃ math. ℂ In quibus admi
ratione dignũ hẽt quo spũ de sacris lr̃is ac sacr̃
mẽtis diuinis: argumẽtis dĩtaxat sophisticis su
sciter disputatõem. Cũ eni scũs tho. dicit q̄ i ve
teri lege nondũ facta fuerat cõiunctio xpi ad ec
clesiam: loquitur ut commũnter doctores loquũ
tur de xpo ⁊ eccla. De xpo: ẽm q̄ nominat subsi
stẽs in duab⁹ naturis. diuina. s. ⁊ humana. Qd̃
⁊ propia nominis significatio importat. Itẽ lo
quitur de coniunctione xpi et eccle que facta est
mediante incarnatione per quam factũ ẽ vnum

corpus ecclesie sm cōformitatem nature c⁹ xps
est caput prout ap⁹. ait pma Corin. xij. ꝛ ephe.
pmo ꝛ. v. Unde mgr̄ li. iiij. xxvj. di. exponēs illō
apostoli ephe. v. ego autē dico in xpo ꝛ ecclia:
ait. ecclesia xpo copulatur volūtate ꝛ natura q̄
idem vult cum eo ꝛ ipse formam assumpsit de na
tura hois. Item loquit̄ scūs tho. de cōiunctione
spūali que fit per nouitatem gr̄e in sacramentis
ex opere operato collate: per quē modū aplus
dicit prima corin. xij. etenim in vno spiritu oēs
nos in vnum corpus baptizati sumus. De q̄ etiā
coniunctione dn̄s dicebat Mat. vl. ecce ego uo
biscum sum omnibus diebus usq; ad cōsumma
tōem seculi. qui modus coniunctionis. s. p gra/
tiam datam in sacramentis ex opere opato; non
fuerat ante xpi incarnatōem. ¶ Item loquit̄ de
ecclesia prout dicit multitudinem fidelium no/
ua lege gratie ꝛ nouis gratie sacramentis aduna
tam. de qua ap⁹. dicit ephe. v. q xps dilexit ec/
clesiam ꝛ seipsum tradidit pro ea ut illam sctifi
caret mundans eam lauacro aque in vbo vite.
De qua etiam dn̄s inquit petro. tu es petrus et
super hāc petrā edificabo ecclam meā. Mat. xvj
Eccla enī in hac significatōe: nō fuit an̄ xpi icar
natōem sed formata fuit profluētibus vndis aq̄
ꝛ sanguinis ex latere xpi dormientis prout habe
tur expresse de summa trini. ꝛ fi. catho. in clemē.
¶ Secūdū has acceptōes xpi eccle ꝛ coniūctōis
q̄ sunt proprie ꝛ in cōi vsu loquendi doctorum:
patet euidenter equocatio cōmissa in primis du
obus magistri mathie sophismatibus in quib⁹
accipitur xps pro supposito filij dei. nō ut sub/

sistit i natura humana: ⁊ ecclesia generaliter pro quacunq; fidelium congregatione: ⁊ coniunctō pro vnione aie ad deum per grām cōiter dictā.
¶ Quod autem dixit xp̄m eternaliter fuisse: sub hoc intellectu quia filius est a p̄re vnctus pro // ut vnctio significat cōicatōem per generatōem: noua quedā adinuētio est ⁊ modus loquēdi periculosus. nam ut scūs tho. notabiliter dicit contra gentiles li. iiij. ca. xxxiij. nusq; ante incarnationem vm: scriptura noiat deum aut dei uerbū: xp̄m. qm̄ xp̄s vnctus interpretat̄. xp̄s autē ihe // sus: vnctus dicit̄ spū scō prout btūs petrus exponit act̄. x. Unde cum filius dei ab eterno non sit vnctus spū scō quia sic spūs sanctus esset maior filio vt sanctificans sanctificato. vel filius p̄cederet a spiritu scō. vocādo improprie ⁊ abusiue vnctionem emanatōem quod est erroneum: Sequitur q̄ filius dei non fuerit proprie loquēdo xp̄s ab eterno nisi s̄m dei predestinatōnem.
¶ Ad tertium quod est ex auctoritate magistri ⁊ doctorū li. iiij. dicit̄ q̄ ante peccatum vtiq; uerū est: matrimoniū fuisse sacramētū ut cōiter dicitur. i. sacre rei signū. Non solum coniunctiōis dei ad aiam vt arguēs minus subtiliter obiecit: sed etiam coniunctionis xp̄i ad ecclām tempore plenitudinis gr̄e realiter fiende. s̄m quem mo // dum non negat scūs tho. m̄rimoniū ante peccatū fuisse sacramentū: sed expresse illud docet se // cūda scd̄e. q. ij. ar. vij. quod sacramētū dicit p̄rimū hoiem nō ignorasse. idē sentit. iij. par. q. p̄a. ar. iij. Et multū expsse. q. lxj. ar. ij. ad tertium. Et tn̄ nō ideo sequit̄ q̄ m̄rimoniū vt ē sacramentū

noue legis: fuerit añ pctm̄. Certū ē. n. mr̄imoniū eē sacramētū noue legis vnū de septem sacramē tis ecclesie. Cū hoc teneat eccl'a ꝛ ōriū dicere sit hereticū ꝑ capi. ad abolēdā de hereticis. ꝛ per cōsequēs ꝙ īstitutōem habuit a xp̄o sicut ꝛ cete ra eccl'e sacra. In q̄ acceptōe nō fuit realiter et in actu añ xp̄i incarnatōem al' nō fuisset institutum a xp̄o. Et in hac significatōne loq̄t' scūs tho. de sacramēto ubi in loco ꝑallegato ꝑma scōe dicit matrimoniū in veteri lege nō fuisse sacr̄m. Uñ et iiij. p. q. lxj. ar. ij. ad tertiū vtrūqꝫ cōcedit. et ꝙ añ pctm̄ nō fuit sacr̄m. ꝛ ꝙ fuit signū cōiūctiōis xp̄i ad ecclam. In q̄t. n. sic. ¶ Ad tertiū dicēdum ꝙ mr̄imoniū fuit institutū in statu innocētie nō ẜm ꝙ ē sacr̄m: sed ẜm ꝙ ē ī officiū nature. ex cō sequēti tñ aliq̄d significabat futurū circa xp̄m ꝛ ecclam sicut ꝛ oīa alia in figura xp̄i ꝑcesserunt. Hec scūs tho. Male ergo inepte ꝛ sophistice ma gister math. impugnat dictū scī tho. In quo ꝛ ag te ingr̄o scoto aduersat' cui' doctrinā ipe colit q̄ xxvj. di. iiij. li. tenet ꝙ mr̄imoniū añ pctm̄ nō fu it sacr̄m ꝑ ꝑe loquēdo. Itē ꝛ postillatorē c' se fa tet' defensorē: nō minus q̄ scm̄ tho. reprehende re comprobat'. Nā sup illud ephe. v. Ego autē dico in xp̄o ꝛ eccl'a. sic ait postillator. licet enim filius dei patrē nō reliquerit q2 sp est in sinu pa tris vt dicit' Jo. ꝑmo: tñ ẜm quādā apparētiam dicit' prēm reliquisse in q̄tū apparuit in mūdo visibilis in forma huāā cōiūgēdū sibi ecclesiā per misteriū incarnatōis ꝛ passiōis sue sicut spō sam. Hec postillator. vbi cōiūctōem xp̄i ꝛ eccl'e dixit fuisse per incarnatōem filij dei.

Circa capitulũ.xxj.

N ca.xxj.occasione illius verbi. Hic ẽ heres. postillator mouet qõnem vtrũ iudei cognouerint ihm nazarenum eẽ xpm sibi promissum.In cuius absolutione recitat opinionem que sancti tho.ẽ.iij.par.q.xlvij.articlo.v. scz q in pplo iudeoꝝ ij qui dicebantur minores vt layci ꝛ vulgares ea duntaxat scientes que sunt de necessitate salutis: subtilia tñ scripturarũ ꝛ prophetarum dicta ignorantes: non cognouerunt ihesum esse xpm prophetam in lege promissum. ea ratione quia scripturas ignorabant que de tẽporũ determinatione ꝛ de signis aduẽtus sui loquuntur. Sed maiores qui principes eorum dicebantur: cognouerunt eum esse prophetã a deo promissum ꝛ missum. quia cum scirent scripturas que de signis ꝛ tempore sui aduentus loquũtur: videbant omnia in eo impleri que scripta erant.ipsum tamen esse deũ nõ cognouerũt. Un̄ ap⁹.dixit pma cor.ij. Si eñi cognouissent nũq̃ dñm glẽ crucifixissent.q̃si diceret.nũq̃ ei⁹ diuinitatem cognouerunt. ❡ Hoc tñ secũdũ postillator declarat ꝛ tenet q maiores ac principes iudeoꝝ cognouerunt xpm esse deum.ꝛ pbat illud ꝯ positoem sci tho.tũ qꝛ iohãnis.xv.xps ait.nũc aũt viderũt ꝛ oderunt me ꝛ patrem meũ.quod autẽ videt: manifeste cognoscatur.tũ qꝛ super illõ q dicit in hoc ca.Agricole videntes filiũ dixerũt intra se.Hic est heres: Dicit Hieronim⁹.manifeste probat dñs his verbis iudeorum principes

non per ignorantiam sed per inuidiam dei filiũ
crucifixisse. tum etiã per rõem. quia sicut scriptu
re determinate loquunt᷑ de tpe aduẽt⁹ xpi dan.
ix. ⁊ de signis sui aduentus. gen. xlix. ⁊ de modo
eius ueniẽdi in paupertate ⁊ humilitate. zacha.
ix: ita expresse uel expressius loquuntur scriptu
re prophetarum de eius diuinitate. ihere. xxiij.
ecce dies ueniunt ⁊c. In qua auctoritate ubi po
nitur dñs: habetur in hebreo nomen tethagra/
maton. quod nullo mõ põt dici de alio nisi de
deo uero. Unde cũ ista auctoritas etiam fm do
ctores hebraicos exposita sit de xpo. sequit᷑ ipm
esse uerum deum. ¶ Item esaye. ix. Paruulus da
tus est nobis ⁊c. Sequit᷑. ⁊ uocabitur nomẽ ei⁹
admirabilis consiliarius. deus fortis. que aucto
ritas etiam fm hebreos intelligitur de xpo in q̃
fit expressa mentio de eius diuinitate. Ex quib⁹
concludit postillator q᷑ maiores de populo iu/
deorum sicut habuerunt noticiam de tempore ⁊
signis aduentus xpi: ita noticiam per scripturas
habuerunt de eius diuinitate. ⁊ sic dicit q᷑ in pri
cipio predicationis xpi: iudeorum maiores ue/
ram de ipso habuerunt extimationem ⁊ in habi
tu ⁊ in actu q᷑. s. esset deus. sed cum incepit cõtra
eos predicare: passionibus ire inuidie ⁊ ranco/
ris excitati sunt contra eum. quibus passionib⁹
impediti ab actuali consideratione eius ueritaı/
tis quam prius habuerãt de xpo: machinati sũt
in eius mortẽ ad modum incontinentis qui pas
sione concupiscibili absortus: elegit fornicari.
quod alias nouit esse malum ⁊ fugiendum. Hec
postillator in summa. ¶ Que tamen reuera mo

dicam scō tho. afferūt difficultatem. Nā ad pri-
mas duas auctoritates ipe scūs tho. rñdet expſ
se.iij.par.loco preallegato. Ad pmā φ in ea au-
ctoritate.s.viderunt: nō refertur ad diuinitatē
neq ad psonā xpi: sed ad miracula que āte eos
fecerat.ex quib' φ eū nō cognoscerent filiū dei:
ex odio et inuidia pcessit. Unde ante illa uerba
pmittit si opera non fecissem que nemo alius fe-
cit: peccatū non haberent. Sequit immediate.
nunc autem uiderunt.s.opera. vnde non dicitur
viderunt me. et ita auctoritas illa non facit p p-
te postillatoris. Ad secūdā rñdet φ principes iu-
deorum in persona colonū dixerunt xpm eē he-
redem: quia cognouerunt ipm eē xpm pmissum
in lege. et eē filium dei. non per naturā: sed p ex-
cellentiam grē singularis. nō enim poterant mē-
te concipere φ crucifigerent eum si ipm eē filiū
dei per naturam cognouerant. Nam vt bene di-
cit burgeñ. nullus in tantam deuenit insaniā: φ
credat diuinam maiestatem in propria persona
supare. ¶ Ad rōem postillatoris rñdet burgeñ.
et bene. φ qūis scripture sacre prophetarum que
mentionem expressam faciunt de diuinitate xpi
sint fm verum intellectum satis euidentes fideli-
bus ad eiusmodi misterium ostendendum: ex il-
lis tamen non sumitur efficax argumētū ad hoc
φ principes iudeorum tale misterium de diuini-
tate xpi cognouissent. quia hoc misterium in tm̄
capacitatem hūanā excedit: φ raro uel nūq sine
auxilio dei speciali intelligi pōt. Unī pmissas au-
ctoritates veteris testamenti maiores iudeorū va-
rie poterant exponere non ualentes tantam excel

lentiam capere. nisi quibus diuina fiebat de eo
reuelatio. Poterant enim putare q essent intelli
gende non sm propriam significatoem: sed simi
litudinarie. sicut eim deus in sacra scriptura leo
appellatur vel agnus aut lapis. Nec est simile
quod postillator iducit de alijs xpi coditoib9.
vt de tempore et signis aduentus eius. de uirtuti
bus et eius excellentia respectu alioz pphetarum et
filium. Nam cognitio harum coditionu: no excedit
coem humane intelligetie capacitate vt de se p3.
¶ Sed mgr math. hac solutoem putat ee minus
sufficientem dicens. q vbi sacra scriptura plane
dicit aliquid ad fide et mores ptinens: ibi fides
debet adhiberi pront dicit btus augustinus. 3
de ci. dei. Unde cu sacra scriptura clare dicat p
ut etiam a doctoribus hebreoz expont xpm fo
re deum: ei fides accomoda da e. et per cosequens
non erat necessaria specialis reuelatio apud do
ctos et principes indeoruz ad illud sciendu. sed
sufficere potuit fides acquisita no impedita per
praua volutate. ¶ Et preterea dicit ipse dissimi
litudo inter noticiam de xpi diuinitate et notici
am de tpe et signis et alijs coditoibus aduet9 xpi
qua burgen. assignat: no ualet. q2 tep9 aduent9
xpi in scripturis ita fuit occultatu in coputatioe
ebdomadaru a daniele descriptaru: q no soluz
apud hebreos: sed etia apud catholicos docto
res in expone multa est diuersitas. Silr et alij pas
sus sonates tepus aduet9 xpi ab hebreis moder
nis et antiquis corrupte exponunt. ergo no pot
sumi ex scripturis argumentu efficax de aduentu
xpi sicut nec de eius deitate. Hec mgr mathias.

Non nulla alia deducit contra burgen͠. que ce te digna essent reprehensione: nisi propositũ nr̃m fuisset vt a principio pmisimus: ea pcise q̃ scũs tho. docuit defendere ac probare ¶ Dicam⁹ er go ad primam impugnatoem magistri mathie. primo falsum eẽ q̃ sacra scriptura veteris testa mẽti clare dicat xp̃m fore verũ deũ ita q̃ certitu dinem faciat euidentie. nec sit necessaria fides in fusa sed sufficiat fides acquisita prout ipe dicit. Nam misteriũ incarnatõis xp̃i expressius ponit̃ in nouo testamento q̃ in ueteri vt de se patet et ab oibus conceditur. ⁊ tamen multi heretici totũ nouum testamentum recipientes: illud pro suis erroribus exponunt. ⁊ aliqui negant diuinitatẽ in xp̃o vt arrius. Aliqui uerum humanitatem si cut manicheus. Alij dicũt xp̃m nõ habuisse ani mam intellectiuam vt appollinaris. Ex quibus erroribus sequitur xp̃m non eẽ uerum deũ ⁊ ho minem. ergo si predicti heretici exponebãt p se nouum testamentũ: multomagis iudei poterunt pro se exponere scripturas ueteris testamẽti i q̃ bus minus expresse misteriũ incarnationis hẽt̃. Sed ⁊ postillator cuius magister mathias se de fensorem predicat: expresse dicit hoc loco in fine q̃õnis sue q̃ noticia quam iudei habuerunt per scripturas prophetarum: non erat certa certitu dine euidẽtie. Tum q̃ talis certitudo per demõ strationem habet̃. tum etiã quia prophetie pñt multipliciter exponi. Et in disputatiõe sua quã fecit vtrum ex scripturis receptis a iudeis possit efficaciter probari saluatorem nostrum fuisse de um ⁊ hoiem: manifeste tenet q̃ id probari non

pōt efficaci ꝓbatione. ita ꝙ nullo mō possit eui
tari sine euidenti negatōe vel ɔ̄dictōe sacre scri
pture. Non ergo postillator nellet sic per magi
strū math. defendi. ꝛ cū dicat ꝙ a doctorib⁹ he
breoꝝ exponit̄ per auctoritates scripture xp̄m
eē uerū deū ꝛ hoiem: dico ꝙ eā expōem quidaz
speciali dei auxilio hūerūt magis ꝙ̄ ex ipa aucto
ritatis euidētia vn̄ ꝛ legentiū hmōi auctoritates:
aliq uerū hūerunt intellectū: alij falsum. in quo
nō modica inuenit̄ varietas. Ex quo seq̄t̄ fal
sum eē qd̄ secūdo dicit. s. ꝙ apud doctos ꝛ prin
cipes iudeoꝝ nō erat necessaria specialis reuela
tio ad sciēdū xp̄m esse deum ꝛ ē ɔ̄ id ꝙ ap⁹. di
cit pma corīn. ij. oculus nō uidit nec auris audi
uit nec in cor hoīs ascēdit q̄ preparauit de⁹ his
qui diligunt illum. nobis aūt reuelauit deus per
spūm suū. vnum enim eoꝝ q̄ ꝑparata sunt diligē
tibus deū: est cognitio misterij incarnatōnis ꝑm
illud Jo. xvij. Hec ē vita eterna vt cognoscāt te
deū uerū ꝛ quē misisti ihesum xp̄m. Itē ɔ̄ illud
Sap. ix. sensum autem tuū quis sciet nisi tu dede
ris sapientiā ꝛ miseris spūm tuū de altissimus? ꝛ
iob. xxxij. inspiratio oīpotētis dat intelligētiaz.
¶ Quod aūt vlterius dicit magister mathi. ita
fuisse occultatum doctis iudeoꝝ ex scripturis le
gis et ꝓphetarū tēpus aduētus xp̄i queadmo
dū ꝛ eius diuinitas: manifeste falsum ē. tū qꝛ de
tpe ꝛ mō aduētus xp̄i: sunt auctoritates in vete
ri testaměto multū expresse i se ꝛ ex circūstātijs.
sicut pꝫ plane geñ. xlix. agei. ij. dañ. ix. ꝛ alijs lo
cis. De diuinitate aūt xp̄i nō tā explicite habet̄
in scriptura ueteris testamēti. tum etiā qꝛ ꝛ si de

xp̄i deitate tā expsse ⁊ explicite loquerēt̄ aucto-
ritates prophārū sicut de eius aduētu: tñ qz mi-
steriū diuinitatis xp̄i excedit nō solū hūane sz et
angelice intelligentie capacitatē: ⁊ est miraculū
miraculorum: magis occultum esset hominibus
⁊ incomprehēsibile etiaz doctis in scripturis: q̄
tempus aduentus eius quod si explicite descri-
batur: non excedit facultatē hominis naturalez.
¶ Item falsum est q̄ de tp̄e aduētus xp̄i: nō ha-
bent̄ expōes hebreoꝝ vt ipse mgr̄ dicit. sed et in
hoc a suo postillatore recedit qui in disputatōe
sua supra allegata circa tēpus aduētus xp̄i: reci-
tat expōnes hebreoꝝ cōcludēs ex eis tēpus illud
iā preteritū. ¶ Et preterea mgr̄ math. non soluit
sufficienter rōem burgeñ. ꝯ opinionē postillato-
ris sumptā ex illa auctoritate h⁹ capli. Hic ē he-
res venite occidamus eū. Nā vt burgeñ. hic tāti-
git ⁊ magis expresse prima Cor. ij. non valet di-
cere sicut hic soluit mgr̄ math. q̄ ante crucifixio-
nem habuerunt docti iudeorū nondum inuidia
⁊ odio excecati: veram extimatiōem de xp̄i deita-
te in vniuersali sm̄ quam dixerūt. hic ē heres. et
tñ tp̄e crucifixiōis hūerūt falsam extimatiōem in
particulari de eius deitate odio ⁊ inuidia depra-
uati. Non enim hec solutio satisfacit: qm̄ pabo-
la euāgelica: manifeste loq̄t̄ de tp̄e crucifixiōis
cū dicat. Hic ē heres. venite occidam⁹ eū. ¶ Itē
nō satis appet q̄d uelit significare mgr̄ mathias
cum dicit. Iudeos ante crucifixionem habuis-
se ueram extimatōez in vniuersali de xp̄i deitate.
sed q̄ extimatio pticularis. s. tp̄e crucifixiōis: fu-
erit impedita odio ⁊ inuidia. Nam si docet exti-

matōem in vniuersali de xp̄i deitate. hāc.s.q̄ cri-
stus eēt uel futurus eēt deus q̄cūq; hō in parti-
culari diceretur xp̄s: ɔcedimus. sed illud doctri-
ne sci tho. nō aduersat̄. Negat.n.scūs tho.q̄ iu-
dei cognouissent illum hoīem xp̄m quez oculis
videbant in actu existentie inter eos conuersan-
tem: esse deum cum essent odio ⁊ inuidia exceca-
ti. sed non negat quin per scripturas propheta-
rum: docti eorum habuissent noticiā deo inspi-
rante: q̄ xp̄s quicunq; ille foret futurus esset de-
us. Si autem appellet existimatōem in vniuersa-
li eam quaz iudei habuissent ante crucifixionem
q̄ scz ille singularis homo xp̄s quem actualiter
⁊ presentialiter videbant inter se conuersantem
esset deus ⁊ extimatōem in particulari appellet
ipsammet extimationem pro tempore crucifixio-
nis quam dicit iudeos non habuisse: inepte ⁊ ɔ
omnia artis dialetice documenta loquitur. Non
enim propositiones de eodem subiecto numero
⁊ predicato: variantur sm rōem vniuersalitatis
⁊ singularitatis: propterea q̄ diuersis tempori-
bus ab intellectu aut formant̄ aut concipiunt̄:
sed accipiūtur vniuersalitas ⁊ singularitas in p-
positionibus: sm q̄ res subiecta abstrahitur vl̄
non abstrahitur ab indiuidualibus conditioni-
bus. que diuersitas non fuit in existimatōne aut
apprehensione iudeorum de diuinitate xp̄i pro
tempore crucifixionis xp̄i ⁊ ante crucifixionem.
cum in vtroq; tempore: de eodem homine singu-
lari prout pticulariter et indiuidualiter vide-
bant eum actu existere et inter eos conuersari:
habuerint existimationez suam. ¶ Ex q̄b⁹ oīb⁹

satis apparet q rões postillatoris ꝯ scm̄ tho: sūe
inualide ⁊ q valde inepte ⁊ minus sufficienter p
dicta magistri mathie probent. ⁊ per cōseques
q positio sancti tho. rationabilior ac uerior sit.
q forte diligentius considerans postillator pri
ma Corin. ij. super illud. Si enim cognouissent
⁊c. ad modum dicendi sancti tho. redire videt.
Inquit. n. ⁊ breuiter pōt repeti conclusio. s. q pe
riti iudeorum qui principes hic dicunt: cogno
uerunt ihesum nazarenum esse messiam in lege et
prophetis promissum. quia uidebant prophe
tias de ipso impletas quantū ad tempus ⁊ locū
⁊ alias circunstantias. Sed quia cepit predica
re contra vitia eoꝝ publice: cognitio illa p odiū
⁊ inuidiam contra xp̄m insurgentem fuit in eis
obscurata ⁊ ceperunt prophetias aliter interpre
tari. Hec postillator. In qua conclusione nullaz
fecit mentionem de diuinitate xp̄i. ymo videt q
ea intentione hanc conclusionem uoluit repete
re: vt ibi corrigeret quod i hoc capitulo mathei
dixerat de xp̄i diuinitate cognita a iudeis. nā ali
as: bene poterat transire in eo loco sine replica
tione illius conclusionis. presertim quia ante cō
clusionem subiunxerat. de hoc plenius dixi sup
xxi. ca. Mat. quod certe poterat ip̄m excusare a
tali reiteratione: nisi voluisset ibi corrigere: que
hic apud Matheum scripserat.

Circa euangelium Marci.
Capitulo quinto.

N ca. v. postillator mouet q̄ōnem si xp̄s fecerit miracula sola uirtute diuina. In cuius prosecutione recitat modum dicendi qui communior est. q. s. virtus sancti viri operantis miracula: nō est aliqua uirtus permanēs per modum habitus. sed per modum passionis trāseuntis sicut & prophetia. Et inducit ad hoc rationem que sancti tho. est in q̄ōnibus de pō. xxi q. vj. de miraculis ar. iiij. quam etiā tangit secūda scđe. q. clxxviij. ar. pmo ad primū. quia si virtus faciendi miracula in viris sanctis eēt per modum habitus pmanens: quotienscūq3 uellēt miracula facerent. ¶ Hāc rōem postillator dicit inualidam inquiēs. Sed quicq̄d sit de cōclusione: ratio tñ non valet. q2 sicut dictum est talis uirtus operandi miracula non est pncipalis: sed tantum instrumentalis. Instrumentū autem operari nō pōt q̄uis sit perfectū per formam suā: nisi moueatur actualiter per manū artificis. sicut patet q3 securis non potest secare nisi per manū artificis moueatur. & ideo dato q3 talis virtus sit mansiua: non potest tamen operari ad miracula absq3 motōe diuine uirtutis pncipaliter agētis. Hec postillator. ¶ In quibus plane dupliciter deficit quare & rō sci tho. in suo manet vigore. Deficit primo quia vlr loquens dicit instrumentū q̄tūcūq3 p formā sit perfectū: non posse operari nisi tunc precise quādo a pncipali agēte actualiter mouetur. Hoc enim falsum est. Naz seruus ut pħs dicit in primo politi. instrumentū est dñi sui & tñ agit vt instrumentum cum exeq̄t preceptum eius cessante actuali motione dñi q̄ ē

impositio precepti. Item semen fm phos instrumentum ē anime generantis. sed quia uirtutē habet non transeuntem sed manentem a generante derelictā: agit disponendo ad animā geniti etiā postq̄ꝫ actu cessat motio actualis generantis q̄ in seminis decisione consistit. Item herbe potiones emplastra ⁊ alie res medicinales istrumenta sunt secundum aliquem modum medicorum. sed propter uirtutes agendi quas habent pmanentes: operantur ad sanitatis restitutōem cessāte actuali medicorum motione que in talium rerum applicatione consistit. ⁊ idem in multis huiusmodi instrumentis inuenitur. falsa ergo est illa propositio postillatoris absolute ⁊ uniuersaliter intellecta sicut ipse loq̄tur. ¶ Deficit secundo in illatione quam intendit. non. n. recte infertur absolute ⁊ uniuersaliter. Instrumentum nō agit nisi actualiter moueatur a pncipali agente: ergo q̄ntūcunqꝫ perfectū sit per formā: non hēt in potestate sua agere cum uoluerit. Apparet manifeste falsum. nam ministri sacramētorum istrumenta dei sunt in dispensandis sacramētis. ⁊ deus principaliter ⁊ actualiter agit circa sacramentorum collatōem. Sed quia sacerdos caractarē habet que est uirtus perfecta permanēs ⁊ immobiliter se hñs per modum habitus q̄uis habitꝰ non sit sed pō: potest quotiens uoluerit conficere debita materia p̄supposita. unde ⁊ intentio agendi requiritur in ministro sacramentorū de necessitate. qḋ nō eēt: si in eius ptāte non eēt circa sacramenta agere. Item nec error qui in sacramentis accideret ministris imputaret; si sacmen

torum dispensatio in eorum potestate non est. Item humanitas xpi instrumentum fuit diuinitatis sed nephas est dicere q per actiones suas et passiones: non meruerit homo xps nobis salutem. meritum autem est secundum actiones uel passiones que sunt in ptāte eius qui meret. vnde quia naturalia in potestate nostra non sunt: ideo secundum phm naturalibus non meremur. Item viri iusti in actionibus suis instrumenta sūt spiritus sancti. secundum illud Rō. viij. quicunque spiritu dei aguntur hij filij dei sunt. et tamen operatōes iustorum in potestate eorum sunt. alias non essent sibi meritorie. causa autem quare sunt in eorum potestate ē: quia spūs scūs mouet viros iustos dando eis uirtutem agendi permanentem per modum habitus. s. gratiam et caritatem et dona sua. Unde quia magister sniarum. xvij. di. pmi li. fuit huius opinionis q caritas non est aliquid creatum in aīa: sed q motus dilectionis est a spiritu sancto nō mediate aliquo habitu: cōiter a doctoribus nō tenet. Nā sic seqbatur q mēs hūana eēt in actu dilectōis mota tm̄ et nullo mō pricipiū talis actus et per oñs q actus dilectōis nō eēt hōi voluntarius ac per hoc nec sibi meritorius. qđ eēt erroneū.

¶ Et pterea ex diffinitōne habitus pz falsū q si instrumētū aīatū aīa rōnali per formā habitualem pfectū sit: non possit per eā agere quotiens uoluerit qm̄ habitus a commē. iij. de aīa diffinitur quo quis agit cū uoluerit. Item aug. in li. de bono coniugali diffinit. habitus est quo aliqd agitur cū tēpus affuerit. Male ergo īfert postillator absolute et vīr loquēdo q instrumētū ōstitutiqs

perfectū p formam: nō hēt in ptāte sua agere. de
buit enim ⁊ de instrumēto ⁊ de forma quā par-
ticipat ad agendū distinguere. ⁊ tunc uerissimā
ac ualidam inuenisset rōem scī tho. Uerum q
principalis agentis quod deus est: actualis mo
tio requiritur ad actionem cuiuslibet instrumen
ti. sed hoc est propter totalem ⁊ vniuersalem ra
tionem causalitatis ⁊ influentiā cōtinuam quaz
habet respectu omnium creaturarum. ⁊ nō soluz
respectu eoꝝ que proprie sunt instrumenta. Un
nō requirit motio dei actualis ad actōem oīs in
strumēti sui vīr loquēdo in qtū instrumētū ē p
prie ⁊ stricte acceptū put ab alijs agētibus di-
stiguitur: sed in qtū est agens creatū. Nullū enī
agens creatū nec celū nec angelus (que tn̄ nō cō
sueuerunt appellari stricte ⁊ proprie instrumen
ta) agere pōt sine actuali dei influētia ⁊ motione
prout pulere deducit scūs tho. in de pō. dei. q.
iij. ar. vij. Sed propterea nō tollitur libertas ar
bitrij in agendo agētibus per intellectum ⁊ per
fectis sm formam habitualem que sit principiū
agendi cum uoluerint. in quo postillator decep
tus est. ⁊ huiꝰ ratio est: quia motio diuina que
ad agendum requiritur: nunq̄ deest. ⁊ ita si po-
natur agens intellectuale perfectum per formam
habitualem que sit principium agendi: in ptāte
sua habebit agere. Certū est enim q sine actuali
dei motione nullam homo potest habere opera
tioné. cum deus operetur in omni operāte. Un
ps. xxvj. dr̄. omnia opa nr̄a opatus es in nobis
dn̄e. Sed hoc nō obstante: dictum ē Eccl. xv. de
us ab initio constituit hoiem ⁊ reliquit illum in

manu consilij sui. ⁊ infra. Ante hominem vita et mors bonum ⁊ malum quod placuerit ei dabit illi. Instantia autem postillatoris tenet de instrumento inanimato precise. ⁊ quod nō hēt virtutē agendi immanentem.

Circa Euāg. liū Luce Ca. ij.

Irca euangelium Luce in ca. ij. postillator recitat duas opiniones de sciā hūana xp̄i. vna ē q̄ in xp̄o fuerit habitualis sciā acquisita experimētalis q̄ accipitur per operationem sensuum ⁊ illustrationum itellect⁹ agētis. In qua scientia xp̄s profecit per pcessum etatis. Et hec positio ē sancti tho. iij. par. q. ix. arti. iiij. ⁊ q. xij. ar. ij. Alia opinio est q̄ xp̄s in tali scientia nō pfecit s̄m habitū ⁊ s̄m se. sed solū q̄tū ad ostensionem in effectu. q: s. scientiam suā aut sapientiam magis ac magis ostendebat s̄m processum etatis ⁊ beneplacitū suū. ac prout nostre saluti expediebat. Et pro ista opinione arguit postillator ad quam ipse uidetur declinare. q: duo habitus eiusdem rationis: non possunt eē simul in eodem intellectu. sed in xp̄o ponitur sciētia infusa. que non ē alterius rōis a scientia acquisita cum se extendat ad omnia ad que scientia experimentalis ⁊ acquisita s̄m ponentes eam: ergo ⁊c. Probat illud per exemplum. quia oculus miraculose datus: eiusdem rationis est cum oculo dato uel generato per naturā eo q̄ sunt circa idem obiectum. ¶ Soluit cōsequēter motiuum primo

opinionis dicēs q nec ꝓpterea intellectus agēs in xpo fuit ociosus. quia operatio intellect⁹ agētis non solum est necessaria in abstractione specierum intelligibilium: sed etiam in consideratōne s̄m habitum scientie prius acquisite in q̄ non abstrahit̄ de nouo spēs. Hec postillator. ¶ Ad que burgeñ. rn̄det. Primo ad rōem q habit⁹ scientie infuse non est idem specie cū habitu sciētie acquisite etiam si sint de eodem ꝛ circa idē obiectum. qm̄ habitus non solū distinguuntur s̄m obiecta: sed etiam s̄m pncipia actiua taliū habituū seu dispositionū pur sciūs tho. dicit pma secūde. q. liiij. ar. ij. Et inde ē q habit⁹ sciarū diuersificāt̄ nō solū s̄m diuersitatē obiectoꝝ: sꝫ etiam s̄m diuersa media q̄b⁹ demōstrāt̄ cōclusiōes ipsarum sciarū. sicut habit⁹ scie astrologie de rotūditate terre q̄ demōstrat̄ ꝑ media mathematica: ali⁹ ē ab habitu scie naturalis de eadē rotunditate terre q̄ ꝑ mediū naturale demōstrat̄. Vñ cū pūcipiū actiuū habit⁹ scie acq̄site sit lumē naturale intellcūs agētis. pūcipiū uero actiuū hit⁹ scie ifuse sit lumē supnaturale: seq̄t̄ q tales duo hitus sunt diuersarū rōnū. ꝛ sic pñr eē sil̄ ī eodē intellectu. ¶ Rñdet cōsequērer ad exēplū iductū q non est simile. quia res naturales distinguūt̄ specie s̄m principia intrinseca tātū precipue s̄m formam. non s̄m principia extrinseca. Nā ignis generatus ex alio igne: idē est specie cū igne generato ex reflexione radioꝝ solarium eo q forma specifica vtriusq ignis: est eadem licet causa efficiens sit diuersa. sed in habitibus: differētia specifica accipitur s̄m principium extrinsecū ut

ē principium efficiens sicut etiam diuersificatur ſm obiectū quod ē extriſecū. Sic rūdet burgen.
¶ Sʒ q: in dictis eiꝰ aliq̄ sunt dubia ⁊ extra mē
te sci thome: melius ⁊ planius dicitur sicut scūs
thomas respondet ad simile argumētū pma secū
de. q. lxiij. ar. vlti. Erat enim argumētū tertio lo
co. virtus acquisita ⁊ virtus infusa differūt ſm
illud ꝙ ē īmediate a deo factū: ⁊ a creatura. sed
idē ē specie hō quē deus formauit ⁊ quē generat
natura: ⁊ oculus quē ceco nato dedit ⁊ quē vir
tus formatiua causat: ergo videtʼ ꝙ ē eadē virtꝰ
infusa ⁊ acq̄sita. Ecce argumētū. Seq̄tʼ rūsio. Ad
tertiū dicēdū ꝙ oculū ceci nati: deus fecit ad eū
dē actum ad quē formātʼ alij oculi ſm naturā. ⁊
ideo fuit eiusdē spēi. ⁊ eadē rōe eēt si deus vellet
miraculose causare in homine virtutes quales ac
quiruntur ex actibus. sed ita nō est in proposi
to. Hec scūs tho. Declarauerat nō eē ita circa v̾
tutes infusas ⁊ acquisitas in corpore eiusdeʒ ar
ticuli. ¶ Similiter dico in casu nr̄o ꝙ sciētia aīe
xp̄i infusa a deo ⁊ acquisita: non fuerunt eiusdē
rationis cum non essent circa idem obiectū ppͥū
⁊ adequatū. neqꝫ circa eundem actū. Nam p ha
bitum scie infuse: aīa xp̄i habuit cognitiōem nō
solū oīm rerū quecūqꝫ ptinent ad scīas hūanas:
sed etiam omnium eoꝝ que per reuelatiōem diui
nā hoībus innotescūt. Itē cognouit omnia sin
gularia presentia preterita ⁊ futura. Itē ⁊ eēntias
substātiarū separatarū p modū quo nate sūt cog
nosci ab aīa separata prout scūs tho. deducit. iij.
par. q. xj. ar. pmo. p hitū uero scie acq̄site: eoꝛuʒ
tāse hūit cognitōem: q̄ lūine naturali itellcūs a

gentis ab hoie cognosci possunt. Item cognitio per primũ habitum infusum: poterat esse sine cõuersione ad fantasmata. per scientiam uero acq̃sitam: non sine huiusmodi conuersione. nec etiã eiusdem rationis fuerunt in xpo species intelligibiles infuse ꝛ acquisite neq; per media eiusdem rationis vtraq; scientia que proprie dicit noticiam conclusionis: deducebatᷣ. cum species infuse fuerit in maiori vniuersalitate ꝛ abstractiõe et minus cõtracte q̃ acq̃site ꝛ maioris virtutis. ut pote ad plura scibilia se extẽdentes. vnde consequens est q; neq; habitus scientie infuse in xpo fuerit eiusdem rationis cum habitu scientie acq̃site. queadmodũ q; spẽs inate q̃bꝰ ãgeli intelligunt sunt alterꝰ rõis a spẽbus nostri intellectꝰ cũ sint magis vles ꝛ simpliciores ac magis capaces. ꝛ similiter media per que sciẽtia in eis hẽtᷣ: ideo ꝛ scientia angelorũ alterius rõis ẽ a sciẽtijs humanis q̃uis scientia angelorum sit circa obiecta oia circa q̃ sciẽtie hũane uersantᷣ. nõ m̃ adeq̃te sed superexcedenter. nã per pauciores species cognoscat intellectus angelicus eadẽ cognoscibilia: q̃ intellectus hũanus ꝛ p media minꝰ contracta. sicut si gr̃a exẽpli dicamus q; per ipaz speciem entis ꝛ per media quibus cõcludũtᷣ ꝓprie entis passiones in q̃tum ens: cognoscat angelꝰ ꝛ habeat scientiã non solum entis in sui communitate ꝛ eoꝝ q̃ cõsequũtᷣ ens in q̃tum ens: sꝫ etiã hẽat entis mobilis sciam circa quod naturalis p̄hia versatᷣ. aut si p unã formã animalis ꝛ p media quibꝰ de animali in q̃tũ animal hẽtᷣ sciẽtia: oẽs animalium species cognoscat. q̃s intellectꝰ

hominis nō nisi per multas species ⁊ p diuersa media cognoscit. ¶ Ex q̄bus p3 q̄ nullius efficacie sit instātia mgrī math. sumpta ex auctoritate phī. iij. de aīa. secant̄ sciē queadmodum ⁊ res. Nam loquit̄ phs de rebus ſm rōem formalē earū in q̄tū sunt scibiles ſm quē modū nō fuit scientia infusa xp̄i circa eadē obiecta circa q̄ fuerat sciētia acq̄sita. nā cū scīa infusa in xp̄o fuerit per species innatas sicut in angelis: seq̄t̄ q̄ fuerit p spēs pauciores simpliciores ⁊ magis vniuersales ac etiā per media magis simplicia ⁊ minꝰ cōtracta q̄ scīa eius acq̄sita q̄ hētur p spēs acceptas a sensibilibꝰ. ac p hoc per media alterius rōnis q̄tū ad scibilitatem. nam maior ⁊ minor simplicitas vniuersalitas ⁊ cōtractio medioꝝ ⁊ principiorum demonstrationis: variant eorum rōes formalem. sicut patet in demonstratione methaphisica ⁊ naturali. ⁊ patuit supra de scientia angelorum ⁊ nostra circa easdem res. quemadmodum etiam ⁊ circa uirtutes productiuas rerū inuenitur. Nam quia ratio formalis uirtutis generatiue aut productiue leonis in sole simplicior ē ⁊ minus contracta atq̄ capacior q̄ ratio formalis uirtutis generatiue in leone generante: ideo uirtus ipsa in sole ⁊ leone non est eiusdem rationis q̄uis ad eundem effectum concurrāt. vnde sol ⁊ leo in generatione leonis: agentia sunt non vniuoca. ¶ Ex quibus infertur q̄ ratio formalis ppriꝫ ⁊ adequati obiecti scientie xp̄i infuse: fuerit vniuersalior. simplicior. ⁊ maioris capacitatis q̄ ratio formalis proprij ⁊ adequati obiecti scientie acq̄site. ⁊ per cōsequens q̄ fuerit alte

rius rationis. Probatur hoc quoniam formalis ratio obiecti scibilis in quantum est scibile: sumitur ex principijs per que scitur prout habetur ex dictis philosophi primo posteriorum in ca. certior autem scientia etc.. Ergo ubi media demonstrationis que sunt principia scientie alterius rationis sunt: et ipsa scientia et ratio formalis proprij et adequati obiecti alterius erit rationis. quod et expresse philosophus dicit in ca. allegato in. §. altera autem scientia est ab altera etc. ¶ Ex supradictis plane constat quod ratio postillatoris in proposito nostro nullius fuerit momenti. cum presupponat eiusdem rationis fuisse habitum scientie infuse et habitum scientie acquisite in christo. quod tamen falsum esse diffuse probatum est. Sed nec responsio eius ad motiuum sancti tho. efficaciam habet. tum quia ut burgen. tangit magnum inconueniens est quod aliqua naturalis actio humane nature et que principalior est intellectus agentis. s. specierum intelligibilium abstractio: defuerit anime christi. Tum etiam quia ipsa postillatoris responsio: manifeste seipsam destruit. Probatur hoc quoniam operatio intellectus agentis que est necessaria in consideratione secundum habitum scientie prius acquisite: necessario presupponit operationem eius primam. que consistit in specierum intelligibilium abstractione. Nam sine hac non fit in intellectu possibili habitus scientie acquisite prout haberi potest ex. iij. de anima. Et per consequens nec est consideratio secundum habitum huiuscemodi. Unde cum responsio illa concedat non fuisse in christo operationem intellectus agentis primam que consistit in specierum intelligibilium abstractione: necesse habet concedere quod neque in eo fuerit opera

ratio intellcũs agẽtis que est in cõsideratiõe sm habitum scientie acquisite. quod tamen negat. vnde patet q seipsam destruit ea responsio. ¶ Et preterea si in xpo fuit consideratio secundum habitum scientie acquisite prius vt in responsione concedit postillator: ergo fuit in cristo habitus scientie acquisite. quod tamen ipse pretendit negare. Quare uidetur plane q propriam uocem ignorauerit. Auctoritas autem sancti thome quam primo loco burgeñ. induxit. q scilicet habitus distinguũtur secundum diuersa principia actiua: non est ad propositum. quia illa distinctio accipitur secundum communẽ habituum rationem in quantum scilicet forme sũt producte ex similib⁹ agẽtibus. eo q omne agẽs facit simile secundum speciem. non autem accipitur illa distinctio secundum propriam habituum rationem in quantum habitus sunt. secundum quam considerationem disputatur in proposito de habitu scientie infuse in xpo ⁊ acquisite. quare argumentatio magistri mathie contra distinctionem habituum datam a burgeñ. secundum diuersa principia effectiua: non tangit sanctum thomam. ¶ Sed contra id quod sanctus thomas dicit in loco allegato per burgeñ. in responsione ad secundum scilicet q quia per aliud medium demonstrat naturalis ⁊ per aliud astrologus: ideo habitus naturalis sciẽtie ⁊ habitus astrologie diuersificantur: arguit magister mathias dicens q illud improbet phs primo posterior in ca. augentur autẽ nõ p media. nã ut ipse mgr dicit. ex illo textu hẽtur q demõstratio

non variat̃ ꝑ media. sed in post uel latus sub su
mẽdo. ℂ Nec valet iterũ dicit ipse qd adducit̃ de
medijs mathematico ꝛ naturali. nã si eadẽ cõclu
sio ꝓbat̃ per diuersa media: ex hoc nõ uariatur
sciẽtia. qꝛ manet eadẽ cõclusio q̃uis diuersimo
de ꝓbata. sicut si eadẽ cõclusio. s. deus est vnus
ꝓbaret̃ rõe ꝛ auctoritate sacre scripture: vnũ eẽt
principiũ creditũ. aliud aũt ratiocinatiuũ. eadẽ
tñ eẽt scientia illius cõclusionis. q̃uis nõ idẽ pri
cipiũ. vñ in talib⁹ bñ diuersificat̃ intellect⁹ sed
nõ sciẽtia. qꝛ itellcũs ẽ pricipioꝝ: sciẽtia uero cõ
clusionũ. ℂ Infert vltimo qꝫ opinio burgeñ. et
scĩ tho. est ꝯ augustinũ. iij. de trinita. ꝛ bti ãbro
sij de incarnatõe verbi. quoꝝ sñia ẽ qꝫ differẽtia
originis nõ diuersificat speciẽ. ꝛ ponũt exẽplum
de hoĩe creato ꝛ generato q̃ sũt eiusdem speciei.
Hec mgr̃ mat. ℂ In q̃bus ꝓ certo salua pace dix
erim nõ satis erudite locut⁹ ẽ de posterioꝝ ana
leticoꝝ documentis. Uñ ad pmã argumentatõez
dicit̃ qꝫ in textu phi quẽ allegauit falsum ac pue
rilẽ huit intellectũ. Nã phs ibi nullã de differen
tia aut diuersitate specifica uel generica demon
strationũ facit mẽtionẽ. neqꝫ cõpat diuersas de
monstratões ad inuicem: sed loquẽs de potissi
ma demõstratione in qua ꝓpa passio ꝓbat̃ de
subiecto ꝓpo ꝛ adeq̃to: dicit qꝫ talis demõstra
tio non augetur per media. est dicere qꝫ non sũt
multa media per que multe demõstratiões potis
sime fiãt quibus vna ꝛ eadẽ ꝓpa passio de ꝓpo
ꝛ adeq̃to subiecto demõstret̃. Nõ enim risibile
põt per multa media duplici aut pluri demõstra
tione potissima demõstrari de hoĩe. sed vna tm̃

τ per vnū mediū. Cui⁹ rō ē qm̄ mediū ī demon
stratōe potissimū: est propria diffinitio. vt dr̄. ij.
posterioꝝ. Sed vnius rei vna tm̄ ē diffinitio ppa
τ cōpleta. ergo τ vna dēmrā erit potissima vel de
monstratio per quā vna ppa passio de subiecto
adequato pbet: neq; etiam in post vel lat⁹ sub
sumēdo: mīgēt demōstratōes potissime de eadē
passione. sed virtute vni⁹ medij demōstrāt plu
res cōclusiones. quarū tn̄ sola prima ē ppter qd
τ potissima. alie vero sunt pticulares. ¶ Ipz ergo
q̄ male intellexerit magister math. lrām phi cuꝫ
longe valde sit sensus illius a pposito nr̄o. No
enim poterat phs dicere q̄ fm̄ diuersitatē medi
orū non diuersificarentur demōstratōes. τ p cōs
sequens habitus sciarū cū ipse expresse dicat se
cūdo posterioꝝ in ca. pmo mediū eē cām demō
strationis τ q̄ omnis questio vere scibilis: sit q̄
stio medij quo habito cessat omnis questio. et
q̄ tota virtus demonstrationis sit in medio qd
dicit ppter quid: ipse phs inquit in plurib⁹ lo
cis primi τ secūdi posterioꝝ. ¶ Itē media demō
strationū diffinitōes sunt prout dr̄ secūdo poste
rioꝝ. Sꝫ diffinitōes totā cām dicūt demōstratio
nū quibus passiones de subiectis pbāt pu ibi
dem phs ait. ¶ Inepte ergo τ cōtra pncipale ar
tis resolutorie fundamētū: negat mgr̄ math. de
mōstratiōes variari per media. vnde τ in primo
posterioꝝ pbat phs q̄ si media sint infinita: et
demōstratio procedit in īfinitū. τ si media sunt
neccīa: q̄ ꝯclusiōes necessarie erūt. ita q̄ tōrō de
mōstratōis: ex medijs ipsis accipit. ¶ Ad secun
dā eius instātiā dr̄ q̄ in exēplo dato de medijs

mathematico ⁊ nãli: eadẽ conclusio materialiter
ꝓbat̃ ꝑ diuersa media. sed nõ eadẽ cõclusio for
maliter. i. in q̃tũ scibilis: ymo ſm formalẽ rõez:
diuersa ẽ cõclusio. Nã terrã eẽ rotũdã aliã rõem
scibilitatis hẽt cũ demõstrat̃ ꝑ mediũ mathema
ticũ ⁊ aliã cũ ꝑ mediũ naturale ꝓbat̃. Nã p̃ma
rõ accipit̃ ſm pñcipia q̃titatis: secunda uero ꝑ
pñcipia motus uel entis mobilis. ergo terram eẽ
totũdã: aliud scibile ẽ formaliter loquẽdo cũ de
mõstrat̃ ꝑ mediũ naturale: ⁊ aliud cũ ꝑ mediuꝫ
mathematicũ demõstrat̃ q̄uis una sit conclusio
materialiter. ⁊ ita nõ ad vnã sed ad diuersas sciẽ
tias ꝑtinet. Nam vnitas. idẽtitas. aut diuersitas
sciarũ nõ accipit̃ ex vnitate. idẽtitate. uel diuersi
tate materiali obiectoꝝ: sed a formali q̃ ẽ rõ scibi
lis in q̃tũ scibile prout pulere deducit sc̃us tho
mas in scripto sup̃ boetiũ de trini. lectiõe. iij. q.
p̃ma ar. p̃mo. ⁊ sup̃ p̃mũ posterioꝝ in ca. certior
aũt ⁊c. Itẽ sup̃ p̃mũ phisi. in pñcipio. Cũ q̃tũ
cũq3 scibilia sint diuersa materialiter. dũ eñ cõue
niãt in vna rõe formali scibilis in q̃tũ scibile: ad
eandẽ sciam ꝑtinẽt. sicut uoces hũane multũ dif
ferunt a uocibus inanimatorũ corpoꝝ. sed quia
conueniunt in vna rõe formali scibilis ſm conso
nantiam: eadem est scientia que de vtrisq3 consi
derat. ⁊ econtra si idem obiectum scibile sit ma
terialiter dum tamen hẽat diuersas rões forma
les scibilis in q̃tum scibile: ad diuersas scientias
ꝑtinebit formaliter loquẽdo. q2 in q̃tũ scibile:
nõ vnũ est obiectũ sed duo. sicut corpus mathe
maticũ ⁊ naturale idẽ sũt materialr̃. s. subiecto.
sed q2 diuersa sunt scibilia: ad diuersas scias ꝑti

nēt. ℭ Ad exemplū quod mgr̄ math. inducit de hac cōclusiōe deus est vnus: simili mō dicendū est q̄ ipsa eadem conclusio materialiter probari potest ratione τ auctoritate sed nō ipsa eadem formaliter. Nam aliaȝ rōem formalem cognoscibilitatis habet probata per auctoritatem sacre scripture. quia scilicet rationem crediti τ rationem non visi seu non apparentis. τ aliam rationem formalem habet cum per rationem demonstratiue probatur. nam sic habet rationem scibilis. visi. τ apparentis. τ q̄ iste due rationes sint formaliter diuerse: patet. quoniam se mutuem excludunt ab eodem subiecto. Ratio enim scibilis in quantum est visi τ apparentis: excludit ab eodem subiecto rationem formalem crediti per fidem que est ratio non visi τ non apparētis que se habet ad primam. vt priuatio. Non enim est possibile q̄ de eodem secundū idem: vnus idē hō habeat simul fidem τ scientiam. prout sanctus tho. docet. iij. sententiarum di. xxiij. q. ij. arti. ij. subar. ij. τ secūda secūde. q. pma ar. v. Et de veritate. q. xiiij. ar. ix. ℭ Quod aūt vltimo dicit mgr̄ mathias q̄ principijs demonstrationis existentibus pluribus manet eadem conclusio: non satis docte dictum est. est enim expresse contra phm pmo posteri prout supra allegatum est in ca. certior autem τc. Et sunt hec verba eius. altera autem scientia est ab altera: quarumcunq̄ principia neq̄ ex eisdem neq̄ ex alteris sunt. ℭ Ad auctoritatē ambrosij τ augustini ex visione ad primam argumentatōem: patet quid dicendum ē. nā nō ē simile prout scūs tho. dicit pma scde. Et

ibi allegatũ est de diuerso mõ originis in aliqua natura. vt de hoie creato ꝛ generato: ꝛ de diuerso mõ sciẽdi aut demõstrãdi. Nam p vtrũqꝫ modũ originis ꝑducit eadẽ natura specifica ꝛ ad eundẽ modũ essendi. ꝛ ad eosdem act⁹. qḋ nõ ẽ in ꝓposito. Nã p diuersa pricipia sciẽdi: alia et alia rõ formalis scibilis accipit vt ex supradictis patet.

Circa Euãgeliũ Johãnis Cap. xiij.

Irca euãgeliũ Johãnis in ca. xiij. burgeñ allegat scm̃ tho. ꝑma secũde. q. cviij. ar. iiij. dicẽtẽ ꝙ in veteri lege q̃ erat lex seruitutis nõ dabãt cõsilia: sed tm̃ ꝑcepta q̃ necessitatẽ importãt. ¶ Cõtra hoc arguit mgr math. ex lr̃a ueteris testamẽti vt dicit qr ꝓuerb. ꝑmo dr. despexistis oẽ cõsilium meũ. Et ca. iij. custodi legem atqꝫ cõsilia ꝛc. Ex quib⁹ videt sibi ꝙ in veteri lege data fuerint cõsilia. ¶ Sed certe rudi mõ accepit mgr math. nomẽ cõsilij in uerbis sancti tho. vel obiectio sua tentatiua est solã habẽs apparẽtiã. Consiliũ enim in ꝑmissis auctoritatibus ꝛ alijs ueteris testamẽti: accipit largo modo ꝓ quacũqꝫ ꝑsuasione aut monitõe q̃ cõter ordinat ad vite hũane cõsuetudines ꝛ hominũ prouidentiã ac cõuersatiõem circa res agendas. Sm̃ quẽ modũ diuinũ etiã ꝑceptũ ab equali uel inferiori ꝓpositũ: consiliũ appellari põt. sꝫ scũs tho. loquit de cõsilijs sm̃ ꝓpriam ꝛ strictam acceptõem prout se habẽt ex additione ad ꝑcepta dei qr. s. dãt de actib⁹ superogatõis ordinãtib⁹

ad perfectōem vite spūalis q̄ consistit in pfectio
ne caritatis dei ⁊ pximi ad quā nō oēs tenent̄ q̄
liter apoˀ. accepit cōsiliū pma Corin.vij. cū di
xit. De virginibˀ autē pceptū dn̄i nō habeo: cō
siliū aūt do. dant̄.n. hmōi cōsilia de illis q̄ sunt
via ad pfcm̄ gradū caritatis q̄ hēri pōt in via si
cut de pfcā pauptate. castitate. ⁊ obediētia ppt̄
xpm. sub quomō cōsilioꝝ cadūt generalr̄ illa su
perogatiōis opa: q̄ voto suscepta ppetuo: statū
perfectōis cōstituūt. hmōi.n. cōsilia in ueteri te
stamēto data nō sunt. qꝛ ut apˀ. inq̄t hebre.vij.
nihil ad pfectū adduxit lex. Un̄ sup illud. Si uis
pfectˀ eē ⁊c. Mat. xix: dicit interlinearis. ecce cō
tēplatiua q̄ ad euāgeliū ptinet idē dicit glo. ra
ba. ait eni. ecce duas uitas hōibus ppositas au
dimus. actiā ad quā ptinet. nō occides ⁊ cetera
legis mādata. ⁊ cōtēplatiuā ad quā pertinet. Si
vis perfectˀ eē. actiā: ad legē ptinet. cōtēplatiā:
ad euāgeliū. Hec glo. pꝫ ergo q̄ obiectio magi
stri math. nō ē ad ppositū sancti tho. sed et po
stillatoꝛ suua plane obsistit dicēs mat.v. xp̄ꝫ ad
didisse ad precepta ueteris legis: ɔsilia. exponēs
illud. non veni soluere legem ⁊c.

Circa epistolam ad Ro.ca.v.

In ca.v. eple Rō. cū burgeñ. ɔ postillato
rem diceret peccatum originale nō eē pu
rā puatōem. sed habitū corruptū: Indux
it ad illud auctoꝛitatē sancti tho. pma secūde. q.
lxxxij. ar. pmo id expsse dicētis in solutōe. ad pri
mū. ¶ Cōtra quē modū dicēdi mgr̄ mat. arguit.

primo qꝛ oē positiuū ē effectiue a deo. Si igit̃ pec catū originale ē tale positiuū: erit effectiue a deo. cōclusio falsa: ergo aliq̄ pmissarū. non maioꝛ. qꝛ ab oībus cōcessa. igit̃ minoꝛ. falsitas cōclusiōis pbat̃. nā si de⁹ effectiue pducit aliq̄d positiuum ad pctm̄ originale ptinēs: aut pducit illud con currēte cā scd̄a: aut nō. secūdū nō pt̄ dari qꝛ in causato a solo deo: nulla ē obliq̄tas vitiosa. In pctō aūt originali ē morb⁹ corruptio ꝛ obliqui tas. igit̃ a solo deo effectiue pduci nō pt̄. Nec pri mū pt̄ dari qꝛ in hmōi pductōe: nō cōcurrit pri mus parēs. qꝛ eo nō exñte: nihilomin⁹ cōcurrit pctm̄ originale. nec ꝓximus parens eadē rōe. Si aūt cōcurrere dr̄ ꝫhens: rūc poti⁹ ē dicēdū actu ale q̄ originale. ¶ Cōfirmat̃ dicit ipe qꝛ nihil in differens ad statū culpe ꝛ grē ymo vtriq̄ statui cōpossibile: pōt eē pctm̄ originale sed fomes. q̄ litas morbida. corrupt⁹ habit⁹. q̄litercūq̄ noīe tur ex quo ꝯsurgit rebellio virtū aīe: ē vtriq̄ sta tui predicto cōpossibilis. igit̃ talis hitus confi ctus non ē pctm̄ originale. Maioꝛ pbat̃ qꝛ pec catum originale nō stat cū grā. ymo constituit fi lios ire. Minoꝛ pꝫ qꝛ paulus ap⁹. existēs in gratia infra ca. vij. ꝛ gala. v. de huiusmodi qualitatib⁹ sibi adherentibus ꝛ eum collaphizantibus facit querelas ꝛ petit absolui ꝛc̄. Est ergo peccatum originale pura priuatio per ansel. ꝛ alios sic de scripta. Peccatum originale est quedam carētia iusticie originalis cū debito hn̄di eā. sic q̄ debi tū hn̄di: sit formale in descriptōe illa. Hec mgr̄ math. ¶ Sed ad ista respondet̃. Ad primū cōce dit̃ pma cōsequētia nec cōclusio ei⁹ ē falsa vt ar

quẽs dicit. Et ad ꝓbatõem sue falsitatis dico ꝙ
illud positiuũ qđ in pctõ originali includit̃ tan
ꝗ materiale: effectiue producit̃ a deo ꝗ̃tũ ad illud
quod hꝫ entitatis cõcurrẽtib⁹ causis secũdis ꝗ
cause sũt originis hoīs pctĩn originale ꝯ̃hẽtis. ꝗ
eni mãle in pctõ originali ꝗ̃tũ ad id qđ hꝫ enti-
tatis positiue ⁊ realitatis: dispõ ꝗdã virtũ aĩe in
cõpatõe ad act⁹ suos. quod aũt hꝫ talis dispoſit
tio corruptõis obliq̃tatis ⁊ defcũs (vꝫ.n. virtus
corruptus aut inordinata dispõ) est nõ a deo ni
si per accñs tanꝗ̃ a remouente prohibens sed a
cã secũda defectuosa. s. a volũtate inordinata p̃
mi parentis ⁊ a natura infecta ⁊ deficiente ꝗ̃ per
viciatam originem ab adam per proximos parẽ
tes traducitur. Unde ⁊ primus parens mediate
⁊ ꝓxim⁹ parẽs imediate: cõcurrũt ad ꝓductõeꝫ
talis habitus corrupti. i. abilitatis ⁊ inordinate
dispositionis eo mõ quo huiusmodi corrupte
dispõni ꝯuenit ꝓduci. Nã sicut nõ ẽ ens ꝑ se sub
sistẽs: ita nec per se producitur sed ad ꝓductio
nẽ alterius. s. nature humane infecte. ¶ Nec va
let improbatio huius qꝛ ⁊ si ꝑ̃m⁹ parẽs actu nõ
existat in se ꝑsonaliter: nec isto mõ cõcurrat ad
traductiõem peccati originalis: existit tamen et
concurrit virtute tanꝗ̃ prima causa in fieri. cõ
currẽtibus inter medijs parentib⁹ qui ab eo de
scendunt ⁊ naturam ac uirtutem generatiuaꝫ ab
eo acceperunt sicut a principio ⁊ cã productiua.
qua uirtute: ex cõsequẽti pctĩn originale tradu-
cit̃ in puero nato. quicquid eni ẽ cã cause: cau
sa est causati. Unde falsum est ꝙ non existen-
te primo parente neꝗ̃ in se neꝗ̃ in suo effectu

k iiij

uel uirtute aut natura ab eo deriuata: peccatum originale cõtrahat. Et cũ dicit arguens q neq parens primus existit. s. in se. cum puer nat⁹ cõtrahit pctm̃ originale: dico q ⁊ si illud det' vt in postumis: existit tñ ⁊ cõcurrit mediate. s. virtute generatiua ab eo cũ semie decisa. Et hoc sufficit ad illud qđ pricipiũ ẽ ⁊ cã in fieri qualiter se habent parẽtes primi ⁊ remoti in generatõe prolis ⁊ peccati originalis traductõne. Uñ si argumẽtũ mgri math. valeret: sequeret' q neq prim⁹ parens neq primus parẽs cõcurreret non solũ ad traductionem peccati originalis: sed neq ad generatõem pueri nati. ⁊ ita nec parentes eius vicerent'. Non enim magis requirit' existentia parẽtum ad pcti originalis traductõem: q̃ ad pueri generationẽ. ¶ Ad cõfirmatõem dr ad minorez q fomes. qualitas morbida. corruptus habitus ⁊ qualitercũq noietur dispõ illa virtũ inordinata: nõ manet in statu grẽ fm q ponit' peccatum originale. s. in q̃tum est defectus quidã culpabilis. Nã per grãm baptismalẽ tollit' culpa ⁊ reatus pene soluitur. Remanet autem fomes aut illa uirium inordinata dispõ prout ẽ defcũs quidaz nature in se relicte. Fm quam rõem nullũ inconueniens est q remaneat sub vtroq statu. q2 baptismus naturam nõ purgat nisi q̃tum pertinet ad infectõem persone.

Circa epistolam ad Hebreos.
Capitulo octauo.

In epla ad Hebre. ca. viij. burgeñ. volens rõem assignare quare lex noua nõ fuit data in scriptis. allegat scm tho. pma secũde q. cvj. ar. pmo dicẽtẽ. q lex noua principaliter ẽ gratia spũs sci cordibus hoim indita que datur per fidẽ xpi. Inde cõcludit burgeñ. q lex noua scz principalis nõ solum nõ debuit scribi a xpo: sed nec etiam potuit scribi. qz gr̃a fm suã ẽentiã est quedam qualitas mentis que non est scriptibilis. ¶ Sed cõtra hoc mgr̃ math. dicit fũdamẽtum illius rõis burgeñ. esse erroneum. qñ tollit a xpo omnipotentiã et per consequẽs deitatem. probat. qz dicere xpm aliquid non posse quod cõtradictõem non implicat. est ab eo tollere omnipotentiã. sed qualitatem spũalem signo sensibili exprimere sicut verbo vel scripto: minus includit contradictõem q̃ patrem in voce et spiritum sanctuz. in colũbe specie apparere: ergo nõ est impossibile xpo: gratiam spũalem sensibiliter scribere et pronunciare. Unde infert incautuz esse fundamentum rõis burgeñ. Et ut in sanctuz thomã retorqueat iuxta desideriũ cordis sui qd putat male dictum esse per burgeñ. dicit q illd fundamentum: burgeñ. acceperit a sancto tho. cum tamen scũs tho. mentionem nullam fecerit utrum gratia spũalis scriptibilis fuerit a xpo: vel non. neqz plura expresserit circa questionem per postillatorem motam: quam ipse postillator q̃ totius questionis decisionez a scõ tho. accepit. Uñ nõ magis potuit habere burgeñ. fundamentum sue conclusionis de inscriptibilitate gratie ex dictis sci tho: q̃ ex dictis postillatoris. pmo

minus prout patet intuenti. Sufficeret ergo dicere ad obiectiōem magistri mathie q̄tum ptinet ad id quod de sancto thoma tetigit: ꝙ false et utinam nō maliciose sibi imposuerit fūdamentū rationis burgeñ. ¶ Sed ne sibi sapiens uideat᷑: dico ꝙ etiam si sc̄us tho. dixisset legem nouaȝ .i. gratiam spūalem non potuisse a xp̄o scribi: verum esset dictum in sensu quem burgeñ habuit. Non enim mens burgeñ. fuit cum dixit gratiam esse quid inscriptibile: ꝙ ipsa aut alia spiritualis qualitas per corporale aut sensibile signum significari. aut suo modo representari non poterat. Nam id magne esset dementie cum ipse sepissime uiderit ac legerit nomen gratie q̄d ipsam essentiam gratie significat: litteris scriptum. pmo ꝛ figuram corporeā in pariete depictā gratiam aut caritatem rudibus representantē. Sed intellexit burgeñ. ꝙ gratia est quedam qualitas mentis que in natura sua est quid inscriptibile cum sit res pure spūalis. ꝛ in hoc sensu argumentatio magistri mathie nullius est momenti. Naȝ minor propositio eius est falsa. quoniam qualitatem penitus spūalem corporeis litteris scribi aut formari per se ꝛ ſm se ipsam: implicat cōtradictionem: nam quod ſm se ꝛ in natura sua spiritualis est: incorporeum est ꝛ insensibile: sed q̄d scribi aut depingi potest ſm se in natura sua: necessario est sensibile ac corporale. Esse autem sensibile ꝛ nō esse sensibile. ꝛ esse corporeuȝ. ꝛ nō esse corporeū: contradictiōem important. Igitur id quod spūale est ſm essentiam suam lr̄is scribi aut corporaliter depingi ſm se ipsum ꝛ in natu

ra sua: contradictõem includit. ac per hoc omni
potentie dei non subiacet. ¶ Neq; ꝓpositū suū
ꝓbat ipse magister per simile quod inducit de
apparitione patris in uoce. ⁊ spūs sancti in spe-
cie colūbe. qm̄ pater fuit in uoce sicut in quodā
signo q̄tū ad aliq̄d quod pr̄i attribuitur repre
sentatus. sed non fuit in se ipso q̄tū ad id quod
est: uoce formatus. Nā quod uoce format᷑: sen
sibile ē ⁊ corpale. sic ⁊ spūs scūs fuit in specie co
lūbe sicut ī signo quodā designatus q̄tū ad ali
quod attributū. s; nō fuit fm̄ se ⁊ in natura sua:
corporali columba formatus. hoc. n. ē impossi-
bile. Uñ augꝰ. in sermõe de trini. loquēs de hu-
iusmodi apparitõe ait. Hec aūt opatio uisibiliter
expssa ⁊ oculis oblata mortalibus: missio spiri-
tus sancti dicta ē. nō ut appareret inuisibilis eiꝰ
substantia: sed ut corda hominum exterioribus
uisis commota: ad occultam eternitatem cõuer
terentur. Ita etiam nec ipsa uox facta: ad naturā
patris loquentis pertinet. Ait enim dñs Jo. v.
Neq; uocez eius. i. patris unq̄ audistis. neq; spe
ciem eiꝰ uidistis. Quod exponēs Criso. inquit.
Non hoc dicit q; speciem sensibilez habeat. aut
uisibilem: sed quoniam nihil hoꝝ est circa deū.
¶ Patet ergo q; ex apparitione patris in uoce. ⁊
spiritus sancti in specie columbe: non ꝓbat᷑ cõ
tra burgen. q; gratia sit secundum se ipsam ⁊ in
natura sua res scriptibilis. Unde constat aperte
q; impugnatio magistri mathie ī hoc passu gra
tis ⁊ pro sola cupiditate aduersandi fuerit expor
ta. :. . .

Hec sunt illustrissime pater & dñe que magistrum Nicholaum in postilla sup Bibliam magistrumq Mathiam ppugnatorem suum validis ac catholicis sci Thome sententijs reperi obiecisse. In quorũ absolutõem vt a principio laboris mei pollicitus sum: satis me dixisse arbitror. Et quidẽ spero diuino fret' auxilio ad catholicũ. id religiosũ. idq institutis sacris osonũ omnino fore. At si qd fortasse ex lapsu exciderit lingue vel alias diuinis nõ osētaneũ documētis: ex nunc itidẽ reuoco: irritũ eẽ uolo. meq sacro scẽ Romane eccle pro cuius fide sanguinẽ fundere paratus sum in omnibus & singulis dictis atq scriptis subijcio. Finit.

DEO GRATIAS.

creo en dios padre poderoso criador del cielo y de la tierra
com domino nros q concebido fue de spiritu santo nasio de
de m verge en es pasos poncio pilatos crucificado muerto
ge poltos acendis fera atercer dia resucito de ...
tois acanda a celo acendi a esta edi pati, ou porte
acanturo jes pirucari vios emortios — amen —

pater noster qui es in celis ... voluntas
tuias ... celo ... nostro cotidiano
da nos oy ... nos ... nos en nos inducas
sol libranos a malo amen —
pisima ... domine deus ...

Absolutum hoc opus: editum a Reuerendo magistro fratre Didaco de Deça ordinis predicatorum. Magni ac Serenissimi principis hispaniarum Sicilie &c. preceptore. In defensiones sancti Thome: Hispalis per Meynardum vngut Alemanum & Stanislaum Polonum socios. Anno salutis cristiane Millesimo quadringentesimo nonagesimo primo. Die vero quarta mensis februarij.

con ∞ ♡ con ∞. que l ⊖ es ⊕

⊡ meal ⊡ cn i ♡ cuj ⊡

Es de la libreria del collegio de S^to^ Alberto de Sevilla

año

de 1696

años

La ultima hoja esta después

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]